

Univerza
v Ljubljani Fakulteta
za družbene vede

Dimitrij Lokovšek
Mentorica: prof. dr. Ljubica Jelušič
Komentor: doc. dr. Iztok Prezelj

ANALIZA VARNOSTNIH RAZMER V IRAKU V LETU 2006

Specialistično delo

Smokuč, 2007

KAZALO

KAZALO TABEL IN GRAFIKONOV:	3
1 UVOD	7
2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	12
2.1 PREDMET ANALIZE IN STRUKTURA NALOGE	12
2.2 CILJI PROUČEVANJA	15
2.3 HIPOTEZE	15
2.4 UPORABLJENE METODE	16
2.5 TEMELJNI POJMI	17
2.5.1 Državljska vojna	17
2.5.2 Varnostno stanje	19
2.5.3 Varnostne sile	20
3 VARNOSTNO STANJE V IRAKU V LETU 2006	22
3.1 VARNOSTNO STANJE POKRAJIN	24
3.2 GOSPODARSKO-EKONOMSKE RAZMERE	30
3.3 SILE, KI SO DELOVALE PROTI IRAŠKI VLADI / ZA IRAŠKO VLADO V LETU 2006	34
4 VPLIV DELOVANJA VARNOSTNIH SIL NA VARNOSTNE RAZMERE V IRAKU	35
4.1 IRAŠKE VARNOSTNE SILE	38
4.1.1 1. faza – usposabljanje zunaj Iraka	41
4.1.2 2. faza – usposabljanje v Iraku	42
4.1.3 3. faza – samostojno delovanje v Iraku leta 2006	44
4.2 VEČNACIONALNO VARNOSTNO TRANZICIJSKO POVELJSTVO – IRAK	48
4.3 NATOVA MISIJA ZA USPOSABLJANJE – IRAK	50
4.4 ZASEBNE VARNOSTNE SLUŽBE	52
4.5 STANJE POVEZANOSTI MEDNARODNIH SIL V IRAKU V LETU 2006 .	54
5 SILE, KI NASPROTUJEJO IRAŠKI VLADI	62
5.1 DELOVANJE ODPORNIKOV V IRAKU	63
5.3 DELOVANJE TERORISTOV V IRAKU	67
5.4 PRIMERJAVA MED DELOVANJEM TERORISTOV IN ODPORNIKOV ..	69
6 ANALIZA VSEH ŽRTEV V IRAKU V LETU 2006 GLEDE NA OBDOBJE 2003–2005	73
7 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ	78
SEZNAM LITERATURE	83
ČLANKI V REVIJAH OZIROMA ZBORNIKIH	83
SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE	84
INTERNETNI VIRI	85

KAZALO TABEL IN GRAFIKONOV:

Grafikon 3.1: Sektaško nasilje in incidenti - Irak 2006	25
Tabela 3.2: Iraška vojska in Državna policija – število operacij v Iraku v letu 2006.	26
Grafikon 3.3: Delovanje oddelka za notranjo zaščito Iraškega MNZ v letu 2006.	27
Grafikon 3.4: Anketa med prebivalci Iraka: Odgovori na vprašanje, ali bo prišlo do državljanske vojne – NOV 2005 do AVG 2006	28
Grafikon 3.5: Stanje električne energije in sicer med stanjem zagotavlja in potrebami med letom 2003 do vključno letom 2006	31
Tabela 3.6: Povprečno zagotavljanje električne energije po pokrajinah v urah dnevno – Irak 2006	32
Grafikon 3.7: BDP stanje in predvidevanja – Irak	33
Grafikon 4.1: Stanje enot Iraškega Ministrstva za obrambo od JUN 2005 do FEB 2007	39
Grafikon 4.2: Stanje enot Iraškega MNZ od JUN 2005 do FEB 2007	40
Tabela 4.3: Število usposobljenih pripadnikov ISF do FEB 2007	45
Grafikon 4.4: Bojne operacije v Iraku – struktura sil v letu 2006	46
Tabela 4.5: Stanje prevzemanja varnostne odgovornosti v Iraških provincah s strani ISF - stanje februar 2007	47
Grafikon 4.6: Struktura organiziranosti mednarodnih sil v Iraku v letu 2006 ...	49
Grafikon 4.7: Struktura delovanja MNSTC – I in ISF v Iraku leta 2006	50
Grafikon 4.8: Prikaz delovanja MNF – I, NTM – I in SIKON NTM – I	55
Tabela 4.9: Drevo spremenljivk	56
Tabela 4.10: Vrednotenje variant	60
Tabela 5.1: Domnevno število odporikov v Iraku od 2004 do OKT 2006	66
Grafikon 5.2: Število dnevnih napadov odporikov in milic v Iraku	66
Grafikon 5.3: Tedensko število napadov odporikov od APR 2004 do DEC 2006	67
Tabela 5.4: Domnevno število tujcev v uporniških skupinah v Iraku od JAN 2004 do NOV 2006	69
Tabela 5.5: Ocenjevalna matrika teroristov in upornikov v Iraku za leto 2006 ...	70
Tabela 5.6: Primerjalni rezultati teroristov in upornikov v Iraku za leto 2006 ..	73
Grafikon 6.1: Ameriške vojaške žrtve v Iraku od MAR 2003	74
Tabela 6.2: Vzroki ameriških vojaških žrtev v Iraku od MAR 2003	75
Grafikon 6.3: Ostale koalicijske žrtve od MAR 2003 do JAN 2007	76

Grafikon 6.4: Žrtve pripadnikov ISF od leta 2003 do DEC 2006	76
Grafikon 6.5: Žrtve med civilnim prebivalstvom in pripadniki ISF za leto 2005 in 2006	78

SEZNAM KRATIC

AMS	<i>Association on Muslim Scholars</i> , Združenje muslimanskih učenjakov
BSU	<i>Base Support Unit</i> , Logistična enota baze
BDU	<i>Base Defense Unit</i> , Zaščitna enota baze
BDP	Bruto domač proizvod
CSIS	<i>Center for Strategic and International Studies</i> , Center strateških in mednarodnih študij
CPA	<i>Coalitional Provisional Authority</i> , Predhodna iraška vlada
DEXI	<i>Decision Expert</i> , Program za odločanje
GAO	<i>Government Accountability Office</i> , Vladna pisarna za analize
EU	<i>European Union</i> , Evropska unija
FRE	<i>Former Regime Elements</i> , Elementi – skupine predhodnega režima
FW HQ	<i>Forward Headquarters</i> , Izpostavljeno poveljstvo
IED	<i>Improvise explosive devices</i> , Improvizirana eksplozivna sredstva
IMAR	<i>Iraq Military Academy Rustamiyah</i> , Iraška vojaška akademija Rustamiyah
ISF	<i>Iraqi Security Forces</i> , Iraške varnostne sile
IZ	<i>International zone – Green zone</i> , Mednarodno območje – Zeleno območje
JIPTC	<i>Jordanian International Police Training Center</i> , Jordanski mednarodni center za usposabljanje policistov
JSC	<i>Joint Staff College</i> , Združena štabna šola
MNF – I	<i>Multi – National Forces - Iraq</i> , Večnacionalne sile Irak
MNSTIC – I	<i>Multi-National Security Transition Command – Iraq</i> , Večnacionalno varnostno tranzicijsko poveljstvo Irak
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MO	Ministrstvo za obrambo
MORS	Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije
NATO	<i>North Atlantic Treaty Organization</i> , Organizacija Severnoatlantske pogodbe
NTM – I	<i>Nato Training Mission - Iraq</i> , NATO misija za usposabljanje – Irak
PMC	<i>Private Military Companies</i> , Zasebne vojaške ustanove
RS	Republika Slovenija
ROE	<i>Rules of engagement</i> , Pravila bojevanja
SIKON	<i>Slovenian Contingent</i> , Slovenski contingent
SNR	<i>Senior National Representative</i> , Najvišji nacionalni predstavnik
SOFA	<i>Status of Forces Agreements</i> , Sporazum o statusu sil
SV	Slovenska vojska
VB	Velika Britanija
UN	<i>United Nations</i> , Organizacija združenih narodov
ZDA	Združene države Amerike

Priloge:

PRILOGA A: Raznovrstnost področij delovanja v Iraku

Za pomoč pri izdelavi specialistične naloge bi se zahvalil vsem, ki so verjeli vame in me spodbujali, da je do njene izdelave prišlo, še posebej bi se pri tem zahvalil svoji družini.

Hvala Mojca, Taj in Ian.

1 UVOD

Živimo v svetu, polnem sprememb in novih izzivov, med katerimi so tudi varnostni izzivi. Konec prejšnjega tisočletja smo postali samostojna država in s tem preudarno zakorakali v svet, poln novih izzivov in nasprotij, ki se neprestano spreminjajo in včasih tudi vračajo na že doživeta zgodovinska pota. Mogoče se je današnja tragedija na Bližnjem vzhodu, v Iraku, zibelki človeštva, mostu med Evropo in Azijo, nekoč v daljni preteklosti že dogajala. Verjetno je tudi, da v tistih časih še niso poznali nafte niti orožja za množično uničevanje, zato ni bilo tako močnih zunanjih interesov. Skoraj zagotovo pa je bila prisotna želja po nadvladi, ki je tudi danes vedno večja.

Na žalost je v Iraku po praktično treh vojnah v zadnjih 50 letih varnostno stanje najbolj nestabilno. Pri vsem tem ne gre samo za borbo Iračanov proti koaliciji kot okupatorju, ampak predvsem vedno bolj za že omenjeno borbo za oblast, željo po vladanju. Oblast, ki si jo je na krvav način, na robu genocida, v času svojega 40-letnega vladanja prisvojil bivši predsednik Sadam Husein. Možnosti odločanja večina Iračanov v obdobju vladanja Sadama Huseina vse do današnjih dni ni poznala, niti je ni mogla kako drugače uveljaviti. Danes se je Pandorina skrinjica odprla in vsaka skupina prebivalcev ene ali druge etične skupine hoče svoj del pogače – moči, pri čemer skoraj nihče več ne izbira sredstev ne načinov, kako priti do teh ciljev. Da je situacija še bolj pereča, je v Iraku veliko zalog črnega zlata – nafte, in zato tudi veliko interesov – ne samo notranjih, ampak predvsem zunanjih. Kdo je v tem primeru žrtev, je znano že brez analiz, in sicer je to civilno prebivalstvo Iraka. Kdo bo pri tem vsem pridobil? Najverjetneje vojni dobičkarji, multinacionalke in preko njih določene države, ki uspešno iz ozadja vlečejo določene poteze ter pri tem neizmerno bogatijo.

Del te žalostne zgodbe smo postali Slovenci po letu 1991, ko smo se osamosvojili, postali del Evropske unije (v nadaljevanju EU) in bili sprejeti v NATO. Postali smo del Evrope, sveta, mednarodnih organizacij, katerih dejavnost praktično ne pozna meja ne oddaljenosti. Nestabilen Bližnji vzhod lahko pomeni tudi posredno določeno nevarnost za Slovenijo oz. organizacije, katerih del smo.¹

¹ Lahko bi rekel, da imamo Slovenci z Irakom izredno dobre izkušnje iz preteklosti. Naša gradbena podjetja so pred letom 1991 zgradila kar nekaj mostov, cest in predvsem vojaških baz. Najbolj nedotaknjena in največja je

To je tudi eden izmed ključnih vzrokov, zakaj so od februarja 2006 v Iraku fizično prisotni tudi pripadniki SV kot del enot Nato Training Mission – Iraq² (v nadaljevanju NTM – I). S tem se tudi začne ena izmed vsakdanjih, nesmiselnih, žalostnih izkušenj, ki sem jo doživel v Iraku in ki kaže na kompleksnost ter zapletenost varnostnih razmer v današnjem Iraku.³

9. maj 2006. Četrtek je bil običajen sončen dan v južnovzhodnem delu Bagdada. Ob 13.15 sva se s sodelavcem Hannikom Jannikom, danskim častnikom Senior Nation Representative (v nadaljevanju SNR), odpravljala na kosilo. Hotela sva narediti spremembo enolične hrane v našem NATO – Iraškem delu baze v Ar Rusthamiji. Najin cilj je bil Camp Quervo, ameriški del baze v Ar Rusthamiji. S seboj sva hotela peljati tudi Samirja, 24-letnega pogodbenega iraškega prevajalca v NTM – I v Joint Staff College (v nadaljevanju JSC), s katerim sva predhodno imela še en dolg, slabše produktiven sestanek z iraškim generalom, zadolženim za logistiko v omenjeni enoti. Žal ni imel dovoljenja za vstop v ameriški del baze, zato mu ni preostalo drugega, kot da se peš odpravi na kosilo v našo majhno kuhinjo, ki je bila dobrih 200 m južno od JSC. Ponudila sva mu prevoz do kuhinje v blindiranem vozilu, vendar je odklonil z obrazložitvijo, da se raje malce sprehodi in na ta način tudi sprosti pred novimi dnevnimi obremenitvami.⁴

Ko sva z Jannikom prispela v prostore ameriške jedilnice, ki je približno 300 m severozahodno od JSC, je večkrat počilo. Kmalu zatem sem dobil več klicev. Predhodno sem mislil, da so nas gotovo zgrešili za kakšen meter ali pa so koalicijske sile zopet uničevale Improvised Explosive Device (v nadaljevanju IED) v okolici vojašnice, pa nas, kot običajno, o tem ni nihče obvestil. Prav tako ni bilo nobenega alarma v bazi, ki nas je vsaj občasno

še vedno delujoča letalska baza, ki danes pripada koalicijskim silam, Anakonda, ki leži severovzhodno v mestu Balad. Odnos Iračanov do Slovencev je izredno pozitiven.

² NTM – I v slovenskem prevodu pomeni NATO misija usposabljanja – Irak.

Podpora zavezništva Iraku s strani NATO se izvaja skladno z Resolucijo OZN št. 1546 in se je začela leta 2004 na podlagi povabila takratne Iraške vlade. Njena osnovna naloga je zagotavljanje in vzpostavitev mehanizmov, ki bodo zagotavljali notranjo varnost Iraka. V tem kontekstu je podpora Iraku usmerjena v pomoč pri vzpostavitvi lastnih varnostnih sil in ustanov.

³ Od 20. 2. 2006 do 20. 8. 2006 sem kot vodja SIKON 1 NTM – Irak še s tremi podčastniki SV, Kristjanom, Juretom in Gorazdom, deloval v eni izmed enot NTM – Irak.

⁴ Na žalost je delo z iraškimi varnostnimi silami (ISF) izredno zahtevno predvsem v tem, ker večina, po naših izkušnjah 90 % pripadnikov, ne razume angleškega jezika do nivoja, da bi lahko uspešno opravljali usposabljanje brez prisotnosti prevajalcev. Prevajalci so večinoma samouki in niso ustrezno strokovno usposobljeni in ne poznajo vojaške terminologije – taktike. Zato je dober prevajalec izredno iskan med pripadniki tujih OS v Iraku. Dostikrat je kakovost prevajanja v praksi izredno težko preverjati. Takšno usposabljanje oz. komuniciranje zahteva veliko potrpežljivosti, časa, koncentracije in dodatnih praktičnih znanj posameznika. Praktično nikoli ne veš, kakšen je prevod. Včasih, ko opravljaš kontrolo prevodov, ugotoviš, da vsak prevajalec prevaja isto stvar drugače, a skoraj nihče ne zadane bistva. Dodatna težave je tudi v tem, ker angleščina ni niti tvoj materni jezik, zato imaš v osnovi pri vsem tem tudi ti težave.

obveščal o napadih. Po dimu nad južnovzhodnimi zgradbami mi je kmalu postalo jasno, da so granate ali pa rakete padle v bližino stavbe JSC. Moj iraški mobilni aparat, ki je v takih trenutkih običajno obmolnil, je začuda deloval in vsi so me vznemirjeno spraševali, kaj se dogaja pred stavbo JSC, koliko je mrtvih ali ranjenih ...

Glede na to, da sva bila z Jannikom odgovorna za varnost in zaščito JSC, sva kršila varnostna pravila⁵ in se odpeljala neposredno na kraj dogodka, kjer naju je čakalo pravo razdejanje, ki so ga povzročile minometne granate. Sedem jih je padlo v dobri minuti in ranile so pet iraških sodelavcev ter povzročile večjo materialno škodo. Samir jo je skupil najhuje in je bil kasneje zaradi notranjih poškodb in vnetja, okužbe notranjih organov, skoraj ob življenje. Imel je to smolo, da so bili na kraju dogodka prvi Iračani s svojim ambulantnim vozilom in so ga kljub drugačnim predhodnim dogovorom, odpeljali v iraško civilno bolnico v Bagdad. Kasneje smo ga na željo družine in sodelavcev z veliko truda in pomoči njegovih prijateljev nekako prepeljali v koalicijsko bolnico Green zone⁶ (v nadaljevanju IZ). Še danes se ni vrnil z okrevanja iz ene izmed bolnišnic za okrevanje koalicijskih sil v Jordaniji.

Po tem dogodku sem se prvič resno vprašal, kaj sploh počnem tam, zakaj se sploh ubadam in razbijam mite Iračanom, ki me ne razumejo, kot da so z drugega planeta. Kdo nas sploh raketira večkrat tedensko: ali so to odporniki ali teroristi? Kje so koalicijske sile, iraške varnostne sile, da udarijo nazaj na napadalca in da nas ustrezno zavarujejo? Zakaj nimamo pristojnosti, da se sami branimo? Kako to, da so nas napadli z ameriškimi granatami? Kako lahko sploh pomagam, da se pobijanje v Iraku preneha? Zakaj nas imajo napadalci za del koalicijskih sil? Kaj imam od tega jaz in kaj moja družina? Kaj ima od tega moja domovina? Zakaj se pri vsem tem počutim tako nebogljenega? Kaj lahko naredim, da se bo spremenil pogled na Irak? Kaj lahko naredim, da bodo pripadniki SV odšli boljše pripravljene na podobne misije?

⁵ Splošna taktika napada, ki jo goji večina oboroženih sil in tudi odpornikov pri gverilski taktiki, je, da se na kraj napada po majhnem časovnem zamiku izstrelijo še nekaj granat (lahko se izvede tudi napad z lahkim pehotnim orožjem), in sicer na mesto prvotnega napada. Cilj so reševalci na kraju napada in povečanje učinkovitosti cilja osnovnega napada.

⁶ Baza oziroma območje baze Green zone, nekateri ji pravijo IZ, je območje, ki obsega približno 10 kvadratnih kilometrov zemljišča in se nahaja v središču iraške prestolnice Bagdad. Območje obsega več palač bivšega iraškega predsednika Sadama Huseina. V njem so danes vsa tuja diplomatska in konzularna predstavništva, predstavništva tujih kontraktorjev, poveljstev iraških varnostnih sil ... Gre za mesto v mestu, ki je kot oaza miru sredi kaotičnih varnostnih razmer zunaj tega območja. Napadi na omenjeno območje so glede na položaj oz. okolico baze minimalni, kar je glede na koncentracijo sil in način varovanja tudi samo po sebi razumljivo.

Vprašanj in odgovorov je bilo več in večina jih je ostala, vsaj meni, še do danes neodgovorjenih. To je tudi eden izmed razlogov, zakaj sem se odločil za pisanje te naloge in upam, da bom z nalogo odgovoril (ali pa vsaj nakazal) na večino vprašanj ter kompleksnost varnostnih težav današnjega Iraka.

Za Samirjem, ki je bil sunit, je ostala le prazna pisalna miza in delci krvi, ki jih je še v istem dnevu prekril bagdadski pesek. Tema o napadu je bila aktualna nekaj dni, dokler ni pesek prekril krvi na asfaltni površini in potem je bilo vse po starem do novega napada in novih žrtev.

Ko govorimo o Iraku, lahko govorimo o večinskih Kurdi, šiitih in sunitih (Šterbenc 2005: 457–470.) Govorimo o treh oz. več različnih interesih, treh skupnih in tudi o različnih kulturah. Znotraj teh skupin, interesov obstaja še več različnih notranjih delitev. Da pa je situacija še bolj zmedena, je vse to povezano še s sorodstvenimi – družinskimi, lahko celo plemenskimi povezavami, katerim večina prebivalcev Iraka daje večjo težo od narodnostne pripadnosti (spletna stran CSIS 2007g). Vse to pa je relativno, ker mešanih zakonov med narodi ni, oziroma jih Iranci skoraj ne poznajo.

Večina ljudi v Iraku danes ne ve, komu verjeti, komu zaupati in skoraj nihče ni pripravljen kaj narediti ali se žrtvovati za varen, stabilen Irak. Ljudje nimajo volje, nimajo skupnega voditelja in so razpeti med sanjami, ki jih dobivajo prek medijev, obljubami verskih vodij ter kruto vsakdanjostjo, ki jih sili v kršitev lastnih vrednot.

Vsi pričakujejo, da je to naloga nekoga drugega, ne njihova. Največkrat to breme v današnjem času pade na koalicijske sile. Na žalost tako misli tudi večina pripadnikov Iraqi Security Forces (v nadaljevanju ISF). Praktično so razmere več kot ugodne tako za delovanje terorističnih organizacij kot odporikov. Na te nestabilne razmere negativno vplivajo še tuji vplivi in interesi, med katerimi prednjačijo sosednje države, predvsem Sirija, Iran in seveda vodja koalicijskih sil – Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA).

Omenjeno bazo, v kateri delujejo, z vojaškega vidika, predvsem poveljstva mednarodnih sil ter veliko število visokih častnikov – politikov, smo koristili za razne sestanke, koordinacijo ter predvsem za počitek.

Kakšnih večjih razlik med delovanjem teroristov⁷ in upornikov⁸ v Iraku v teh letih praktično ni. Na podlagi mojih (pa tudi nekaterih mojih predhodnikov) ugotovitev bi predvsem upornike smiselno poimenovali odpornike.⁹ (Strmčnik 2006: 16–17.) Podobnega mnenja je tudi koalicija in Center for Strategic and International Studies (v nadaljevanju CSIS, spletna stran CSIS 2006b), ko obravnava omenjene skupine v Iraku. Če pogledam iz svojih lastnih izkušenj, me niti ni zanimalo, kdo me je napadel, ali terorist ali odpornik, ko sem doživel napad. Zanimalo me je predvsem, kako se bom zaščitil. Enako je bilo s poročili o napadih. Za nas so bili vsi nasprotniki in osebe oz. skupine, ki nam onemogočajo izvršitev predpisane naloge, naši sovražniki. Na žalost za drugačen pogled na omenjeno problematiko, kot pripadniki NTM – I, nismo imeli nobene priložnosti. Mogoče se bo naš vpliv pokazal na daljši rok, kajti naša naloga je bila samo pomoč in postavitev učinkovitejših ISF, ki pa bo vidna, upajmo, čez daljše obdobje. Vse napade, pa naj bodo to s strani teroristov ali odpornikov, smo dali v isti koš. S strani žrtve oz. v naši situaciji je bilo težko razbrati, kdo nas napada in kakšni so njihovi cilji. To mogoče lahko delajo določeni strokovnjaki doma, na žalost predvsem tisti, ki niso v Iraku, na ulici, med ljudmi. Analize opravljajo, bolj ali manj, na podlagi domnev oz. nezanesljivih informacij. Zato tudi ne moremo govoriti o realni sliki današnjega stanja v Iraku. Še težje je opravljati svoje poslanstvo na terenu, kjer si kljub temu da skušaš biti nepristranski, profesionalen, za nasprotnika že predhodno označen, tako z ene kot z druge strani. Pri tem se lahko vrnem na že izrečeno misel, in sicer, da razlik praktično ni, zato bom uporabljal v nalogi samo pojma teroristi in odporniki. Razlike med njimi so izredno majhne, jih pa lahko najdemo, če pogledamo vire njihovega financiranja, vodenja, cilje in delno tudi med posameznimi metodami delovanja. Čeprav je predvsem ta zadnja razlika, ki naj bi bila najopaznejša, vedno manj izrazita. Vsem je danes skupna predvsem borba proti koalicijskim silam¹⁰, kajti le tako bodo lahko nekako uveljavili svoje cilje v Iraku. Sam delim teroriste v Iraku na pripadnike, ki se zavzemajo predvsem za cilje, med katerimi ni celovitosti Iraka v sedanjih mejah – višji cilji in odporniške skupine, ki bi jih opisal kot borce za lastne cilje znotraj meja Iraka.

⁷ Terorizem je uporaba nasilja in ustrahovanja za doseganje političnih ciljev (Enciklopedija Slovenije 1999: 244).

⁸ Upornik – kdor sodeluje v uporu: uporniki nadzorujejo del ozemlja; kdor se upre, upira (Slovar slovenskega knjižnega jezika 1991: 285).

⁹ Odpornik – pripadnik odporniškega gibanja, delovanje skupine, v času vojne, okupacije, nezadovoljstvo, rovarjenje, mržnja, nenaklonjenost (Slovar slovenskega knjižnega jezika 1991: 299).

¹⁰ Enako zeleni cilj v današnjem Iraku so tudi Iraške varnostne sile (spletna stran MNF-I 2007).

Vprašanje je tudi, ali v Iraku sploh gre za državljansko vojno ali ne? Večina analitikov se s tem terminom strinja, primer raziskovalnih člankov CSIS (spletna stran CSIS 2007g), drugi ne, še najjasnejša pa je opredelitev, da gre za vojno, še posebej, če gledamo vso situacijo s stališča števila žrtev, predvsem na podlagi novejših definicij spopadov Skandinavske šole. Če gre za vojno – državljansko vojno, je tudi vprašanje, kdo jo vodi in ali so pomembni akterji v tej vojni tudi teroristi.

Ne smemo pozabiti, da je Slovenija leta 2004 v sklopu zveze NATO vstopila v ta konflikt (Vižintin 2006 in Praprotnik 2005) skozi stranska vrata, in sicer kot graditeljica novih ISF, iraških varnostnih sil, ki se vsak dan soočajo z velikim izzivom, in sicer vzpostaviti mir v Iraku ali slediti nasilju, ki ga narekujejo predvsem sektaški voditelji.

Mogoče sem bil tudi sam del oboroženih sil enopolarnega sveta¹¹, ki se je ustvaril po koncu hladne vojne, in sicer s svojo prisotnostjo v Iraku leta 2006. Tako sem se namreč počutil ter s tem spoznanjem sodeloval v konfliktu med Zahodom in ostalimi civilizacijami – izzivalkami (Huntington 1993/2005: 303).

Za slovensko vojsko je pri vsem tem pomembno, da podobne izzive 21. tisočletja spremlja in v njih tudi aktivno sodeluje. Le tako bomo lahko ob podobnih pojavih doma ali v tujini uspešno zaščitili svoje pripadnike in jim pomagali pri njihovem delovanju. Prav to zadnje je tudi moj glavni namen, ki me je vodil k pisanju specialistične naloge.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 PREDMET ANALIZE IN STRUKTURA NALOGE

V specialističnem delu bom predstavil varnostne razmere v Iraku v letu 2006, delovanje odpornikov in teroristov ter nemoč ISF in koalicije. Naloga bo konceptualno nadaljevanje, nadgradnja diplomskega dela Matjaža Strmčnika z naslovom »Analiza varnostnih razmer v Iraku po padcu Sadama Huseina«, v katerem je obravnaval navedeno problematiko v letih od 2003 do vključno 2005. Pri tem sem v nalogi skušal prikazati določene razlike v varnostnih razmerah današnjega Iraka in opozoriti na nekatere nove značilnosti Iraka v letu 2006.

¹¹ Enopolarni svet – z eno velesilo ZDA proti ostalemu svetu; povzeto po dr. Bučarju B., predavanje FDV, 20. 11. 2006.

V nalogi bom skušal prikazati tudi razlike v dojemanju sveta in delno tudi nemoč, ki jo kot pripadnik Slovenske vojske doživljaš v taki misiji. Predvsem pa mislim, da ta spoznanja lahko vsakomur, ki bo v bodoče odšel na podobno misijo, vsaj malo olajšajo pripravo na tako delovanje. V tem je tudi jedro empirične relevantnosti moje specialistične naloge. SV nam nalaga, da se na takšne izzive v bodoče čim bolje pripravimo. Vojna v Iraku ni neposredno naša vojna, vendar pa posledice tega konflikta močno vplivajo na ves svet, katerega del smo, hočemo ali nočemo, kljub naši majhnosti tudi mi. Vendar brez podpore iraških varnostnih sil in miroljubnih namenov pripadnikov posameznih skupin v Iraku, ki bi se morali otresti tujih vplivov oz. želja po nadvladi, ne more priti do miru in že tolikokrat samo izrečene demokratizacije.

V tretjem poglavju prvega dela naloge se bom osredotočil na varnostno stanje v Iraku v letu 2006, ekonomske razmere in na predstavitev (delitev) oboroženih skupin v Iraku. V tem delu naloge bom skušal predstaviti, kaj vse vpliva na varnostno stanje v Iraku v letu 2006.

V četrtem poglavju drugega dela naloge bo poudarek na vlogi vseh varnostnih sil v Iraku in njihovi povezanosti ter težavah pri njihovem delovanju. Opisal bom koalicijske sile (spletna stran Multi-National Forces – Iraq 2007) in se predvsem osredotočil na ISF. Iraške varnostne sile delno vodi in usmerja Multi – National Security Transition Command – Iraq (v nadaljevanju MNSTC-I), ki je danes ena izmed najbolj zaželenih tarč odpornikov. NATO Training Mission – Iraq (spletna stran Nato Training Mission – Iraq 2007) bom opisal na podlagi analiz intervjujev in lastnih izkušenj, pri čemer se bom omejil na težave pri usposabljanju, opremljanju in delovanju v tem, za nas drugačnem okolju. Omenjeno poglavje bom zaključil s primerjalno analizo Decision Expert (v nadaljevanju DEXI), v kateri bom nakazal razlike in povezanost mednarodnih sil v Iraku.

Razvoj ISF sem na podlagi pridobljenih izkušenj in analiz razdelil v tri faze. Začetna, prva faza usposabljanja, je bila izvedena v tujini, večinoma v Jordaniji. V njej so sodelovali tudi slovenski policisti, in sicer od leta 2004 do 2006 (Vižintin 2006). V drugi fazi bom predstavil usposabljanje in delovanje iraških varnostnih sil v Iraku s pomočjo koalicije, v kateri sem sodeloval tudi sam. Tretja faza, samostojno delovanje, ki naj bi se po načrtih začela konec leta 2006, pa je bila zaradi več dejavnikov prestavljena v bližnjo prihodnost.

Zasebne varnostne službe v Iraku so eden izmed izredno pomembnih varnostnih dejavnikov. Za svojo varnost jih uporabljajo predvsem civilni kontraktorji, ki opravljajo večino svojih del in nalog za koalicijske sile. Problematika teh služb je v tem, da občasno ne upoštevajo pravil, določenih v demokratični državi (upoštevanje osnovnega pravila je, da kot zasebnik upoštevaš zakonodajo in pravila ter deluješ v okvirih zasebnega ozemlja, kjer deluješ, ne pa na ozemlju, ki velja za okolje območja delovanja predvsem ISF in koalicije. Tako s svojim delom ne smeš zadovoljevati samo svojih interesov pri zagotavljanju varnosti, ampak se, na primer v prometu, vedeš kot vsi ostali uporabniki, ne odpiraš ognja, ko nisi direktno napaden, da s tem ne dosežeš, da se ob tvoji prisotnosti zaradi neprimerne delovanja umikajo z ulic vsi, tudi koalicija ...). Pri vsem tem se strinjam, da lahko deluješ na kakršen koli način, če pravila niso opredeljena, in kar je še bolj nevarno, brez kakršnega koli nadzora (Papler 2006 in spletna stran CSIS 2006h).

V petem poglavju naloge, ki je tretji glavni del, bom predstavil sile, ki nasprotujejo iraški vladi. Predstavil bom glavne odporniške in teroristične skupine ter skušal na podlagi primerjalne analize najti razlike in povezave. Odporništvu v svetu ni nov pojav, prav tako tudi ne terorizem. Novi so načini delovanja in predvsem to, da ga edina prava velesila z vso svojo močjo ter tehnično prevlado v Iraku ne more uspešno omejiti ali pa vsaj nadzorovati, kaj šele izničiti. V letu 2006 se je varnostna situacija zaradi njihovega delovanja v Iraku še bolj zaostрила. Veliko analitikov govori o državljanski vojni, ki naj bi jih spominjala na situacijo v Bosni in Hercegovini. Kje se bo to končalo in na kakšen način, danes ne ve nihče. Kako bo to vplivalo na globalno varnost, je drugo širše vprašanje, vendar odgovor nanj ni cilj moje naloge.

V šestem poglavju četrtega dela naloge bom skušal analizirati vse žrtve v Iraku v letu 2006 v primerjavi z leti 2003–2005. Primerjal bom število žrtev med civilisti, pripadniki koalicije, iraških varnostnih sil ter odpornikov – teroristov.

V nalogi bom uporabljal predvsem tuje nazive za posamezne pojme in organizacije, v glavnem zato, ker posamezni prevodi niso uradni oz. se pomen, ki ga imajo v tujem jeziku, spremeni. Prevod tujk je opisan v poglavju kratice in tujke za kazalom naloge.

2.2 CILJI PROUČEVANJA

Splošni cilj specialističnega dela je proučiti varnostno stanje, akterje in žrtve v Iraku v letu 2006 ter delno analizirati spremembe glede na obdobje 2003–2005.

Izvedbeni cilji:

- opredeliti, ali gre v Iraku za državljansko vojno,
- analizirati varnostno situacijo v Iraku leta 2006,
- predstaviti posamezne oborožene sile v Iraku, njihovo organizacijo, cilje in metode, s poudarkom na NTM – I,
- na podlagi primerjalne analize prikazati razlike in povezanost delovanja upornikov in teroristov,
- analizirati spremembe v številu žrtev, načinu delovanja leta 2006 glede na obdobje 2003– 2005,
- verificirati hipoteze in proučiti uporabnost ugotovitev za SV.

2.3 HIPOTEZE

Naloga temelji na analizi varnostnega stanja v Iraku v letu 2006. S prikazom in analizo posameznih varnostnih dejavnikov bom skušal odgovoriti na vprašanje, ali je v Iraku v tem obdobju prišlo do izbruha državljanske vojne, kdo je odgovoren za poslabšanje varnostnih razmer v Iraku, na kaj najbolj vpliva delovanje teroristov. Na podlagi analiz žrtev v letu 2006 pa bom skušal ugotoviti, proti komu je usmerjeno delovanje odpornikov in teroristov.

Hipoteze naloge so:

H1: V Iraku leta 2006 divja državljanska vojna.

H2: Neustrezno delovanje koalicijskih sil je poglavitni vzrok za slabe varnostne razmere v Iraku.

H3: Vpliv teroristov je pri povečanju sektaškega nasilja velik.

H4: Delovanje odpornikov in teroristov je usmerjeno na iraške varnostne sile, kar se kaže v številu žrtev med njihovimi pripadniki.

2.4 UPORABLJENE METODE

Pri analizi varnostnih razmer v Iraku v letu 2006 bom uporabil naslednje raziskovalne metode:

Metoda uporabe in analize pisnih ter elektronskih virov bo uporabljena za pridobitev ustreznih informacij pri raziskovanju uradnih dokumentov, poročil iraške vlade ter rednih poročil koalicije ameriškemu kongresu, ki jih bom največkrat pridobival prek spletnih strani. Ista metoda bo uporabljena tudi pri raziskovanju knjig, člankov, diplomskih nalog ter predvsem raziskovalnih poročil, ki so najbolj številna in zajemajo področja odporništv in terorizma v Iraku, ISF, koalicijske sile in NTM - I.

Opisno metodo bom uporabil pri analizi varnostnega stanja v Iraku v letu 2006, pri razlagi metod, sredstev in načinov delovanja, ki jih pri svojem delu uporabljajo odporniki, teroristi in varnostne sile.

Primerjalno kvantitativno metodo bom uporabil za primerjavo delovanja odpornikov in teroristov v Iraku v letu 2006, ter primerjavo mednarodnih sil v Iraku leta 2006. Pri tem bom za podporo uporabil programski paket, odločanje DEXI. Prva primerjava bo temeljila na naslednjih atributih: cilji, številčnost, usmerjenost delovanja, uspešnost, organiziranost in podpora njihovem delovanju. Druga primerjava bo temeljila na atributih, kot so: odvisnost od koalicijskih sil, zakonitost poslanstva, operativne zmogljivosti, obveščevalno-varnostna dejavnost in logistična oskrbljenost na območju delovanja.

Metodo opazovanja z udeležbo (policisti / vojaki) **ter metodo intervjuja** bom uporabil za obravnavo problematike, ki je vezana na težave pri usposabljanju in delovanju iraških varnostnih služb in delno varnostnih težav v Iraku v letu 2006.

Pri proučevanju tematike sem se omejil zgolj na javno objavljeno literaturo in vire, ki niso označeni s stopnjo tajnosti.

2.5 TEMELJNI POJMI

2.5.1 Državlјanska vojna

Pojem vojne ali državljanske vojne v Iraku je aktualna tematika, o kateri se je začelo razpravljati kmalu po razglasitvi zmage koalicije, maja 2003. Kdaj natančno lahko govorimo o tej prelomnici, je težko ugotoviti. Dejstvo je, da so se varnostne razmere takoj po padcu Sadamovega režima in razpustitvi takratnih ISF spremenile na slabše in ne na boljše. V času ropanj in slavja so se kaj kmalu pokazali prvi zametki odpornišva proti koalicijskim silam, ki so bile na vse to nepripravljene in brez ustreznega načrta. Že konec 2003. leta so se pojavljale organizirane odporniške skupine, ki so začele boj proti nasprotnikom. Mediji so kmalu poročali o vojni po vojni. Najprej naj bi jo vodili teroristi ter bivši pripadniki starega sistema, Sadamisti, kasneje pa vedno pogosteje paravojaške (sektaške) milice. Po mojem mnenju ni več nobenega dvoma, da lahko govorimo o tem, da je bil Irak v letu 2006 že globoko v državljanski vojni. Za lažje obravnavanje naloge v nadaljevanju skušam razložiti pojem vojne.

Bebler razlaga vojno kot izredno zaostren družbeni spopad, v katerem se družbene skupnosti (plemena, ljudstva, narodi, razredi, rasne, etične, verske in druge skupnosti), gibanja, države in združenja držav kontinuirano in organizirano na vseh straneh borijo za uveljavitev svojih ciljev ob pretežni uporabi množičnega oboroženega boja, ki po obsegu in posledicah bistveno presega druge oblike oboroženega nasilja na isti ravni družbenega razvoja, in vojaške tehnologije (Enciklopedija Slovenije 2000: 315).

V novejšem času vojno vedno pogosteje zamenjuje izraz »oborožen spopad«. Karin Axell¹² govori o spopadu zaradi nasprotovanja glede oblasti in/ali ozemlja, ki zaradi uporabe oborožene sile dveh strani, od katerih je vsaj ena vladna ali državna, povzroči najmanj 25 žrtev zaradi bojevanja. Na podlagi te teorije Journal of Peace Research, Skandinavski inštitut za mirovne študije, klasificira spopade na (Enciklopedija Slovenije 2000: 316):

1. manjši oborožen spopad – več kot 25 in manj kot 1000 žrtev,
2. srednji oborožen spopad – več kot 1000 žrtev, vendar od 25 do 1000 v enem letu spopada,
3. vojno, spopad, v katerem je več kot 1000 žrtev v vsakem letu bojevanja.

¹² Omenjena avtorica je predstavnica Skandinavske šole – Journal of Peace Research.

Dictionary of Military terms govori na kratko o tem, da je državljanska vojna spopad med skupino prebivalcev iste države (Bowyer 1999: 36).

Vojaška doktrina SV opisuje vojno kot konflikt visoke intenzivnosti., zaostren družbeni spopad, v katerem se družbene skupine, gibanja, organizacije, države ali koalicije držav organizirano vojskujejo za uveljavitev svojih temeljnih ciljev ob pretežni uporabi oborožene sile. Vojna naj bi bila kompleksno stanje, v katerem vzporedno z vojskovanjem potekajo politične, ekonomske, psihološke in druge oblike ter vsebine konfrontacije, pri čemer nekaterih ni mogoče obdržati pod nadzorom. Splošna značilnost sodobnih vojn naj bi bila vpletenost večine virov obeh strani, tako vojaških kot nevojaških, v spopad, in pogosto naj bi bile nesimetrične. Ne spopadajo se le države, temveč tudi zunaj institucionalne organizacije in posamezniki. Na eni strani so države in formalne oborožene sile, na drugi pa razne organizacije (npr. teroristične). V nekaterih situacijah civilisti napadajo civiliste in civilno infrastrukturo. Značilnost vojne naj bi bilo veliko število žrtev na obeh straneh ali le eni strani v spopadu ter gmotna kolateralna materialna škoda in žrtve med civilnim prebivalstvom (Vojaška doktrina 2006: 9–10) .

Klasifikacija, ali gre v Iraku za državljansko vojno, je bila v letu 2006 dokaj aktualna tema predvsem na političnem področju. Vodilni državi koalicije, ZDA in Velika Britanija, sta imeli s tem velike probleme, predvsem s priznanjem realnih varnostnih razmer in zagovarjanjem svojega delovanja v domačem političnem okolju. To je bilo še posebej razvidno v letu 2006, ko je predvsem v drugi polovici leta¹³ padel še zadnji dvom o tem, ali gre za državljansko vojno ali ne. Tega še dandanes predsednik ZDA, (Bush) javno ne priznava. Njegovi neuspešni načrti za stabiliziranje varnostnega stanja v Iraku in zgrešen pogled na razmere Iraku njegovo so republikansko stranko v letu 2007 stale večino v kongresu in senatu v ZDA (v letu 2006 je prišlo tudi do menjave ministra za obrambo ZDA). To navajam zato, ker hočem pokazati povezanost sveta ne glede na oddaljenost in tudi nakazati, da bo omenjena izguba določene politične moči vplivala tudi na delovanje koalicije v prihodnosti. Omenjeni politični dogodki in mednarodno, skoraj večinsko javno priznanje držav, da je Irak na robu vojne, je še bolj

¹³ Od avgusta do novembra 2006 so koalicijske sile z ISF začele veliko ofenzivo na širšem območju Bagdada, in sicer vzpostavitev ponovnega nadzora nad varnostjo na tem območju. Kljub vključevanju velikega števila oboroženih sil, okrepitev dodatnih sil koalicije, jim to ni uspelo. Končni rezultat je bil povečanje žrtev na strani koalicije in civilistov ter spoznanje, da je treba korenito spremeniti nadaljnjo varnostno strategijo. Odgovor na to je bil nov plan ukrepov predsednika Busha (novembra 2006), ki je zajemal dodatne okrepitev koalicijskih sil, pospešeno usposabljanje ISF, prevzem varnostne odgovornosti nad pokrajinami ISF, razpustitev milic, povečanje pristojnosti in samostojnosti prehodne iraške vlade.

vplivalo na povečanje dejavnosti teroristov in odpornikov. Za NTM – I je to pomenilo in še pomeni še težje pogoje dela predvsem zaradi logičnih ukrepov, kot je začasno zaprtje baz, kar pomeni, da so se vsa usposabljanja prekinila oz. omejila na območje, ki ga zajemajo same baze. Pri tem je moteno tudi redno oskrbovanje baz, kar lahko traja tudi daljše obdobje.

Z vsemi navedenimi definicijami vojne se strinjam in hkrati navajam, da ne more biti ene splošne definicije, kdaj lahko govorimo o vojni, saj so razmere posameznega spopada na določenem teritoriju lahko izrazito specifične in se skozi čas izredno hitro spreminjajo. Ne glede na to je lahko vsem jasno, da gre v Iraku danes za vojno, po mojem laičnem mnenju za državljansko vojno, v katero so vključeni odporniki, teroristi, koalicijske sile in iraška vlada – ISF.

2.5.2 Varnostno stanje

Enciklopedija Slovenije razlaga pojem varnost v najširšem pomenu kot stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni in gmotni obstoj posameznika in skupnosti v razmerju do drugih posameznikov, družbenih skupnosti in naravnega okolja in dejavnosti za zagotavljanje takšnega stanja. V ožjem smislu pomeni varnost predvsem državno varnost (državno varnost delimo še na notranjo in zunanjo) in javno varnost, katere predmet so državljani, njihovo premoženje ter javni red in mir (Enciklopedija Slovenije, povzeto po Grizoldu 2000: 139).

Konec hladne vojne je prinesel pomembne in opazne spremembe v pojmovanju varnosti kot enega klasičnih in osrednjih družboslovnih terminov. Če se je varnost včasih pojmovala kot pretežno trda, vojaška varnost (in bila v tem smislu tudi precej vezana na obrambo in še posebej na sistem kolektivne obrambe), se je najpozneje v devetdesetih letih prejšnjega stoletja to pojmovanje zagotovo razširilo, vključujoč širok razpon področij, ki niso tradicionalno vojaška in politična, nekatera so popolnoma drugačna od le-teh. Varnost tako postaja vse bolj aktualizirana in proučevana tudi kot vprašanje ekonomske varnosti, socialnih odnosov, okolja, človeka kot posameznika in iz njega izhajajočih vidikov (Jazbec 2002: 19).

Aktualno pojmovanje varnosti poudarja sodelovanje pri njenem zagotavljanju. Posledice vedno večje teroristične dejavnosti so močno pospešile povezovanje varnostnih procesov in njihovo strukturiranje ter opozorile na nujnost asimetričnega pojmovanja sodobne varnosti –

posledice terorističnega napada v ZDA po 11. septembru 2001. To med drugim zahteva, da je za zagotavljanje vseh vidikov varnosti potreben celovit pristop na vseh ravneh (Jazbec 2002: 25).

Pojem varnostnega stanja v Iraku v letu 2006 bom skušal v nalogi prikazati večplastno, iz različnih segmentov, ne samo klasičnih varnostnih, ampak tudi socialnih, migracijskih, motenosti preskrbe z vodo, elektriko, zdravstveno oskrbo idr. Pri tem pa ne bom podrobneje posegel v omenjena področja, ampak bom samo poskušal pokazati ne določene značilnosti za leto 2006, ki so vplivale na poslabšanje varnostnega stanja in ne pomenijo dobrega izhodišča za Irak v prihodnosti.

2.5.3 Varnostne sile

Pojem varnostnih sil je tesno povezan s samim pojmom varnosti. Kdo vse spada med varnostne sile, je odvisno od same notranje ureditve države oz. pogleda na ta pojem. Če pogledamo slovensko ureditev v Resoluciji o izhodiščih zasnov nacionalne varnosti RS in v Zakonu o obrambi, lahko ugotovimo, da so varnostne sile v notranji varnosti predvsem domena policije, obveščevalno-varnostnih služb ... Če gledamo zunanjo ali vojaško obrambno varnost, pa je to prepuščeno slovenski vojski (v nadaljevanju SV).

Razvoj na varnostnem področju je vse od konca hladne vojne naprej močno vplival na reorganizacije vojsk po vsem svetu. Sodobne vojske so dobile nove naloge, hkrati pa so morale spremeniti način izvajanja svojih ključnih nalog. Danes je za vojske po vsem svetu skupno, da so vključene v naslednjih pet nalog (Parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem 2003/2006: 53):

- zaščita neodvisnosti, suverenosti in ozemeljske celovitosti države oz. v širšem pomenu njenih državljanov;
- mednarodne mirovne misije za vzpostavitev miru;
- pomoč ob nesrečah;
- zagotavljanje notranje varnosti – pomoč civilnim notranjevarnostnim organom (policija, tožilstvo ...) pri vzdrževanju reda v izjemnih primerih, ko pride do obsežnih kršitev javnega reda in miru;
- sodelovanje pri graditvi nacije – družbena vloga.

Obseg nalog je v državah različen ter odvisen od pravnega okvira države in zaznave stanja varnosti v njej (ibidem).

Dodatna naloga nekaterih vojsk je lahko pomoč notranjevarnostnim organom, ki je pomembna pri nevarnosti, ki presegajo civilne organe notranje varnosti in zato potrebujejo vojaško pomoč (npr. teroristični napadi, organizirani kriminal, nedovoljeni promet s prepovedanimi drogami).

Uporaba vojske pri zagotavljanju notranje varnosti vključuje naslednje pomisleke in nevarnosti (Parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem 2003/2006: 54):

- lahko ogrozi civilno vodenje in nadzor nad vojsko,
- neizogibno vodi v politizacijo vojske,
- vojska lahko le začasno ponovno vzpostavi javni red in mir, ne more pa odstraniti političnih, družbenih ali gospodarskih korenin konflikta oz. neredov,
- oborožene sile so usposobljene za bojevanje in niso posebej usposobljene za policijske naloge oz. za ravnanje z domačim civilnim prebivalstvom,
- obstaja nevarnost tekmovalnosti glede pristojnosti med policijo in oboroženimi silami.

Zgoraj omenjene ločnice v današnjem Iraku še ni in tudi tu je mogoče iskati enega izmed glavnih razlogov, zakaj koalicijske sile in ISF nimajo večjih uspehov, kajti nedemokratično upravljanje varnostnih sil lahko močno izkrivi varnostne prednosti. V številnih državah je prevlada vojaškega razumevanja varnosti privedla vlade do tega, da so militarizirale policijo ali pa zmanjšale njeno financiranje, s čimer so spodkopale njeno sposobnost zagotavljanja varnosti in zaščite. Zlasti v državah z nizkim prihodkom imajo policija in druge varnostne sile komaj zadostne plače, omejeno usposabljanje ali sploh nobenega usposabljanja, skorumpirano upravo in visoko stopnjo nepismenosti (Born 2003: 53–62.) Vse naštetu je značilno tudi za današnje iraške varnostne sile.

O varnostnih silah bi lahko govorili kot o institucijah, organizacijah in agencijah varnostnega sektorja, ki imajo legitimno moč, da uporabljajo silo ali pa grozijo z njeno uporabo, da bi zaščitile družbo in njene državljane. Varnostni sektor vključuje v Iraku vojaške sile, paravojaške organizacije, policijske strukture, sile za varovanje meje, obveščevalne službe, sodstvo in tudi tiste državne elemente, ki oblikujejo in nadzirajo nacionalno politiko. Torej

vse akterje – aktivnosti, ki lahko aktivno vplivajo na postkonfliktno obnovo Iraka in vzpostavijo relativno normalne življenjske in delovne razmere, ki naj bi pomagale k miru in nadaljnjemu splošnemu razvoju te družbe (Garb 2006: 510).

ISF¹⁴ opravljajo dejavnosti, ki zajemajo tako področje delovanja ministrstva za notranje zadeve (MNZ), kot tudi ministrstva za obrambo (MO). Pod ta ministrstva se združujejo službe (enote), kot so: kopenska vojska, mornarica, letalstvo, ki delujejo pod MO, policija, paravojaške nacionalne policijske enote, mejne enote in enote za varovanje, ki tudi delujejo v sklopu MO. Zadnje od zgoraj omenjenih enot delujejo tudi znotraj drugih ministrstev in so namenjene zgolj fizičnemu varovanju stavb posameznih ministrstev. Pripadnikov ISF naj bi bilo v letu 2006 okoli 325.000. Združljivost obeh področij delovanja je po eni strani smiselna glede na današnje varnostne razmere, ki so v Iraku. Pri vsem tem ne smemo pozabiti na vpliv ZDA oz. koalicije, ki ji ta organiziranost trenutno ustreza, domnevamo lahko, da zaradi večje preglednosti oz. zaradi njihovih težav pri vzpostavitvi preglednejšega sistema. Verjetno je taka oblika organiziranja v času tranzicije nujna, po drugi strani pa je to eden izmed dokazov o slabem načrtovanju in predvidevanjih koalicije po maju 2003.

Več o varnostnem stanju in njegovi problematiki v Iraku za leto 2006 bom predstavil v naslednjem poglavju, in sicer zaradi kompleksnosti problematike. Delno bom tudi nakazal razloge organiziranosti ISF in njene težave.

3 VARNOSTNO STANJE V IRAKU V LETU 2006

Varnostno stanje Iraka v letu 2006 je kompleksno področje, ki zajema vojaške, politične, gospodarsko-ekonomske in tudi vse ostale segmente, ki imajo na to lahko večji ali manjši vpliv. Pri tem se bom osredotočil predvsem na tri že navedene, po mojem mnenju ključne pojme. Povzel bom le posamezne segmente ter s tem skušal prikazati širino, ki v končni fazi

¹⁴ ISF (Iraške varnostne sile) je izraz, ki se je začel pojavljati predvsem v ZDA in v javnih medijih v letu 2003. Omenjeni izraz uporabljam, čeprav nisem našel prave uradne verifikacije izraza. Uporabljali smo ga pri svojem delu v Iraku, tako mednarodne sile v Iraku kot Iračani. Prav tako smo uporabljali sestavo in predstavljeno organiziranost enot ISF. Več podatkov o ISF in njeni dejavnosti najdemo tudi na medmrežju. Dostopno na http://www.mnf-iraq.com/index.php?option=com_content&task=view&id=20&Itemid=11 (14. 05. 2007).

prikazuje varnostno stanje. Menim, da samo ena specialistična naloga ni dovolj za celovito analizo varnostnega stanja v Iraku v letu 2006.¹⁵

Za leto 2006 je značilno, da je sektaška vojna med šiiti in suniti število civilnih žrtev povečala za približno 20.000 in znaša skupno že več kot 50.000 in s tem presega povprečno številko 100 mrtvih na dan. Zapori so polni, sodni sistem sploh ne deluje oz. ga praktično ni, ISF prepočasi prevzemajo svoje odgovornosti ... Domnevni osvoboditelji, koalicija, pripadniki oboroženih sil ZDA, so izgubili več kot 3000 svojih pripadnikov, gospodarska rast je minimalna, prodaja in proizvodnja nafte ni narasla in je na ravni leta 2004, problemi z zagotavljanjem elektrike, tekoče pitne vode so še vedno izredno pereči in vsak dan vedno večji. S temi in ostalimi negativnimi pojavi koalicija v očeh večine Iračanov še pridobiva sloves okupatorja. Postopki koalicije so napačni, namesto da bila uspešnejša v boju proti terorizmu, ga še krepi (Kunič 2007).

Kje najti največjo pomanjkljivost za toliko slabše varnostno stanje v Iraku? Delno bi se lahko strinjal s trditvami ameriškega inštituta CSIS za leto 2006, v katerem v svojih letnih analizah varnostnega stanja v Iraku za leto 2006¹⁶ poudarja, da je ena izmed ključnih težav predvsem neustrezno (nezadostno) delovanje iraških policijskih sil, razpustitev prehodnih Sadamovih policijskih sil, predvsem pa prepoved delovanja vseh pripadnikov stranke Baas, ki so bili pred zmago koalicije edini sposobni nekako nadzorovati javni red in mir v Iraku. Še posebej velja to za področja sunitske skupnosti, za nerazorožitev milic, zlasti šiitskih oddelkov smrti, in za preprečevanje korupcije, predvsem v letu 2006 pa tudi za vedno večje ilegalne dobičke, pridobljene s krajami in tihotapljenjem nafte. Načrtovanje (predvidevanje) varnostnih potreb ter nezadostna prisotnost in angažiranost mednarodnih civilnih policijskih enot je slabo. Zakaj se varnostno stanje v Iraku po domnevni osvoboditvi s strani koalijskih sil ni normaliziralo in umirilo, je vprašanje, ki zahteva kompleksnejše odgovore. Menim, da je bila koalicija bolj usmerjena (žal je še vedno) v pretežno vojaško dejavnost in manj v klasično policijsko. Na podlagi mojih spoznanj je osnovna napaka, da enote, ki delujejo v neposrednem boju z nasprotnikom – domnevni osvoboditelji, kasneje po koncu neposrednih bojevanj izredno težko preidejo iz te vloge v civilno, bolj humanitarno usmerjeno vlogo. Prav to zadnje so izredno dobro unovčili teroristi in kasneje tudi odporniki v današnjem Iraku.

¹⁵ Kot primer detajlne varnostne analize lahko navedem letno analizo CSIS za Irak 2006, ki obsega 716 strani, iz katere sem črpal večino prikazanih podatkov in ugotovitev. Več o tej analizi si lahko ogledate na medmrežju Dostopno na http://www.csis.org/media/csis/pubs/070126_insurgency_update.pdf (12. 04. 2007).

V naslednjih podpoglavjih bom predstavil varnostno stanje posameznih pokrajin v Iraku v letu 2006, pripravljenost ISF za prevzem nadzora nad posameznimi pokrajinami, število operacij na območju pokrajin v Iraku za leto 2006, uspehe korupcijske komisije v MNZ za leto 2006, rezultate ankete med prebivalci posameznih pokrajin v Iraku o tem, ali bo prišlo v Iraku do državljanske vojne ali ne, predstavil bom težave z elektriko po območjih (čas zagotavljanja elektrike), problematiko z vodo, nafto in z BDP, njegovo sestavo in ostale ekonomsko-gospodarske dejavnike v Iraku 2006. Vse skupaj vključuje področje različnih dejavnikov, ki negativno vplivajo na varnost v Iraku v letu 2006.

3.1 VARNOSTNO STANJE POKRAJIN

Eden izmed pokazateljev varnostnega stanja posameznika v pokrajinah Iraka je zagotovo povečanje beguncev v letu 2006. Nasilne preselitve znotraj države so med prebivalci Iraka postale nekaj vsakdanjega in so narasle od leta 2003, ko jih je bilo 100.000, na 650.000 za leto 2006 (november).¹⁷ Porast glede na leto 2005 je večji kot 150 %, vendar niso prišteti begunci pred marcem 2003, ki naj bi jih bilo več kot 1 milijon (spletna stran The Brookings Institution 2007). Poznavalci namigujejo, da je za to povečanje krivo predvsem sektaško nasilje – etnično čiščenje posameznih območij v Iraku.¹⁸ Še posebej je to značilno za osrednji del Iraka, ki je tudi najbolj poseljen in je teh pojavov vedno več. Oktobra 2006 je število žrtev, kot posledica sektaškega nasilja, doseglo 1000 (glej grafikon 3.1). To je bil tudi eden izmed razlogov, da so se v letu 2006 operacije koalicije in delno tudi ISF dogajale predvsem v že omenjenem območju. Koalicija je neučinkovita predvsem pri sektaških incidentih zunaj širše okolice Bagdada, kjer praktično ni baz oziroma ni nekega posebnega interesa po delovanju. Posledice omenjenega nasilja so vse vidnejše in v realnosti se že kažejo obrisi treh dokaj etnično čistih območij Iraka.

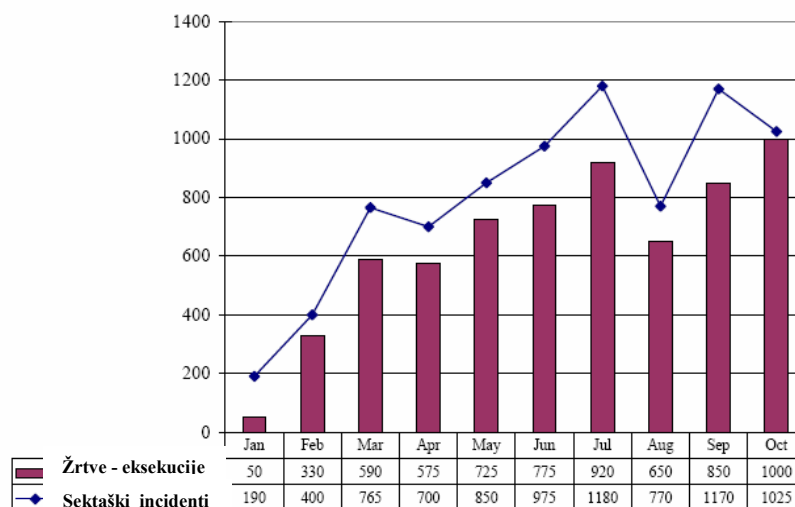
¹⁶ Več o letnih poročilih ameriškega inštituta CSIS za leto 2006 najdete na medmrežju. Dostopno na <http://www.csis.org/burke/iraq> (25.05.2007).

¹⁷ Po podatkih CSIS naj bi bilo mesečno izgnanih iz svojih domov 45.000 prebivalcev Iraka (spletna stran CSIS 2007g:132).

¹⁸ Ameriška vojska v Bagdadu gradi pet kilometrov dolg ter 4,5 metra visok betonski zid okoli okrožja Azamija na vzhodnem bregu Tigrisa. Razlog je v nenehnih sektaških napadih predvsem šiitov na sunita. Podobne pregrade naj bi začeli graditi tudi drugod v prestolnici. Vstop na zagrajene predele mesta bo mogoč le skozi nekaj kontrolnih točk, in sicer samo s posebnimi novimi osebnimi izkaznicami.

Zanimivo je, da je bilo v prvi polovici leta 2006 kar 81 % napadov s strani odpornikov samo v štirih pokrajinah – Baghdad, Anbar, Salah ad Din ter Diyala – od osemnajstih¹⁹ pokrajin v Iraku. V pokrajinah Baghdad, Anbar, Salah ad Din, Diyala, Ninawari in Taimim (prvih šest po številu napadov) živi okoli 43 % vseh prebivalcev Iraka. V ostalih dvanajstih pokrajinah, kjer živi približno 50 % vseh prebivalcev Iraka, je bilo samo 6 % vseh zabeleženih napadov odpornikov (spletna stran CSIS 2007g).

Grafikon 3.1: Sektaško nasilje in incidenti – Irak 2006

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

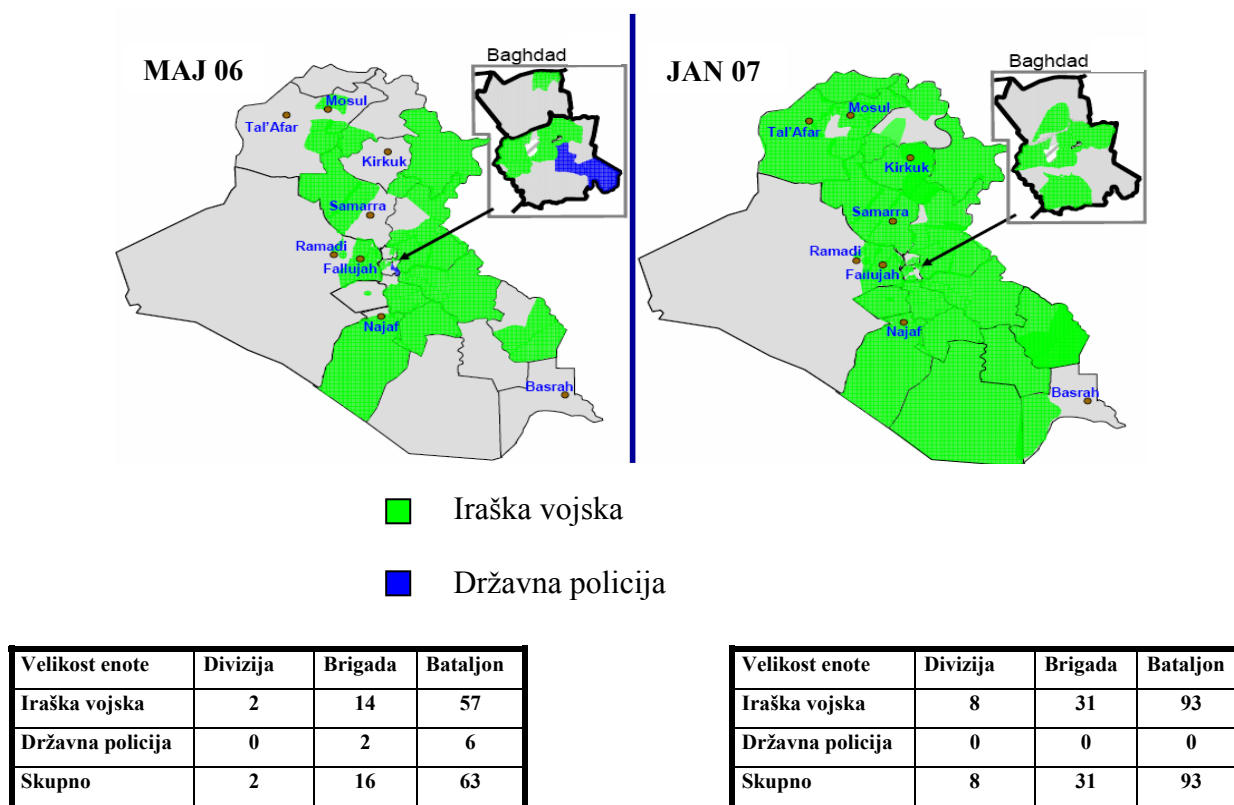
Iz migracijskih podatkov za Irak lahko razberemo še bolj zaskrbljujoče podatke, ki posredno vplivajo tudi na varnostno stanje, namreč, da je kar 40 % višje šolanih prebivalcev Iraka od leta 2003 zapustilo Irak. Omenjena številka ima še večjo težo, če vemo, da šolstvo, predvsem univerze, od leta 2003 praktično ne deluje predvsem zaradi slabih varnostnih razmer.²⁰ Skupno število vseh iraških beguncev v tujini je 1,8 milijona – od tega jih je največ v Siriji, približno 1 milijon (vsak dan zapusti državo in zbeži v Sirijo približno 2000 prebivalcev) in v Jordaniji, do 750.000 (vsak dan približno 1000 prebivalcev). Ljudje so obupali nad varnostnimi razmerami in praktično ne vidijo nikakršne rešitve, še posebej, če govorimo o višje šolanih prebivalcih Iraka. Za stanje na podeželju točnih informacij ni. Na večje število migracij pa ne vplivajo samo varnostne razmere, ampak tudi večja informacijska odprtost

¹⁹ Iraške pokrajine so: Baghdad, Anbar, Salah ad Din, Diyala, Ninawari, Taimim, Basrah, Babil, Maysan, Dhi Qar, Muthanna, Karbala, Al Najaf, Qadisiyah, Wasit, Dahuk, Sulamaniyah in Irbil.

²⁰ Najbolj iskane tarče ugrabiteljev v Iraku za pravniki – sodniki so zdravniki, visoko izobražene osebe, predvsem tudi varnostno neustrezno zaščiteni učitelji.

(osveščeno) Iraka,²¹ ki je bila do leta 2003 za večino prebivalcev še vedno tabu. Mogoče pa je, da je bila to posledica hude informacijske cenzure sistema, ki je s tem dosegla svoje cilje. Realno je situacija taka, da vsakdo, ki ima možnost oditi iz Iraka, to tudi stori oziroma ima namen to storiti.

Tabela 3.2: Iraška vojska in Državna policija – število operacij v Iraku v letu 2006

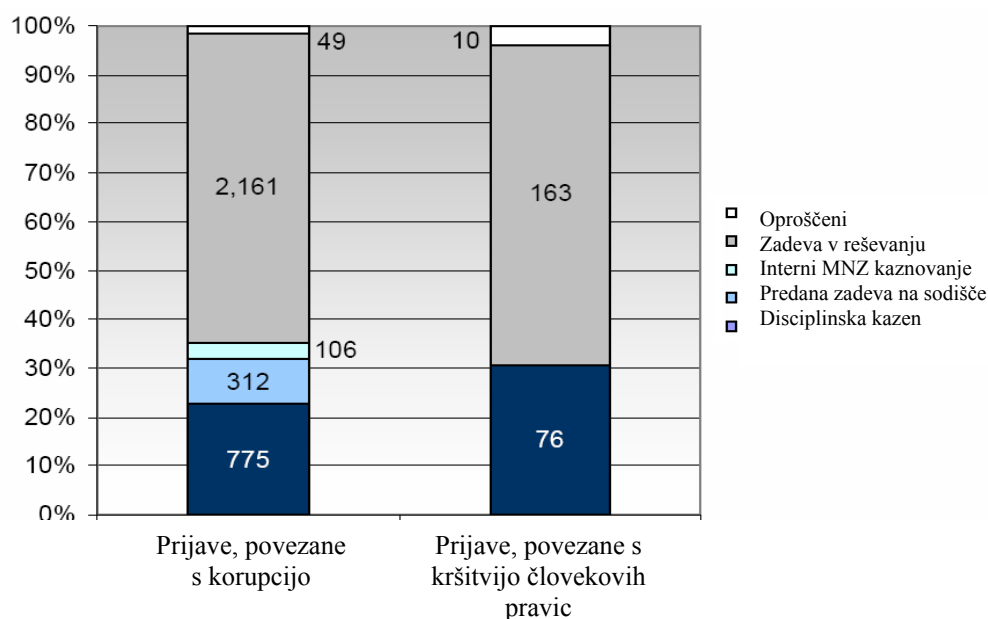
Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Tabela 3.2 prikazuje število operacij glede na različne velikosti posameznih enot ISF na območjih pokrajin v Iraku. V drugi polovici leta 2006 ni bila izvedena niti ena večja državno-policijska operacija, kar kaže, da imajo sektaške skupine dokaj močan vpliv na ISF, še posebej na državne policijske sile, in da se potrjujejo predvidevanja CSIS, da je bil to eden izmed ključnih varnostnih problemov Iraka v letu 2006. Dejavnosti ISF so se v letu 2006 na vseh nivojih poveljevanja povečevale. Mogoče je ta razlika med vojaškimi enotami in policisti delno tudi razlika v načinu dela koalicijskih sil, ki je močnejše, bolj razvito in

²¹ Informacijska odprtost nima samo pozitivnih učinkov, ampak tudi negativne. Ljudi zavajajo mediji, in to izkoriščajo vsi, ki imajo dostop (in tudi možnosti) do njih. Njihove predstave o svetu zunaj Iraka so večkrat sami nerealni ideali, sanje, ki vplivajo nanje predvsem z gledanjem zahodnih filmov in reklam. Večinoma govorijo o

poglobljeno do vojaških operacij kot do policijskih. Policijskih mednarodnih sil, predvsem civilnih, je v Iraku zelo malo. Na majhno število policijskih operacij ima velik vpliv tudi že navedena povezanost s sektaškimi skupinami in to, da je osip policistov bistveno večji od osipa Iračanov iz oboroženih sil. Na to vplivajo predvsem pogoji za delo in izpostavljenost policistov, predvsem v domačem okolju, kjer je za varnost policista in njegove družine storjeno premalo oz. nič.²²

Grafikon 3.3: Delovanje oddelka za notranjo zaščito iraškega MNZ v letu 2006

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

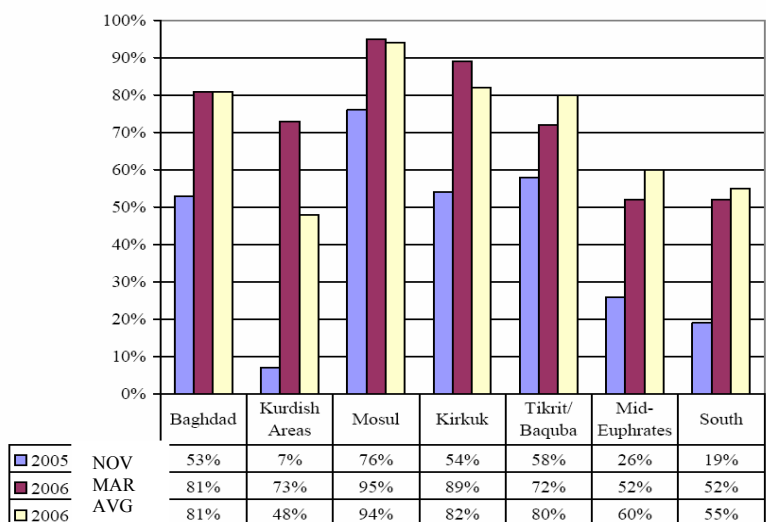
Za iskanje načina pozitivnih sprememb v reševanju varnosti je bila v letu 2006 ustanovljena skupina, odgovorna za notranjo kontrolo v iraškem MNZ. Iz grafikona 3.3 so razvidni njihovi rezultati, ki so bili kar uspešni glede na to, da gre za novo majhno skupino in glede na okolje, kjer delujejo. Pri tem je treba vedeti, da so Iračani izredno nezaupljivi ljudje in je do teh prijav

tem, da je na zahodu lepo, ker ni kriminala, da za preživetje ni treba veliko delati, da imamo veliko dela prostih dni, veliko potujemo. Lahko rečem, da skorajda nimajo realne slike o razmerah na zahodu oz. v našem okolju.

²² Ko vprašam vojaka, kaj je zanj največja nevarnost zunaj delovnega časa, prav gotovo odgovori, da je to prihod na delo in odhod z dela. Pripadniki ISF zaradi tega živijo dvojno življenje, kar v praksi pomeni, da le malokdo ve, kakšno delo opravlja in kje. Vsi uporabljajo veliko različnih krink predvsem zaradi osebne varnosti. Zunaj baz ni dovoljeno nošenje katerega koli dela uniforme, zato le-to puščajo v bazi, pripadniki oboroženih sil pa imajo tudi zunaj vojašnic dovoljenje za nošenje službene pištole. Večina jih pravi, da so delo in razmere v bazi edini pravi prostor za počitek in nujno potrebno sprostitev. Največjo nevarnost vidijo v milicah, odredih smrti, ugrabitvah in šele na tretjem mestu so po mojih izkušnjah teroristi.

oz. različnih raziskav izredno težko priti. Iraškim policistom pri opravljanju preiskav, žal, niso tuje nasilne metode zasliševanj, da ne govorimo o tem, v kako slabem stanju so zapori oz. prostori za pridržanje. Žalostno je tudi, da v nasprotju z večino inštitutov, ki spremljajo in analizirajo Irak, sploh nisem mogel priti do podatka, koliko ljudi je pridržanih v iraških zaporih ali v zaporih koalicije. Koalicija si pred tem zatiska oči, saj ima tudi sama negativne izkušnje iz preteklosti, kajti pri svojem delu uporablja določene preiskovalne metode,²³ ki so na zahodu že daljše obdobje prepovedane in označene za nehumane. Iz grafikona je viden zaskrbljujoč podatek, da je toliko zaznane materialne korupcije in sorazmerno malo prekoračitev, povezanih s kršitvijo človekovih pravic. Pri prvih kršitvah, prijavih, v povezavi s korupcijo je alarmantno to, da je več kot tretjina zadev še v preiskovanju in obstaja velika verjetnost, da bo večina romala v koš in bo neraziskana, zlasti če vemo, da pravosodje ne deluje in da so policijske enote izredno homogene, posebej s strani sektaškega vpliva, ter s tem odporne proti medsebojnemu čiščenju oz. obsodbam. Upravičeno lahko domnevam, da je prijav, povezanih s kršitvijo človekovih pravic, izredno malo predvsem zato, ker so človekove pravice nekaj novega za prebivalce Iraka in se jih niti ne zavedajo niti še niso postale del njihovega življenja.

Grafikon 3.4: Anketa med prebivalci Iraka: Odgovori na vprašanje, ali bo prišlo do državljanske vojne – NOV. 2005 do AVG. 2006

Vir: Letna analiza Iraka v letu 2006 (spletna stran CSIS 2007g).

²³ V bazah lahko vsakodnevno, zlasti pa ob raznih varnostnih operacijah, naletiš na dodatno zaščitene objekte, ki služijo opravljanju razgovorov z domnevnimi odporniki (uporniki) in teroristi. Pred omenjenimi objekti sedi vedno večje število Iračanov, običajno z zakritimi glavami (črne PVC vreče), ki čakajo na svoj trenutek. Ko to vidiš in veš, da na soncu čakajo na mestu tudi več kot 12 ur, potem lahko predvidevaš, kaj se dogaja v njihovih glavah in kaj čutijo do nas, ko pridejo na prostost.

Anketa, prikazana v grafikonu 3.4, je bila izvedena med naključnimi prebivalci Iraka in je zajela približno 7000 prebivalcev za vsako anketno obdobje. Zakaj je bilo vprašanje tako zastavljeno? Zato, ker so ga izvajali pripadniki MNF – I in je v bistvu usmerjeno v to, da državljanske vojne še ni. Prikazuje zanimivo situacijo, in sicer se je med anketiranimi prebivalci Iraka zmanjšal njihov občutek za nevarnost (grožnja državljanske vojne) samo na severnem, kurdskem območju. Drugod je ostal na istem nivoju oziroma se je stanje celo poslabšalo. Anketa ob koncu leta 2006, ko se je varnostno stanje še poslabšalo, (povečano število žrtev in spopadov) še ni bila opravljena oz. nisem mogel najti o tem dostopnih podatkov. Omenjena anketa je pomembna s stališča prikaza dojemanja prebivalcev glede stanja varnosti in povezave med varnostjo in sektaško mešanost prebivalcev posameznega obravnavanega območja. Iz teh podatkov lahko razberemo: bolj je območje sektaško mešano, bolj prevladuje mnenje (primer Bagdada, Mosula), da bo prišlo do državljanske vojne; manj je primerjano območje sektaško mešano (primer juga Iraka), manj je po mnenju anketiranih možnosti za državljansko vojno.

Velik vpliv na varnostne razmere imajo tudi iraška vlada in njeni organi. Po volitvah leta 2005 je Irak v letu 2006 dobil novo vlado. Vodi jo Al-Maliki, šiit, ki je deležen velikega zaupanja koalicije in predvsem predsednika ZDA, Georgea Busha. Al-Maliki je začel svoje vodenje vlade s pogajanjem z odporniškimi sunitskimi skupinami, ki so hotele zagotoviti za sodelovanje pri varnosti, in sicer naj vlada sprejme rok, ki nalaga tujim oboroženim silam, da zapustijo Irak v dveh letih. Če bi bili sprejeti navedeni pogoji ter bi bila zagotovljena amnestija, bi takoj prenehali sovražne akcije. Do dogovora ni prišlo, predvsem zaradi roka odhoda koalicijskih sil, ki ga koalicija ni hotela sprejeti. Suniti mu očitajo predvsem sektaško usmerjeno vodenje vlade v korist šiitov. Na to kažejo tudi nekateri njegovi ukazi za dejanja v letu 2006, kot so onemogočanje delovanja (operacij) koalicijskih enot in ISF na območjih šiitskega prebivalstva, varovanje Mahdijeve vojske, zadrževanje posameznih reform, ki pomembno vplivajo na varnost, nedelovanje vlade, velika prisotnost korupcije med državnimi uradi, vojsko, policijo. Kot najvišji predstavnik iraške oblasti je v drugi polovici leta 2006 javno spregovoril o tem, da državljanska vojna v Iraku traja in da nimajo moči za njeno zaustavitev. Poudaril je, da so bili za omenjeno stanje krivi predvsem sunitiski odporniki in teroristične skupine. Seveda je že naslednji dan izjave omilil s pojasnilom, da je bila izjava neumestno uvrščena v medije in da je varnostno stanje sicer slabo, vendar v Iraku ni državljanske vojne, lahko pa do nje pride, če se bodo spopadi med skupinami in s teroristi nadaljevali. V bistvu je njegova izjava pokazala dvojnost vodenja, še vedno dokaj velik vpliv

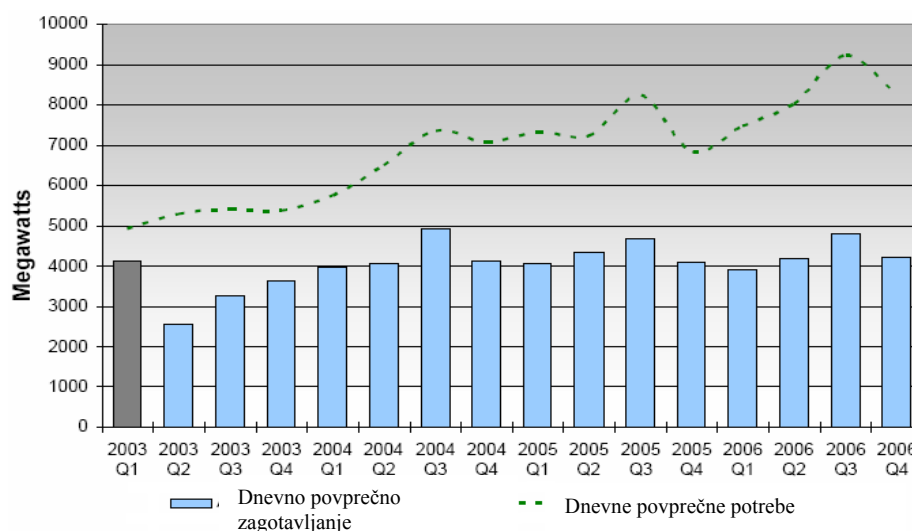
koalicije in na premierovo sektaško šiitsko usmerjenost. V slabem letu njegovega vladanja so po ocenah analitikov šiitski ekstremisti postali največja grožnja za varnost in stabilnost v Iraku ter prekašajo tudi teroristične dejavnosti v Iraku za leto 2006 (spletna stran CSIS 2007b). To prikazujejo tudi analitični podatki, prikazani v naslednjem poglavju. V podpoglavju bom opisal vpliv nekaterih ekonomskih dejavnikov na varnostno stanje v Iraku za leto 2006.

3.2 GOSPODARSKO-EKONOMSKE RAZMERE

Električna energija je ena izmed osnovnih življenjskih potreb v Iraku. Moramo vedeti, da so življenjske razmere izredno zahtevne, in sicer je v osrednjem delu Iraka, kjer živi 80 % ljudi, letni razpon dnevni temperatur od -10 stopinj celzija do $+50$ stopinj celzija. Pri tem je za južnejši del oz. del južno od Bagdada značilna še visoka vlaga. Vse to pomeni, da so klimatske naprave v zgradbah, kjer živijo in delajo Iračani, nujno zlo, brez katerega se praktično ne da živeti. V zadnjem četrtletju leta 2006 je začela pridelava električne energije občutno padati, in sicer s 106.000 MWH (megavatov) na 85.000 MWH, kar pomeni zagotavljanje električne energije z 12 ur na 9 ur dnevno za potrebe uporabnikov. Za Bagdad je ta številka še slabša, in sicer manj kot 7 ur dnevno. Iz grafikona 3.5 je razvidno, da so dnevne povprečne potrebe vedno večje, kar je izraz predvsem večje porabe. Vedno več je klimatskih in ostalih električnih naprav, medtem ko pravih gospodarskih električnih uporabnikov v Iraku, predvsem zaradi nestabilnih varnostnih razmer, pomanjkanja načrtov gospodarskega razvoja, pomanjkanja znanj delavcev in tudi pomanjkanja razvoja ustrezne elektrifikacije, še nekaj časa ne bo. Omenjeni grafikon zajema stanje iz leta 2003, ker sem hotel pokazati ustavljeni napredek v zagotavljanju dnevne količine električne energije, ki se je dvignila na raven pred spopadom leta 2004 in pri tem ostala tudi v letu 2006. V tem obdobju je tudi viden porast potreb za več kot 100 %.

Potrebe po električni energiji bi bile lahko v letu 2006 še večje in so se povečale glede na leto 2005 za 10 %, vendar to ne more biti izraz realnih potreb, saj je v določenih predelih še ni. Posledice niso teroristično-odporniške dejavnosti, ampak predvsem slabo vzdrževano in nedograjeno električno omrežje. Prav tako se je razvoj na podeželju oz. zunaj osrednjega dela države Irak, po letu 2003 skoraj popolnoma ustavil.

Grafikon 3.5: Stanje proizvodnje električne energije v Iraku in potrebe po električni energiji med letom 2003 do vključno leta 2006

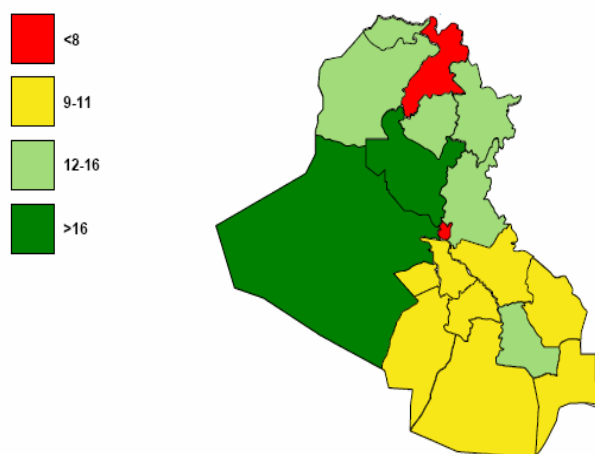

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Najslabše stanje zagotavljanja električne energije je prav v najbolj naseljeni Bagdaski pokrajini in severni pokrajini Irbil. Razlog je predvsem v preobremenjenosti omrežja, v prevelikem številu uporabnikov, velike težave povzročajo ilegalni priklopi na omrežje, kar posledično pomeni, da so presežene zmogljivosti zastarelega omrežja. Razen koalicijskih sil in tujih ambasad ter posameznih predstavništev podjetij v Iraku skoraj nihče v letu 2006 ni plačeval električne energije, tako da je veliko uporabnikov odvisnih od električne energije, ki jo pridobivajo z lastnimi generatorji. Tak način proizvodnje električne energije je izredno drag, zahteva 24-urni nadzor ter stalno strokovno vzdrževanje, hkrati pa je ekološko oporečen zaradi izpustov plina, odpadkov in stalnega pretakanja goriva v cisterne generatorja.²⁴

²⁴ V bazi, kjer sem preživel 6 mesecev v Iraku, smo imeli ob mojem prihodu več kot 20 izjemno zmogljivih generatorjev. Cena enega je bila okvirno več kot milijon evrov. Omenjeni generatorji bi lahko proizvajali električno energijo za srednje veliko mesto z več kot 100.000 prebivalci. Danes s pravilno urejeno napeljavo ter razvodi deluje ves sistem samo z dvema generatorjema.

Tabela 3.6: Povprečno zagotavljanje električne energije po pokrajinah v urah dnevno – Irak 2006

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Velika pomanjkljivost v Iraku je v letu 2006 še vedno veliko pomanjkanje pitne vode, kar je dobro vidno ob primerjavi z letom 2003. Današnja preskrba je za 3,2 milijona litrov manjša in znaša 9,7 milijona litrov dnevno, čeprav se je število prebivalcev povečalo in s tem tudi potrebe. Vzrok je v slabem vzdrževanju vodnega omrežja in v poškodbah, ki so nastale v času obeh vojn ter delno v današnjih napadih, predvsem, teroristov. Določene potrebe po pitni vodi se nadomeščajo z ustekleničeno vodo, vendar je ta draga in nedostopna za večino prebivalcev Iraka.

V letu 2006 se je zmanjšala tudi izredno pomembna količina pridobljene nafte, in sicer trenutno le-ta lahko pokriva samo 50 % vseh potreb Iraka. Cilj vlade je bil predvideni dvig na 2,5 milijona sodčkov dnevno, v tem letu pa število ni preseglo 2,34 milijona sodčkov. Čakanje na gorivo v Iraku danes povprečno traja več kot eno uro (spletna stran The Brookings Institution 2007). Če pogledamo ekonomske pokazatelje, npr. nafto, se stanje, glede na že prikazane podatke o ogrožanju varnosti, sorazmerno povečuje. Povečuje se število spopadov (s tem tudi žrtev), slabše je varnostno stanje, manjše je črpanje nafte, manj je električne energije in posledično tudi pitne vode. Problem vpliva nafte na ekonomsko stanje v Iraku je še večji, če vemo, da je nafta glavni nosilec bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju BDP) – 67 % (po nekaterih podatkih je direktni prihodek od izvoza nafte še višji, in sicer naj bi bil kar 94 %). Povečanje pridelave in distribucija nafte v Iraku je eden izmed glavnih

gospodarsko-ekonomskih ciljev koalicije. Na njem temeljijo programi obnove Iraka, kajti sredstva koalicije, vložena v obnovo, se bodo vsako leto zmanjševala (spletna stran MNF - I, 2007). Z nafto ter njeno preprodajo ustvarjajo največje dobičke tudi iraški preprodajalci, med njimi se najdejo tudi sektaške milice in odporniki. Ocene so, da tako Irak izgubi skoraj 20 % dobička od vse pridelane nafte (po podatkih iz javnih medijev naj bi bila številka tako izgubljenih sodčkov dnevno od 100.000 do 150.000 tisoč).

Grafikon 3.7 o BDP²⁵ v Iraku prikazuje ekonomsko stanje, ki se iz leta v leto izboljšuje. Kaže, da je določeni napredek v ekonomskem smislu vendarle narejen. Največji problem je predvsem visoka inflacija, ki je bila v letu 2006 kar 50-odstotna. Prav tako so velik problem krediti iz preteklosti, še posebej iz vojne z Iranom.²⁶

Grafikon 3.7: Stanje bruto domačega proizvoda in predvidevanja v Iraku od leta 2004 do vključno 2008

	2004	2005 e	2006 e	2007 p	2008 p
BDP v milijardah \$	25.7	34.5	48.5	61.0	71.0
% v BDP od nafte	69.6	69.4	66.9	66.5	67.4
BDP na prebivalca v \$	949.0	1,237.0	1,687.0	2,060.0	2,319.0
Realni BDP - spremembe v %	46.5	3.7	3.0	14.4	12.9
% izravnavna BDP	-40.6	9.8	-6.1	-2.1	-0.8
Povprečna % inflacija	31.7	31.6	50.0	17.0	10.0

Vir: Letna analiza Irak za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Koalicija in sedanja prehodna vlada si prizadevata za odpis večine terjatev, ki pa je težko verjeten. BDP se je na iraškega prebivalca zvišal na 1687 dolarjev (v nadaljevanju \$), kar

²⁵ Grafikon 3.7 zajema širše obdobje od obravnavanega obdobja moje specialistične naloge predvsem zato, ker skušam prikazati določen napredek Iraka v letu 2006 in mogoče nakazati določene ekonomske kazalce za prihodnost. Omenjeni podatki so v povezavi z varnostnim stanjem v Iraku.

²⁶ Po podatkih CSIS naj bi bile terjatve Iraka po ocenah svetovne banke in IMF okoli 300 milijard dolarjev. Največji upniki naj bi bili Kuvajt in ostale države Bližnjega vzhoda, ter zanimivo, tudi Rusija. Samo stroški zadnje vojne naj bi znašali okoli 100 milijard dolarjev. V to približno oceno so vključeni tudi stroški obnove. Resolucija ZN št. 1483 prepoveduje upnikom, da zasežejo denar od prodane iraške nafte do konca leta 2007.

znaša za 450 \$ več kot prejšnje leto. Pričakovanja za prihodnost so kar visoka, še posebej na področju inflacije. S stališča prebivalcev Iraka pa so podatki zavajajoči. Istočasno, ko se dviguje BDP na prebivalca, se dvigujejo tudi stroški in cene živil ter ostalih materialnih potrebščin. Na to ne vplivajo samo varnostne razmere in gospodarska odvisnost od tujine, ampak tudi vedno večje povpraševanje ter zahteve prebivalcev po višjem standardu (npr. klimatske naprave, televizije, osebna vozila ...). Na ekonomsko situacijo ter na inflacijo vplivata tudi velika brezposelnost in predvsem črni trg, od katerega danes živi večina prebivalcev Iraka, država pa od njega nima nič, razen nekaterih posameznikov.

3.3 SILE, KI SO DELOVALE PROTI IRAŠKI VLADI / ZA IRAŠKO VLADO V LETU 2006

Na varnostno stanje v Iraku imajo največji vpliv različne oborožene sile (skupine). Govorimo o silah, ki podpirajo in delujejo skladno z usmeritvami iraške vlade, in sicer: ISF, koalicijske sile, zasebne varnostne sile in NTM – I, na drugi strani pa sile, ki delujejo proti iraški vladi. V to skupino spadajo teroristične in odporniške skupine v Iraku.

Opis posameznih skupin, njihovo delitev, cilje, organiziranost, stanje ter njihovo medsebojno sodelovanje/odvisnosti bom predstavil v naslednjih dveh poglavjih, da bi prikazal širino in raznovrstnost omenjenih varnostnih težav Iraka. Velikost interesov posameznih zgoraj omenjenih sil (skupin) je velika, zato so tudi težave izredno težko rešljive. Varnostno stanje je slabo in ga sam najraje opisujem kot omejeno vojno med obema vpletenima stranema.

V 4. poglavju bom opisal oborožene sile na strani iraške vlade oz. sile koalicije. Skušal bom pojasniti odnose med ISF in koalicijo, ki so daleč od idealnih. Prikazal bom moč koalicijskih sil in na drugi strani nemoč in razvoj ISF skozi posamezna obdobja. Pri tem ne bom pozabil na pomembno varnostno vlogo delovanja zasebnih varnostnih družb. Omenjeno poglavje bom končal s kvantitativno analizo s pomočjo programa DEXI, s katero bom skušal ponazoriti odvisnosti in razlike v delovanju mednarodnih sil v Iraku, in sicer med koalicijo in NTM – I. Ključne nasprotne varnostne akterje, in sicer odporniške skupine ter teroriste, bom opisal v samostojnem poglavju pod zaporedno številko 5.

Materialna škoda delovanja upornikov naj bi bila do konca leta 2006 ocenjena na 11 milijard dolarjev (spletna stran CSIS 2007f).

4 VPLIV DELOVANJA VARNOSTNIH SIL NA VARNOSTNE RAZMERE V IRAKU

Največji vpliv na varnostne razmere v Iraku so imele v letu 2006 v Iraku še vedno koalicijske sile. Pri tem postaja vse pomembnejša vloga enot ISF, vendar še ni prevzela prednosti koalicijskim silam. Po svoje imajo veliko vlogo, posredno in neposredno, tudi zasebne varnostne službe. Prvi dve sili, predvsem koalicija in ISF, pa tudi delno zasebne varnostne sile, imata po mojem mnenju močan neposredni vpliv na varnostne razmere. S svojim delovanjem oz. nedelovanjem ga ustvarjata tako v negativno stran kot tudi v pozitivno. Pri tem se spopadata z organizacijskimi in raznimi drugimi težavami. Posredni vpliv na varnostno stanje lahko pripisujemo NTM – I, katerega dejavnost je usmerjena samo v usposabljanje ISF in neposredno varnostno ne delujejo v Iraku. Če bi bile varnostne razmere skladne z načrti iraške vlade in koalicije, se pravi stabilnejše, boljše, bi bila prav ta vloga NTM – I še pomembnejša, kot je danes. Usposabljanje ISF brez motenj²⁷ je v sedanjih razmerah prej iluzija kot pravilo.

Koalicijske sile v Iraku, Multinacionalne sile Irak, je izraz za države, ki imajo svoje vojake v Iraku. V teh silah je danes več kot 90 % ameriških enot. Nekateri jim zato pravijo tudi ameriško vodena koalicija (US-Led Coalition), medtem ko jo Američani navajajo kot mednarodno koalicijo (International Coalition). Sama beseda se je začela pojavljati ob napadu Združenih držav Amerike (v nadaljevanju ZDA) in Velike Britanije (v nadaljevanju VB) na Irak²⁸ leta 2003; naprej so uporabljali besedno zvezo koalicija voljnih (Coalition of the Willing).²⁹

Usmerjenost poslanstva MNF – Irak (Spletna stran NTM – I, 2006):

- Irak ni v sporu z nobeno od sosednjih držav,
- v Iraku se izvaja samo vojna proti terorizmu,
- usmerjenost k demokratizaciji,
- posredno: varnost Izraela,

²⁷ NTM – I usposabljanja so imela v letu največje pomanjkljivosti, ker nismo mogli izvajati terenskih vaj skladno z načrti. Razlog je bil v preveliki nevarnosti: oddaljenost terenov za usposabljanje, pomanjkanje bencina ISF, ostale logistične težave ... Ironija pa je bila v tem, da smo bili varnejši na terenu kot v bazi. Problematičen je bil samo premik od baze do terena in nazaj (približno 50 km).

²⁸ Napad na Irak, marec 2003. Ime operacije je Iraqi Freedom, Iraška svoboda. Nekateri še vedno uporabljajo to ime. V letu 2006 naj bi potekala že 3. faza Iraške svobode, čeprav se je omenjena operacija praktično končala s padcem Bagdada maja 2003.

²⁹ Marca 2003 je koalicija voljnih štela 49 držav.

- iraška vlada zagovarja pravice vseh Iračanov enakovredno,³⁰
- Irak premore varnostne organe, ki bodo lahko skrbeli za notranjo varnost in ne za obljubljeni deželni terorizem.

Koalijske sile delujejo pod vodstvom ZDA, kar je razvidno tudi iz števila njihovih enot in sredstev, ki jih imajo v Iraku. Trenutno je v Iraku približno več kot 130.000 ameriških vojakov.³¹ To število bi bilo lahko mnogo večje, če bi vanj šteli tudi civilne pogodbenike (vzdrževalce, kuharje ...). Drugo najštevilčnejšo vojaško silo predstavljajo pripadniki VB, v letu 2006 je bilo 7100 vojakov. Sledijo Južna Koreja z 2300 pripadniki ter Avstralija in Gruzija, ki imata v Iraku okoli 800 vojakov. Okoli 900 vojakov je Poljakov, malo manj Romunov (600) in Dancev (460). Ostale države v koaliciji so še: Salvador, Azerbejdžan, Mongolija, Albanija, Latvija. Manj kot 100 vojakov imajo Češka, Litva, Estonija, Bosna in Hercegovina, Makedonija, Armenija, Kazakstan in Moldova. Vojaki Fidžija so prisotni kot pripadniki sil UNAMI – United Nations Assistance Mission Iraq, in sicer kot varnostniki v osrednji bazi v Iraku – IZ (Green Zone).

Kot zadnji so se leta 2006 iz koalicije umaknili vojaki Italije in Japonske. V letu 2005 so koalicijo in Irak zapustile naslednje države: Portugalska, Nizozemska, Bolgarija in Ukrajina. 2004 so koalicijo zapustile: Španija, Nikaragva, Honduras, Dominikanska republika, Norveška, Filipini, Tajski, Singapur, Madžarska, Nova Zelandija, Togo in Irska. Omenjene podatke navajam, ker so se določene države, predvsem gre za članice Nato, umaknile iz koalicije in dokaj množično delujejo v misiji NTM – I.³²

Vzrok za zmanjševanje podpore delovanja koalijskih sil v Iraku s strani mednarodne skupnosti v Iraku gre iskati v vedno večji ozaveščenosti posameznih držav o dejanskem stanju v Iraku. V letu 2006 so padli še zadnji dvomi o domnevah oz. razlogih za napad na Irak s strani koalicije. Prav tako se je varnostno stanje občutno poslabšalo in je dodatne enote za okrepitev sil nemogoče pridobiti. Velike težave imajo že sami nosilci koalicije novih držav, ZDA (večino v kongresu in senatu imajo demokrati, ki hočejo na vsak način čim hitreje vrniti

³⁰ Po ocenah svetovne banke naj bi bilo do leta 2007 Iraku potrebnih za obnovo okoli 55 milijard dolarjev. ZDA naj bi do sedaj preskrbele 32 milijard, ostali donatorji pa 5,5 milijarde. Novembra 2004 so države, ki jim je Irak dolgoval največ denarja, odpisale skoraj 80 % vseh dolgov.

³¹ V koaliciji je od 8. decembra 2006, če odštejemo pripadnike ZDA, 14.650 pripadnikov drugih tujih oboroženih sil (spletna stran The Brookings Institution 2007).

³² Primer so nizozemske oborožene sile. Konec leta 2006 je podobno storila tudi Italija, podobne načrte ima za bližnjo prihodnost tudi Danska.

OS domov) ter VB (občutno zmanjševanje sil načrtujejo že v letu 2007, popoln umik svojih OS pa predvidevajo za leto 2008). Novih ali pa nadomestnih sil, ki bi bile pripravljene zagristi v ta kos pogače, ni videti. Realno je z vidika finančnega vložka ZDA v Iraku težko pričakovati drastične spremembe v delovanju koalicije v bližnji prihodnosti, po mojem mnenju se bo to zgodilo šele okoli leta 2010.

Vprašanje je tudi, kaj lahko naredijo koalijske sile v Iraku za izboljšanje varnostnega stanja v prihodnje; realno ne dosti več, kot delajo danes. Mogoče bi bilo treba spremeniti pristop in čim prej v to dejavnost spustiti ISF, ne glede na posledice, ki bi sledile. Žal se napak za nazaj ne da popolnoma odpraviti, se pa da vsaj zadržati obstoječe stanje, oz. ne pasti v totalni spopad, v katerem bodo izgubili vsi. Situacija je resnično tako težka, da je koalicija v sedanji sestavi že nekaj časa več ne obvladuje, še slabše to uspeva prehodni iraški vladi, ki nima niti osnovnih pogojev za delovanje (sektaške težnje, finančna nelikvidnost, korupcija, odvisnost od tujine, dolgovi, strokovna neusposobljenost vodenja ...). Mogoče je rešitev v federaciji treh samostojnih držav znotraj meja Iraka. Omenjeni ureditvi, ki bi bila federalna, nasprotujejo predvsem ZDA. Pri tem bi iz laičnega vidika takoj nastal problem, kako bi se financirali suniti oz. osrednji del države, kjer je največ prebivalcev Iraka, ki bi bili po tem načrtu praktično skoraj brez glavnega vira financiranja (večjih strateških nahajališč nafte). Prav tako nihče ne zaupa šiitom, ki verjetno sunitom ne bi mogli pozabiti vseh zamer iz preteklosti. Še večja nevarnost za sosednje države je močan iraško-kurdski del in njegova neodvisnost. Povrniti ugled in podporo koalicije je po mojem mnenju eden izmed bistvenih elementov potrebnih sprememb. Pri tem je treba vse sile usmeriti v druge dolgoročne načine: zaupanje, vizijo, spoštovanje, legitimnost delovanja ...³³

³³ Izkušnjo z neustrezno uporabo sile sem imel v letu 2005, ko sem neuspešno razpravljal z generalom angleških OS v BiH, Arundellom Davidom Leakeyem, ki je bil odgovoren za sile EUFOR, da npr. preiskava osumljenih hiš (pravica, dana v OPLANU misije) na območju delovanja, ki jo opravi VP, ni nikoli enaka, kot če jo opravi navaden vojak. Ni mogel razumeti, da se npr. pripadnik VP bolje zaveda pravic prebivalcev in je za to opravilo strokovno ustrezno usposobljen, medtem ko je navadnemu pehotnemu vojaku to tuje in mu je edina smernica gola izvršitev naloge ne glede na način izvedbe. Spomnil sem ga na to, da je podoben sistem delovanja OS pred leti na Severnem Irskem propadel in da vojska še vedno ni zmožna opraviti miselnega preskoka v tem delovanju, iz vojaškega v civilnega, ter da brez podpore prebivalstva ni mogoče uspešno doseči poslanstva misije. Vprašanje je, ali bi se moj drugačen pristop obnesel in obrestoval v Iraku.

V naslednjem poglavju bom opisal vlogo in organiziranost ISF, MNF – I, MNSTC – I, zasebnih varnostnih služb in NTM – I. Namen poglavja je predstaviti predvsem vpliv koalicije pri graditvi – vodenju ISF, vlogo NTM – I in težave, ki nastajajo pri njihovem delovanju.

4.1 IRAŠKE VARNOSTNE SILE

Iraq Security Forces so v letu 2006 štejele 325.000 pripadnikov, od tega naj bi bilo 188.000 policistov, 137.000 vojakov in 15.000 obmejnih graničarjev. Od tega števila naj bi bilo sposobnih za samostojno delovanje 80.000 policistov in 24.000 vojakov. Ostali pripadniki in enote, v katerih delujejo pripadniki, naj bi bili sposobni za delovanje samo s pomočjo koalicijskih sil (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Iraške oborožene sile se delijo na tri rodove, in sicer (spletna stran CSIS 2006c):

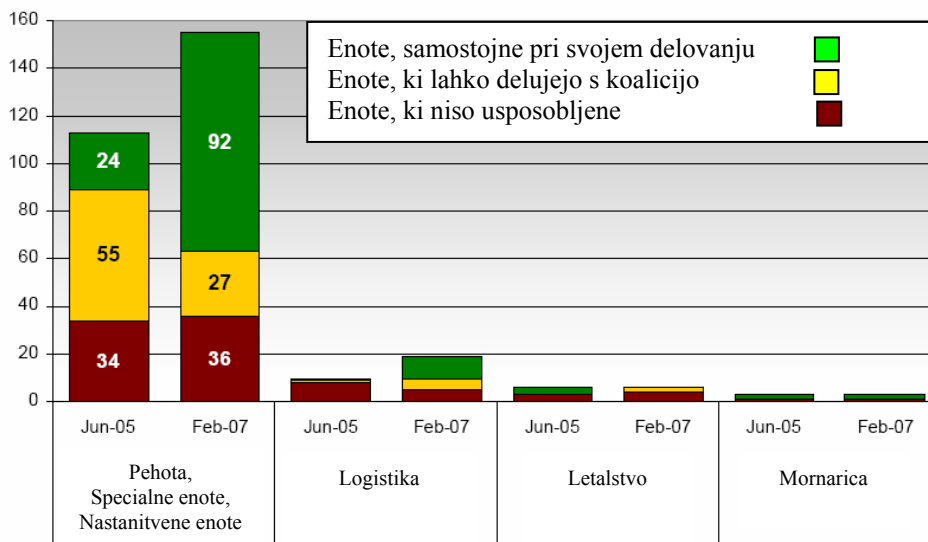
- pehoto (116.500 pripadnikov),
- letalstvo (500 pripadnikov),
- mornarico (800 pripadnikov).

Organizacija in delo naj bi potekala po odločitvi Iraške vlade na priporočilo Iraškega MO po ameriški doktrini organiziranja oboroženih sil. Po moji oceni je stanje v vojski slabo. Še slabše je v policiji, ki je varnostno pri vsakdanjem delu še bolj izpostavljena in varnostno zapostavljena (policisti niso primerno usposobljeni glede na razmere, niso opremljeni, zaščita policijskih postaj je minimalna ...). Dezerterstvo je nekaj običajnega, še posebej v času večjih bojnih operacij; več kot je bojnih operacij, več je dezerterjev. Prav tako niso naključni uboji in ugrabitve visokih častnikov omenjenih enot s strani teroristov – odpornikov.³⁴ Zlasti slabo je organizirana in skoraj nedelujoča logistika. V večini iraških baz ni elektrike, tekoče pitne vode, hrana je izredno slabe kakovosti, plače zamujajo po več mesecev ... Dejstvo je, da to ni posledica primanjkovanja sredstev, ampak slabega načrtovanja, organiziranja, raznih lobijev

³⁴ Dejstvo je, da visoki častniki in visoki policijski uradniki lahko zaslužijo tudi do 7-krat večjo mesečno plačo kot v prejšnjem režimu in imajo poleg redne plače še ostale ugodnosti: službeno vozilo, gorivo, varnostnika ... V povprečju je plača glede na standard 2-krat višja kot v naši državi. Omenjeno dejstvo velja samo za visoke častnike in se ne tiče činov, nižjih od majorja. Povprečna tarifa za ugrabljeno osebo je približno 30.000 \$ in že predstavlja dober finančni vir za ugrabitelje oz. skupine, ki se s tem ukvarjajo.

znotraj ministrstev in neznanja.³⁵ Prav zaradi tega sta stanje in morala pripadnikov slaba. Kako dvigniti moralo pripadnikov, predvsem pa zavest, da je vsakdo odgovoren za nastale varnostne razmere in da bo moral zato nekaj konkretnega storiti, pa je že težji podvig.³⁶ Brez izdatne pomoči MNSTC – I oborožene sile samostojno ne morejo delovati, čeprav so v letu 2006 že samostojno uspešno izvedle nekaj operacij.

Grafikon 4.1: Stanje enot iraškega Ministrstva za obrambo od JUN. 2005 do FEB. 2007

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

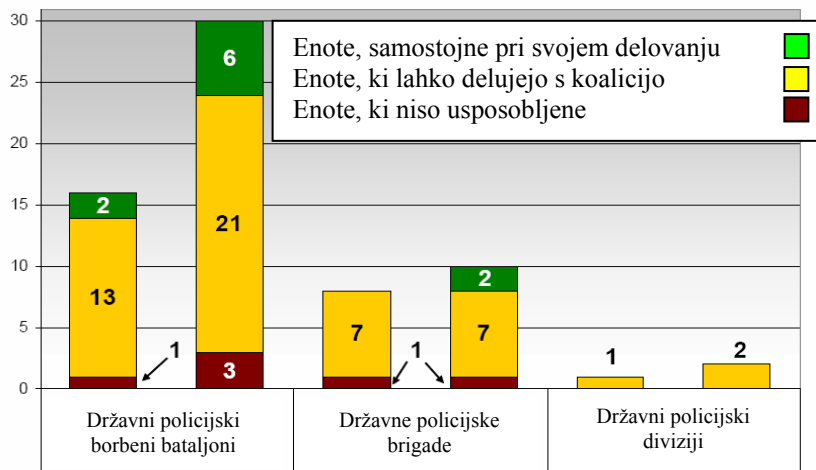
Zanimiva sta tudi grafikona 4.1 in 4.2, ki prikazujeta stanje v enotah MoD in MNZ v Iraku. Stanje v enotah MoD je na podlagi podatkov zadovoljivo. Viden je napredek pri usposobljenosti oz. samostojnosti enot, še posebej v enotah pehote, specialnih sil in delno nastanitvenih enotah. Ni pa sprememb v mornarici in letalstvu. Pri letalstvu je zaznano celo nazadovanje med letoma 2005 in 2006, kar je predvsem posledica slabega vlaganja in razmer v omenjenih enotah. Za normalno delovanje bo treba nujno povečati samostojnost logističnih

³⁵ Pri svojem delu smo v letu 2006 naleteli na primer nedelovanja generatorjev za proizvodnjo električne energije v bazi. Razlog je bil v pomanjkanju goriva. Na podlagi raziskovanja vzrokov smo ugotovili, da je MO porabil do avgusta 2006 samo 2 % načrtovanih in odobrenih sredstev za gorivo za leto 2006.

³⁶ Izjemno nemoralno se mi zdi dejanje častnika, poveljnika čete, ki je prodajal odpornikom strelivo, ki naj bi bilo namenjeno za urjene njegovih čet. Ko smo ga dobili pri dejanju, je skomignil z rameni in rekel, da mora preživeti družino, nato je navedel še ostale, ki so opravljali ista dejanja (en zaboj streliva, približno 1250 kosov, je prodal za borih 500 \$).

enot, saj brez omenjene komponente enote svojega poslanstva nikoli ne bodo mogle v celoti opravljati.

Grafikon 4.2: Stanje enot Iraškega MNZ od junija 2005 do februarja 2007

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Drugačno sliko kot predhodna tabela nam prikazuje grafikon 4.2, in sicer se na tem grafikonu vidi, zakaj v Iraku ni ustrezne varnosti. Napredka samostojnosti, kljub velikemu trudu koalicije, v teh enotah ni. Število enot se je povečalo od leta 2005 do februarja, 2007 za slabih 50 %, samostojnost enot pa ne, kar je izredno zaskrbljujoče in ne kaže pretiranega optimizma niti za prihodnost. Omenjena grafikona sta prikazovala obdobje leta 2005 in do februarja 2007, ker sem s tem hotel prikazati spremembe in določena nazadovanja v pripravljenosti posameznih enot. Dejstvo je tudi, da nisem pridobil ustrežnejših podatkov, ki bi lahko prikazovali samo leto 2006.

Dobra samostojna pripravljenost vseh enot ISF je po mojem mnenju ključna za izboljšanje varnostnih razmer v Iraku. Iračani bodo morali sami več narediti na tem področju, in to z bolj aktivno vlogo na vseh področjih, pravico morajo vzeti v svoje roke in jo uveljavljati po načelih demokratizacije in skupnega dobrega vseh Iračanov. Pri tem je veliko odvisno od političnih voditeljev in posameznim voditeljev znotraj MNZ ter MO. Nemoralno v Iraku pa

je to, da demokratično izvoljenega voditelja že vnaprej obsodiš glede na sektaško pripadnost in ne po njegovih dejanjih.³⁷

V nadaljevanju bom skušal orisati stanje usposabljanja in delovanja ISF, ki sem ju smiselno razdelil v tri sklope, in sicer v fazo usposabljanja zunaj Iraka, v fazo usposabljanja v Iraku in v fazo, za leto 2006, načrtovanega samostojnega delovanja. Pri tem bom skušal predstaviti posamezne faze, in sicer s stališča načinov usposabljanja ter programov ter opozoriti na težave in napake, ki pri tem nastajajo.

4.1.1 1. faza – usposabljanje zunaj Iraka

ZDA so kmalu po intervenciji začele iskati možnosti, da bi se predvsem iraški policisti usposabljali zunaj Iraka, saj je bilo znotraj države premalo zmogljivosti za usposabljanje potrebnega števila pripadnikov ISF. Za državo gostiteljico usposabljanja iraške policije se je ponudila Jordanija. Jordanian International Police Training Center (JIPTC) je nastal na obrobju Amana, v njem so delovali in še delujejo pripadniki mednarodnih policijskih enot, inštruktorji kar nekaj držav (največ iz ZDA, Velike Britanije, Kanade, Belgije, Madžarske, Češke, Poljske, Finske, Švedske, Avstrije, Slovenije, Avstralije, Slovaške, Singapurja, na začetku tudi Danske). V dobrih dveh letih delovanja naj bi usposobili 35.000 iraških policistov (Garb 2006: 513).³⁸

Zakaj je prišlo do selitve centra za usposabljanje policistov iz Iraka, sem že nakazal. Še razumljiveje, če se zavedamo, kakšen pritisk pomeni odločitev za ta korak policistu oz. osebi, ki se zanj odloči. Njegova odločitev postavi na kocko ne samo njegovo življenje, ampak tudi življenje ostalih članov njegove družine. Nemogoče je, da bi policist deloval v svojem domačem okolju, kar bi bilo najbolj zaželeno. Ponavadi si izberejo čimbolj oddaljeno lokacijo (večinoma naj ne bi veljalo to za Kurde). Do sedaj pa je bilo veliko tudi primerov, ko so se posamezniki odločili za usposabljanje samo zaradi dobrega zaslužka (zaslužek je bil motivacija samo za čas usposabljanja). Bili so primeri, ko so se za to odločili vsi moški v

³⁷ V praksi sem večkrat doživel, da je poveljujoči sunit govoril podrejenemu šiitu, da je črn, ga šikaniral, da je zato, ker je šiit, terorist, da je zato, ker je Kurd, manj izobražen, na vsak način mu je hotel dokazati, da je slab delavec, namesto, da bi mu pomagal, prisluhnil, delal na vseh področjih, kjer bi lahko odpravil vidne razlike v smislu: ti si naš, ti pa ne.

³⁸ Nemčija usposablja iraške policiste v okviru pomoči v Al-Ainu v Združenih arabskih emiratih. V enem letu delovanja naj bi usposobili več kot 400 iraških policistov in varnostnikov. Tečajji naj bi trajali šest tednov (Garb 2006: 514).

posamezni družini (Grudnik 2006). Nekateri so to naredili tudi že večkrat, kar jim je uspelo zaradi slabih evidenc oz. pomanjkanja dokumentov, kar je vsakdanjost v Iraku. Ni dosegljivih podatkov, koliko policistov, ki so končali to usposabljanje, danes še praktično deluje v policiji. Lokacija centra v Jordaniji je bila ustrezna tudi zaradi bližine Iraka in podobnega okolja. Zadeve so se začele spreminjati ob napadih teroristov in odpornikov na konvoje kandidatov ob prevozu iz Iraka in v Irak. Vedeti moramo, da je bil učni center varovan pred zunanjimi napadi, prav tako pa je varnostni sistem onemogočal kandidatom prost odhod v Jordanijo. Program usposabljanja traja osem tednov in je razdeljen v dva sklopa. Prvi traja štiri tedne in zajema osnovna področja o varstvu človekovih pravic, iraško zakonodajo in policijske veščine s področja patroljiranja, kriminalistike in protiterorističnega delovanja. Drugi sklop prav tako traja štiri tedne in je namenjen pridobitvi znanj iz samoobrambe, streljanja in vzdrževanja orožja ter praktične uporabe vozil (Žgajner 2006: 577).

Glede ostalih pripadnikov ISF so podatki o usposabljanjih zunaj Iraka bolj skopi. NTM – I navaja na svojih spletnih straneh, da naj bi se število usposobljenih iraških pripadnikov po letu 2003 zunaj Iraka letno gibalo okoli 500, enako število velja za leto 2006. Gre predvsem za podčastnike in častnike ISF, ki se usposabljujejo na vseh nivojih in v vseh rodovih enot držav NATO. Največ jih je seveda v ZDA in Veliki Britaniji, ki tudi največ prispevata za izobraževanje in izgradnjo ISF. Žalostno je, da Iračani nimajo načrta, kako čimbolj uporabiti te pripadnike. Po mojih izkušnjah so ti pripadniki, če odidejo v tujino, izgubljeni za enote, saj večina častnikov ob vrnitvi dobi uradniško službo na MO, kjer nimajo praktičnih možnosti prenašanja znanj v Irak. Prav tako je tudi vprašanje, kaj lahko ena sama oseba v iraški enoti spremeni. Če ne gre za osebo, ki je npr. poveljnik samostojne enote, lahko stori bore malo, saj je avtoriteta poveljnika izredno močna in vsako neupoštevanje oz. odstopanje od njegove odločitve razmišljanja je lahko, kar se tiče kariere častnika, usodno za njegovo prihodnost.

4.1.2 2. faza – usposabljanje v Iraku

Z usposabljanjem ISF v Iraku se je začelo takoj po padcu in razpustitvi dotedanjih varnostnih enot. Za vodenje in organizacijo naj bi bilo s strani koalicije zadolženo poveljstvo Multi-National Security Transition Command – Iraq. Težave na začetku so bile predvsem varnostne, in sicer, kako zagotoviti varnost slušateljev. Omenjena težava je zaradi zaostrenih varnostnih razmer še vedno velik izziv. Težave so še posebej povečevale logistične zahteve

in predvsem neustrezna infrastruktura.³⁹ Zaradi slabe usklajenosti med MNSTC – I in Iračani so se pojavile tudi na organizacijskem področju, in sicer je bilo vprašanje, kdo bo usposabljal in na kakšnih osnovah (po katerih programih). Praktično lahko govorimo o organiziranem usposabljanju v Iraku šele v začetku leta 2004. Centri za usposabljanje so danes odprti po celotnem Iraku, največja koncentracija je omejena na območje okoli Bagdada. Težave za večje število centrov so še vedno varnostno-logistične ter organizacijske (ena izmed največjih težav je pomanjkanje ustreznih poligonov, ustreznega kadra, ki bi usposabljal, in omejene zmogljivosti koalicije za nudenje ustrezne strokovne pomoči in vodenja na večjih, zahtevnejših področjih, pomanjkanje strokovne literature, pomanjkljivo znanje angleškega jezika⁴⁰ ...). ISF danes ni zmožna sama opravljati tega dela in pomoč MNSTC –I je še vedno izredno pomembna, pravzaprav ključna.

Sam na podlagi lastnih pridobljenih informacij in spoznanj ne vidim nikakršnega napredka pri tem, prav obratno, vedno več je težav in ovir za vzpostavitev stalnih centrov za usposabljanje. Težava v letu 2006 je bila predvsem v odločitvi Iračanov za dosledno kopiranje ameriških modelov usposabljanja in vodenja. Ta odločitev bi bila napačna in prezahtevna za nas, kaj šele za Iračane. Iračani bi morali po mojem mnenju sami izdelati prilagojene programe, ki bi najbolj ustrezali njim in njihovi kulturi, ne pa zahodnjaški, predvsem ameriški. Da pa bi bilo lahko drugače, bi verjetno potrebovali drugačne, stabilnejše varnostne razmere, stabilno politično ozračje in čas, ki ga v danem okolju in razmerah v Iraku ni.

Problemi se začnejo že pri samem načinu kadrovanja oz. nabora. Kljub določenim standardom še vedno prihaja do neupoštevanja oz. do zlorab. V praksi smo imeli veliko poskusov vplivanja na odločitve komisij, in sicer s strani nadrejenih posameznikov – večina jih je prihajala iz MO. Seveda smo s pomočjo koalicijskih sil skušali to nekako urejati, vendar Iračani ne bi bili Iračani, če se temu nekako ne bi skušali izogniti in nemalokrat jim je to tudi

³⁹ Kar ni bilo uničenega s strani koalicijskih sil v času napada, so uničili ali izropali Iračani sami, še posebej po razpustitvi iraških varnostnih sil. Na stanje vojaških objektov je močno vplivala tudi ekonomska blokada ZN in pred tem vojna z Iranom. Prav tako so bili standardi gradnje in vzdrževanja infrastrukture na izredno nizkem nivoju. Sedaj so standardi prevzeti s strani NATO, problem je samo, kako te standarde vzdrževati in kako kontrolirati kvaliteto izgradnje posameznih objektov. V praksi izgleda to tako, da stavba ob odprtju izgleda v redu, ob prvem dežju pa se spremeni v vse kaj drugega kot v stavbo. Zgodilo se nam je, da so se temelji v slabem letu vdrli za pol metra in smo morali izseliti vojake iz skoraj novih stavb, ker je pretila velika nevarnost podrtja stavbe.

⁴⁰ Zanimivo je, da koalicija zaradi težav z varnostjo logistične oskrbe in zaradi velikih stroškov zapira večino baz, v katerih nima vsaj 2.000 svojih pripadnikov. Prve baze bodo začeli zapuščati po načrtih že konec tega leta, enote pa bodo preselili v večje baze. To bo še en udarec glede zagotavljanja varnosti v Iraku, še posebej se bo izgubil še en minimalni stik s civilnim okoljem, ki ga ima koalicija tam, kjer je prisotna..

uspelo.⁴¹ Imeli smo tudi primere, ko so se za inštruktorje podčastniške šole prijavljali, po iraških normativih, perspektivni podčastniki, ki niso bili pismeni, da ostalih pomanjkljivosti sploh ne omenjam (npr. zdravstvene, birokratske, pomanjkanje osebnih dokumentov, spričeval ...). Dostikrat se je tudi zgodilo, da so zaradi višjih ciljev zmanjšali oz. priredili pogoje tako, da so na njih lahko sodelovali tudi kandidati, ki predhodno niso opravili niti ene selekcije.⁴²

Žalosten zaključek vsega tega je, da kljub pripravljenosti vseh v usposabljanje vpletenih v Iraku, da namesto, da bi se usmerili na čim bolj kvalitetno usposabljanje pripadnikov ISF, zaradi preokupacije predvsem z varnostnimi težavami do tega v celoti ne more priti. Moteno usposabljanje pomeni na dolgi rok slabše pripravljene pripadnike ISF, večje število žrtev med njimi, slabšo varnost Iraka in posledično večjo odvisnost od delovanja MNF – I.

4.1.3 3. faza – samostojno delovanje v Iraku leta 2006

Do samostojnega delovanja v Iraku kljub zelo optimističnim načrtom prehodne iraške vlade in koalicije v letu 2006 še ni prišlo. Če gledamo iz današnje pozicije, so bile to bolj želje kot realnost. Razloge, zakaj se to ni uresničilo, sem delno nakazal v predhodnih poglavjih. Dejstvo je, da so za to stanje krive tudi ISF same. Pomanjkanje ustreznega kadra, slabša usposobljenost, opremljenost, še bolj pa motiviranost so po mojem mnenju glavne ovire za večji napredek, ki bi vodil v popolno samostojnost ISF pri njenem delovanju.

Iz tabele 4.3 je razvidno, da je število usposobljenih pripadnikov ISF dokaj veliko in skladno z načrti koalicije in iraške vlade. Problem se skriva v tem, da nihče nima realne številke, koliko teh usposobljenih oseb še deluje, oz. opravlja svojo dejavnost. Pri vsem tem se rado zgodi, da omenjene podatke ponarejajo tudi poveljniki matičnih enot sami, ne samo centri za

⁴¹ Resnična in dokaj resna situacija je bila, ko se je koalicija odločila, da bo nekemu visokemu častniku ISF odpovedala. Službo je izgubil, ker so mu dokazali goljufije s plačami ter nevestno opravljanje dolžnosti. Omenjena oseba je kljub temu da so mu odvzeli akreditacijo za vstop v bazo, še vedno dober mesec hodila v službo in poveljevala svojim podrejenim, ki mu zaradi strahu niso prepovedali vstopa in nadaljnjega dela, dokler ni naletela na varnostnega častnika koalicijskih sil, pa še takrat je prišlo skoraj do uporabe strelnega orožja, preden je zapustila bazo ter svoje bivše delovno mesto. Pri tem ni nihče od Iračanov stopil na stran koalicijskih sil.

⁴² O podobnih primerih mi je februarja 2006 ob pripravi na odhod na misijo govoril bivši sodelavec v policiji Aleš Grudnik. Opisuje jih tudi v svojem članku Sociološke posebnosti pripadnikov ISF na urjenju v JIPTC.

usposabljanje. Razlogi so predvsem materialne narave.⁴³ Več pripadnikov pomeni več denarja, s ponarejanjem podatkov pa skušajo tudi zavarovati svoj vodstveni položaj.

Tabela 4.3: Število usposobljenih pripadnikov ISF do FEB 2007

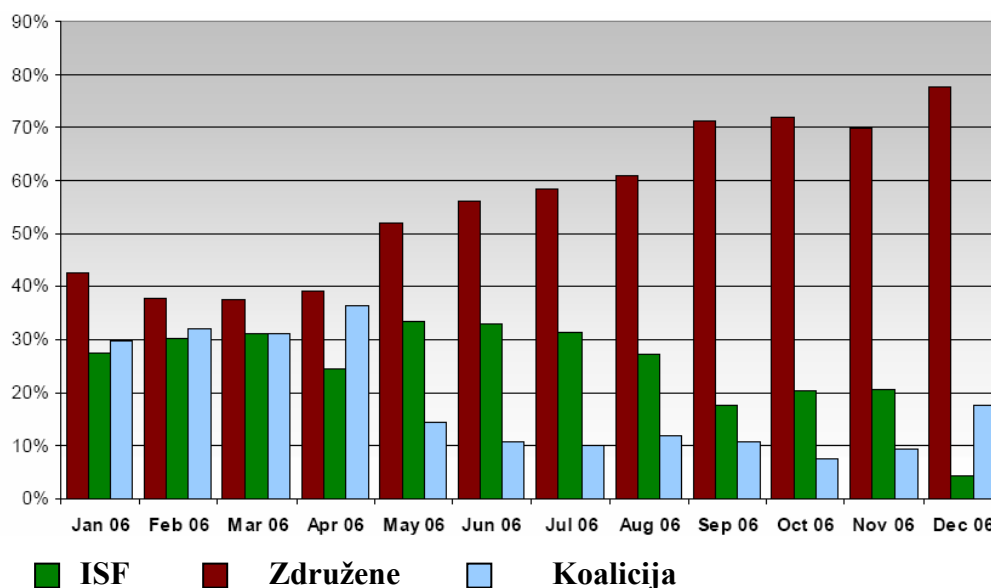
Ministrstvo za notranje zadeve		Ministrstvo za obrambo	
Policija	135.000	Pehota	120.000
Državna policija	24.400	Podporne enote	12.800
Mejne enote	28.400	Specialne enote	1.500
Varovanje	500	Letalstvo	900
Preiskovalci	4.000	Mornarica	1.100
Skupno število	192.300	Skupno število	136.400
SKUPNO	328.700		SKUPNO

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Pri tem je za nas, zahodnjake, nesprejemljivo, da npr. ni v interesu večine pripadnikov neke države/skupnosti, da konkretno in samoiniciativno kaj storijo za umiritev varnostnih razmer. Ko jih kdo vpraša, zakaj sami česa ne storijo na tem področju, naštejejo ogromno razlogov za svojo nedejavnost. Vedno čakajo na ukaze nekoga drugega, kar je glede na visoko raven pripadnikov (majorji in višji častniki), s katerimi sem imel priložnost delovati, skrajno neodgovorno in na dolgi rok izredno zaskrbljujoče. V svojem polletnem bivanju v Iraku med pripadniki ISF in tudi civilisti nisem srečal nikogar, ki bi bil za izboljšanje razmer v lastni državi pripravljen žrtvovati svoje življenje. Zdi se, da jih bolj skrbi lastna varnost in preživetje, kot določeno žrtvovanje ter urejanje skupnih razmer. Mogoče je, da je to del njihove kulture ali pa posledica trdega Sadamovega režima.

⁴³ V letu 2006 so v Poveljstvu iraških kopenskih sil naredili preizkus, koliko pripadnikov ima omenjeno poveljstvo. Iračani so prikazovali 1.200, realna številka pa se je gibala okoli 800 pripadnikov. Razliko oz. plače neobstoječih pripadnikov so si po posebnem ključu delili predvsem vodje omenjenega poveljstva.

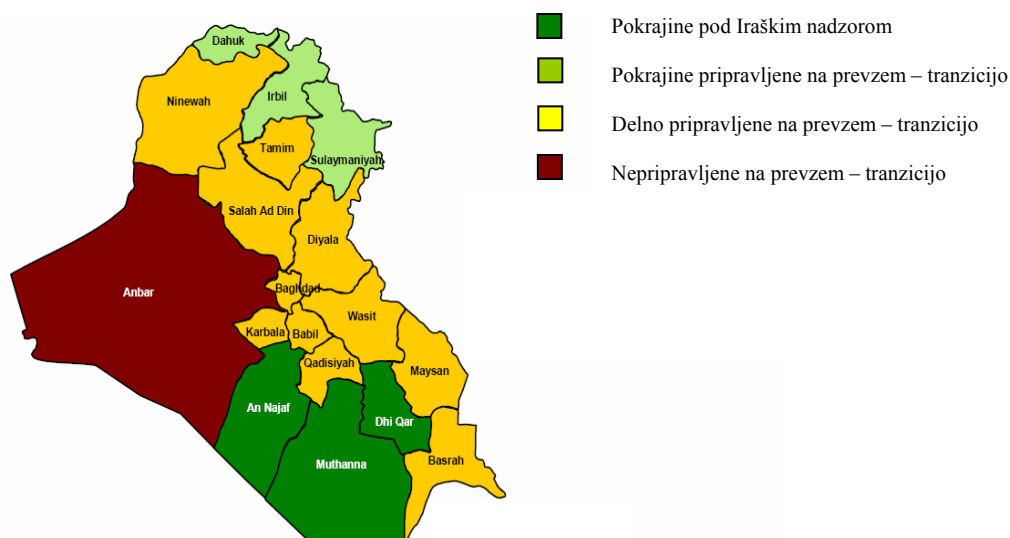
Grafikon 4.4: Bojne operacije v Iraku – struktura sil v letu 2006

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Iz Grafikona 4.4, ki prikazuje realno sliko samostojnosti in usposobljenosti, pa je razvidna stopnja samostojnega delovanja ISF v Iraku leta 2006. V drugi polovici leta je samostojna dejavnost ISF padla za več kot 100 %. Vzrok za to je lahko v povečani skupni dejavnosti angažiranosti s koalicijskimi silami, ki se je povečala za 100 %. Po mojem mnenju je to bolj posledica predvsem političnih pritiskov na koalicijo, ameriške in britanske sile, ki so morale pokazati določen varnostni napredek Iraka ter upravičiti svoje izdatke (tudi prisotnost) pred domačo javnostjo. Prav tako sem skeptičen, ko si skušam razlagati dokaj veliko število samostojnih operacij ISF. Verjetno bi potreboval še podatke o uspešnosti oz. doseženih ciljih, da bi lahko bolje ocenil dosežke. Prav tako sem skeptičen do podatkov, ki jih prikazuje ISF predvsem o lastni dejavnosti, na kateri so temeljili prikazani podatki v grafikonu.

Tabela 4.5: Stanje prevzemanja varnostne odgovornosti v Iraških pokrajinah s strani ISF

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Zgornja tabela prikazuje delovanje enot ISF v provincah Iraka, ki je glede na načrte in predvidevanja vlade in koalicijskih sil v Iraku občutno prepočasno. Samo pokrajine na jugu Iraka An Najaf, Muthanna in Dhi Qar, ki nikoli niso bila varnostno pretirano nestabilne in imajo malo prebivalcev, so že pod samostojnim nadzorom ISF. Plan koalicijskih sil v letu 2006 je bil predvsem, da bodo omenjene enote prevzele odgovornost tudi na območju ostalega dela Iraka (Dahuk, Irbil, Ninewah, Tamim, Sulaymniyah, Salaj Ad Din, Bagdad, Wasit, Diyala, Karbala, Babil, Qadisiyah, Basrah in Anbar). S tem bi bistveno razbremenili dejavnost Multi-National Forces – Iraq (v nadaljevanju MNF – I), ki bi se lahko bolj osredotočile na dejavnost teroristov/odpornikov. Ti načrti zdajšnje iraške vlade so prestavljeni na konec leta 2007. Razlogov je več in so izredno kompleksni. CSIS, The Brookings Institution in MNF –I v svojih analizah/poročilih navajajo, da je vse to izraz slabe logistične oskrbe, slabe opremljenosti, težav z prevozi (dejavnost teroristov/odporniških skupin), poznala naj bi se odsotnost vodilnih kadrov (sunitov – bivših pripadnikov stranke Baas), dezerterstvo⁴⁴ (več je operacij, večji je osip), vedno močnejši sektaški vpliv na policijske enote.

⁴⁴ Pri dezerterstvu se zgodi, da policista ali vojaka največkrat ni več na delovno mesto, poleg njega pa izgine tudi njegova celotna službena oprema, vključno z oborožitvijo. Največ teh pojavov je zaznati po končanem

V bazi, v kateri naj bi bila elita ISF (častniki, podčastniki in bodoči visoki častniki), so tatvine med enotami nekaj vsakdanjega. Zelo smo bili presenečeni, da so vse enote hotele biti fizično ločene ena od druge. Ko smo se bolj poglobili v problem, nam je bilo jasno, da želijo imeti znotraj baze med enotami tudi dodatne vstopne stražarje, katerih naloga bi bila opravljanje kontrole prehodov vozil in osebja. Razlog je bil v krajah materialnih sredstev, in sicer so bili najpogostejši vlomi v pisarne, spalnice, skupne prostore, zmanjkovali pa so večinoma hladilniki, televizije, pisarniški material, sedežne garniture, gume na vozilih, bencin v vozilih in akumulatorji.

Če povzamem vse navedeno o ISF v letu 2006, lahko ugotovim, da prihodnost ni videti obetavna. Priložnosti za popravek nepravilnosti je ogromno. Želim jim, da bi jim vsaj do določene mere uspelo, vendar bodo pri tem potrebovali veliko več lastne spodbude in večjo mero verovanja v skupne cilje, v katere morajo vsi verjeti in ne čakati, da čas oz. drugi storijo nekaj namesto njih. Žal za ISF, pa tudi za koalicijo, velja, da si morata nekako povrniti zaupanje državljanov Iraka. To bo mogoče samo z doslednim usposabljanjem in s profesionalnim usmerjenim delovanjem.

4.2 VEČNACIONALNO VARNOSTNO TRANZICIJSKO POVELJSTVO – IRAK

Pri vodenju in usposabljanju iraških varnostnih sil ima eno izmed ključnih nalog Multi National Security Transition Command (v nadaljevanju MNSTC – I). Ta enota deluje znotraj MNF – I in je odgovorna tako za razvoj iraške vojske kot tudi za policijske varnostne sile. Njene odgovornosti so usmerjene v razvijanje, organiziranje, usposabljanje, opremljanje in vzdrževanje pripravljenosti ISF.⁴⁵

Cilji omenjenega poveljstva za leto 2006 so bili (spletna stran NTM – I 2006):

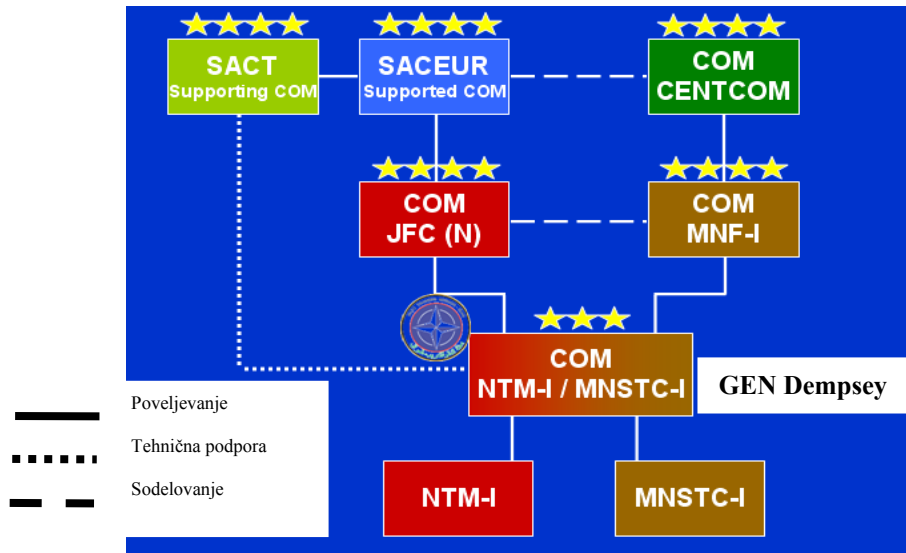
- operativno delovanje 49 iraških bataljonov in 6 bataljonov policije,
- nadzor 75 % ozemlja države,
- prevzeti kontrolo in nadzor nad državno mejo,

usposabljanju predvsem pri policistih. Oseba se preprosto ne javi na delo na določeni policijski postaji (Grudnik 2006).

⁴⁵ Proračun MNSTC – I za leto 2006 se je gibal okoli 2 milijardi dolarjev.

- doseči usposobljenost iraške policije, da se bo lahko sama branila pred napadi upornikov,
- izgradnja sistema, ki bo preganjal korupcijo in kriminal.

Grafikon 4.6 : Struktura organiziranosti mednarodnih sil v Iraku v letu 2006

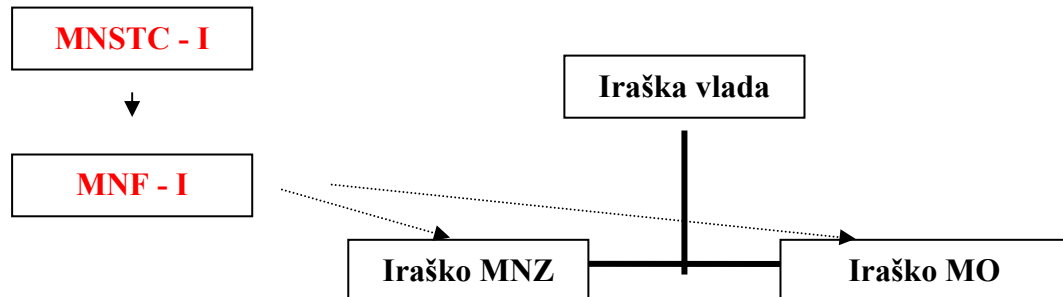

Vir: Priprave na odhod na misijo NTM – I (NTM – I 2006).

Grafikona 4.6 in 4.7 prikazujeta organiziranost vodenja in poveljevanja mednarodnih enot in ISF v Iraku v letu 2006. Bistvena vloga ima po mojem mnenju poveljnik oz. poveljstvo MNSTC – I, ki ga vodi ameriški general Martin E. Dempsey. Poveljnik in njegovo poveljstvo MNSTC – I sta istočasno tudi poveljujoča NTM – I in delno ISF. Razlog dvojne funkcije poveljnika MNSTC – I je predvsem v tem, da MNF – I zagotavljajo zunanjo varnost in delovanje NTM – I. Poveljstvo NATO je odgovorno za izvajanje neposredne varnosti svojih pripadnikov v Iraku (spletna stran NATO 2006). Drugače je v primeru ISF, kjer gre glede na prikazano shemo za dokaj samostojno delovanje Iračanov v letu 2006, vendar v praksi to še zdaleč ni tako. Ta samostojnost je prikazana samo za širšo javnost, tudi mednarodno. Denar, znanje in sposobnost vodenja ima še vedno v rokah MNSTC – I, katerega so MNF – I ustanovili zato, da bi nakazali razliko med svojim vodenjem lastnih sil in ISF ter dali večji pomen iraški vladi, ki naj bi prek lastnega MNZ in MO samostojno vodila omenjene enote ter se tako še bolj demokratizirala. Pri tej organiziranosti prihaja do velikih trenj in nesoglasij predvsem zaradi nasprotnih interesov Iračanov in MNF – I. Za obdobje do marca leta 2006 je bilo vedno tako, kot je to zahtevala MNF – I. To se je spremenilo ob koncu leta 2006, zlasti

ob operaciji Bagdad, ki se je dogajala od avgusta do novembra 2006, ko je bila vloga ISF na ukaz premiera omejena. Premier je tudi prepovedal vstop MNF – I v šiitske enklave in razorožitev milic.

Grafikon 4.7: Struktura delovanja MNSTC – I in ISF v Iraku leta 2006

Poveljstvo MNSTC – I se nahaja v območju JZ Bagdada v največji bazi na tem območju. Camp Victory povezuje več palač bivšega predsednika Huseina in njegovih sinov. Znotraj nje je tudi civilno-vojaško letališče BIAP. V bazi je okoli 40.000 pripadnikov večinoma koalicijskih sil.

4.3 NATOVA MISIJA ZA USPOSABLJANJE – IRAK

SV in tudi ostale moderne vojske ne delujejo več samo v nacionalnem okolju, ampak vedno bolj sodelujejo z vojaškimi enotami iz drugih držav. To mednarodno sodelovanje lahko poteka ad hoc, kakor so mirovne misije ZN, na podlagi dolgoročnega in institucionalnega sodelovanja (npr. NATO) ali pa dvostranskega, večstranskega sodelovanja (Born 2003: 54).

Podpora zavezništva Iraku se izvaja skladno z Resolucijo OZN št. 1546. Zagotavljanje in vzpostavitev mehanizmov, ki bodo zagotavljali notranjo varnost Iraka, je ena od temeljnih nalog. V tem kontekstu je podpora Iraku pri vzpostavitvi lastnih varnostnih sil in ustanov pomembna. Na zasedanju v Istanbulu leta 2004 so predsedniki vlad držav članic zavezništva sprejeli odločitev o ponudbi pomoči začasni iraški vladi, in sicer pri usposabljanju iraških varnostnih sil. Na osnovi te odločitve so se od leta 2004 izvajale aktivnosti v obliki donacij vojaške opreme in usposabljanja zunaj Iraka in v njem. Kot rezultat slednjega se je vzpostavil Center za usposabljanje in urjenje iraških varnostnih sil, Nato Training Mission – Iraq, v Al

Rustamiyah v Bagdadu, kjer so se septembra 2005 začeli usposabljati častniki in podčastniki iraške vojske (spletna stran MORS 2006).

Osnovne naloge NTM – I so (ibidem):

- usposabljanje – izgradnja temeljev za šolanje predvsem častniškega, poveljujočega kadra iraških oboroženih sil,
- pomoč pri zagotovitvi opreme ter tehnične pomoči – izgradnja oz. obnovitev ustrezne infrastrukture za izvajanje usposabljanj,
- upoštevanje, dosledno spoštovanje iraške kulture in usmeritve, pri čemer je poudarek na enakovrednem zastopanju vseh iraških etničnih skupin,
- preglednost,
- ne vključuje osebja pri izvajanju bojnih nalog.

Tem nalogam je bila dodana še naloga varovanja lastnih sil, ki pa je bila zaradi odpovedi madžarskega kontingenta, približno 300 vojakov, v marcu 2006 prepuščena iraškim oboroženim silam in delno civilnim kontraktorjem.

Misija NTM – I je locirana v treh vojaških bazah v Bagdadu, in sicer je poveljstvo NTM – I locirano v bazi IZ. Tam so locirana tudi vsa diplomatska in konzularna predstavništva v Bagdadu. Manjša svetovalna enota NTM – I, ki podpira iraške kopenske oborožene sile, je v največji bazi v Bagdadu, Camp Victory. Del te baze je tudi glavno mednarodno letališče, BIAP – Bagdad. Al Rustamiyah je tretja lokacija, kjer delujejo pripadniki NTM – I. Pravijo ji edina prava delovna enota misije. V njej deluje približno 100 pripadnikov NTM – I, ki delujejo v treh različnih enotah, in sicer v Joint Staff College (v nadaljevanju JSC), Iraq Military Academy Rustamiyah (v nadaljevanju IMAR) in Base Support Unit (v nadaljevanju BSU).

NTM – I je v letu 2006 usposobila približno 1000 častnikov in podčastnikov. Okoli 500 podčastnikov in častnikov pa je Nato usposabljal v svojih državah – poveljstvih (spletna stran NATO 2006). V NTM – I je v letu 2006 delovalo 17 držav NATO.

4.4 ZASEBNE VARNOSTNE SLUŽBE

V Iraku je danes približno 20.000 pripadnikov (plačancev) zasebnih varnostnih služb, ki skrbijo predvsem za zasebno varnost oseb oz. družb, koalicijskih sil in ostalih, ki to potrebujejo in lahko storitev tudi plačajo. Ta trend je postal že kar spremljajoča dejavnost v svetu oz. po vseh koncih sveta, kjer je varnostno stanje nestabilno ali celo kaotično in sta interes oz. potreba po teh storitvah velika. Navedene službe skrbijo za vse, česar ne morejo storiti za to zadolženi. V prvi vrsti gre tu za državne organe, mirovne ali koalicijske sile, kot je običajno v današnjem Iraku. Pestrost področij delovanja različnih služb v Iraku lahko razberemo iz **Priloge A**. Ta priloga prikazuje tudi pomembnost zasebne varnostne dejavnosti v Iraku.

Stanje, ki vlada na omenjenem območju, je iz ekonomskega vidika uničujoče, po drugi strani pa lahko prinaša velike možnosti hitrega zaslužka. Da lahko posameznik pride do tega in se spusti v te posle, mora imeti nekoga, ki bo odobril dejavnost (lahko je to država, koalicijske sile), in nekoga ki mu bo zagotavljal varnost, ki je državni organi oz. tuje sile ne morejo zagotavljati. Logična posledica tega je najem plačancev. V bistvu je lahko najemnik tudi koalicija, kot je to primer v Iraku (Papler 2006: 932). Omenjeni izraz »plačanec« ima negativno konotacijo, zato je danes trend drugačen. Zainteresirani lahko odpre legalizirano mednarodno varnostno službo oziroma ustanovo, ki opravlja to dejavnost, kjerkoli jo potrebuje. Temu pojavu lahko rečemo delna legalizacija privatnih vojsk. V teh službah so pripadniki raznih poklicev, od bivših policistov do vojakov. Bolj zaskrbljujoče je dejstvo, da je v njih vedno več vojakov – specialistov, ki to dejavnost opravljajo v času neplačanega dopusta.⁴⁶

Papler (2006: 924–930) govori o trendu trženja vojaške dejavnosti Private Military Companies (v nadaljevanju PMC), katerega porast je, glede na potrebe v Iraku, izredno velik. S tem izrazom se ne bi strinjal popolnoma, ampak bi se glede na prakso opredelil bolj za trend mednarodnih zasebnih varnostnih služb, ki imajo vse karakteristike in elemente, ki jih navaja zgoraj navedeni avtor v svojem članku Privatizacija vojaškega članka.

⁴⁶ V Iraku sem spoznal več pripadnikov SAS oboroženih sil VB, ki omenjeno dejavnost lahko opravljajo vsaki dve leti, in sicer za obdobje šestih mesecev. Zakaj to opravljajo? Odgovor je čisto enostaven: za zaslužek, ki se razlikuje od vojaškega za isto dejavnost tudi za več kot štirikrat. Ni skrivnost, da varnostnik oseb lahko v enem tednu zasluži tudi do 10.000 \$. Zanimivo je tudi to, da afganistanskega predsednika varujejo pripadniki SAS, ki to dejavnost že več let uspešno opravljajo kot zasebniki, v času neplačanega dopusta. Moja najboljša ponudba je

V današnjem Iraku je po podatkih koalicijskih sil približno 90 % zasebnih varnostnih služb v rokah koalicije, ZDA in Velike Britanije.⁴⁷ Zadeve so šle tako daleč, da te službe fiktivno odpirajo službe v azijskih državah in ne na primer v ZDA ali VB, kjer je zakonodaja ostrejša, najemajo najcenejšo delovno silo po svetu in iz tega področja ustvarjajo ogromne dobičke.⁴⁸ Seveda je samo po sebi umevno, da danes v Iraku nihče ne more imeti omenjene službe brez predhodnega dovoljenja koalicijskih sil oz. gostujoče države. Prav tako je zanimivo, da ima večina omenjenih varnostnih služb prek svojih držav v Iraku poseben status: dovoljenje za nemoteno gibanje v bazah koalicije, v vozilih, s katerimi opravljajo prevoze, imajo posebne prepoznavne signalne naprave, da jih ne zamenjajo za sovražna vozila, kar je še posebej pomembno v nočnem času ... Največja prednost varnostnih služb pred nami je v večini primerov v tem, da jim ni treba upoštevati Rules of engagement (v nadaljevanju ROE) oz. kakršnih koli drugih pravil in da so predvsem zato in zaradi svoje brezkompromisnosti strah in trepet vseh. Prave kontrole nad njimi v Iraku nima nihče, kajti njihovi osnovni načeli sta preživetje ter dobiček, iz česar sledi, da opravljajo najbolj, pogojno rečeno, umazane dejavnosti in največkrat najprej streljajo ter nikoli ničesar ne sprašujejo oz. ne odpravljajo posledic. V praksi to izgleda približno tako, da ko človek vidi omenjena, večinoma črna, blindirana vozila, se umakne s cestišča, pa naj bo to odpornik, civilist ali pripadnik koalicijskih sil.

Žal si nihče, ki danes deluje v Iraku, ne more predstavljati svoje prisotnosti in delovanja brez omenjenih služb, čeprav iraška vlada misli drugače in je v letu 2006 že večkrat zahtevala omejitev njihovega delovanja in tudi ukinitve. Verjetno za umik in prepoved delovanja omenjenih služb še ni alternative, sam pa jo vidim predvsem v boljšem delu lokalnih policijskih enot in šele potem v domačih varnostnih službah. Res je, da so te službe tudi dobra

bila 6.000 \$, razlog, zakaj niso ponudili več, je bil predvsem v tem, ker prihajam iz Slovenije in ne iz ZDA oz. Velike Britanije.

⁴⁷ GAO – Government Accountability Office je že leta 2005 izdal poročilo, usmeritve MO ZDA glede problematike reševanja zagotavljanja zasebne varnosti civilnih agencij v Iraku. V poročilu zajema celostno problematiko zagotavljanja varnosti, dobiček (pri vsakem kontraktorskem poslu v Iraku gre več kot 15% financ za varnost), posledično odhod vojakov v omenjene službe, težave pri sodelovanju in nadzoru, rešitve oziroma centralizacijo vodenja (maja 2004 je bil ustanovljen nacionalni center za rekonstrukcijo Iraka, ki naj bi povezoval šest regijskih podcentrov, osnovna naloga je bila koordinacija in povezava privatnih varnostnih služb s koalicijo), opredeljuje načine sodelovanja med koalicijo in zasebnimi varnostnimi službami, ureja logistične probleme ter zdravstveno pomoč in v primeru večje nevarnosti napadov zaščito omenjenih varnostnih služb (spletna stran United States Government Accountability Office 2006). Zanimivo je, da poročilo omenja, da koalicija ni nadrejena, oz. ne kontrolira dela zasebnega sektorja v Iraku.

⁴⁸ Do leta 2006 je NTM – I bazo AR Rusthamija varovala libanonska varnostna služba, ki so jo vodili bivši pripadniki SF ameriške vojske. Večina varnostnikov je bila bivših vojakov perujskih oboroženih sil in ne Libanoncev, kot bi vsakdo pričakoval.

krinka za določene obveščevalne dejavnosti, ki so v Iraku močno prisotne in postajajo vedno pomembnejše, kar vidim kot vzrok za poskuse ukinitve delovanja s strani iraške vlade.

Dejavnost zasebnih varnostnih služb v okvirih pristojnosti zagotavljanja zasebne varnosti v Iraku po mojem mnenju ni posebej problematična za varnostno stanje Iraka. Lahko pa postane, če zasebne varnostne službe posežejo v dejavnosti ISF oz. koalicije, zlasti, če delujejo neskladno z zakonom. Še posebej sem proti njihovemu delovanju, če bi začeli zaradi dobička negativno vplivati na varnostno stanje.⁴⁹

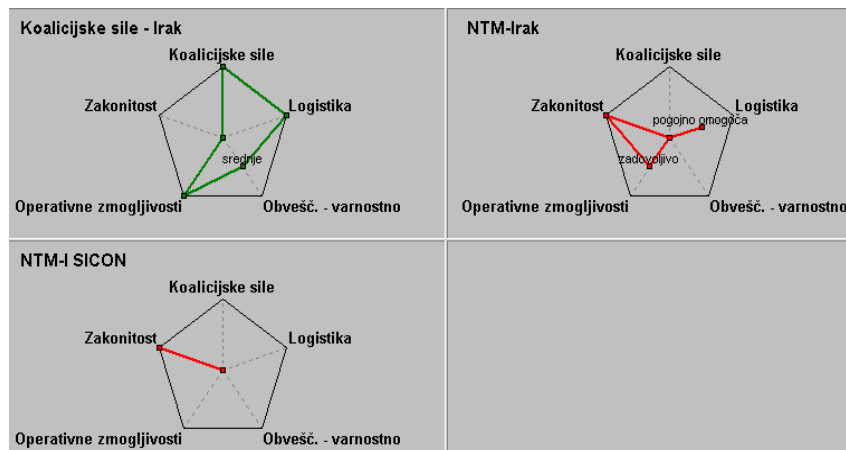
V nadaljevanju bom skušal s pomočjo programa DEXI opraviti kvantitativno analizo med tremi subjekti (koalicijskimi silami, NTM – I in SIKON NTM – I) in prikazati razlike v poslanstvu, povezanosti subjektov, delovanju, logistični oskrbljenosti ter obveščevalni dejavnosti.

4.5 STANJE POVEZANOSTI MEDNARODNIH SIL V IRAKU V LETU 2006

Primerjalno analizo povezanosti sem izvedel med tremi primerljivimi subjekti, koalicijskimi silami, NTM – I in SIKON NTM – I. S programom DEXI sem skušal prikazati odvisnost in razlike predvsem med prvima dvema mednarodnima enotama v Iraku. SIKON NTM – I je dodana samo kot prikaz razlik, ki jih naši pripadniki zaradi slabše pripravljenosti in oskrbljenosti, predvsem na logističnem in delno tudi informativnem področju, doživljajo znotraj NTM – I. Podatki temeljijo na lastnih izkušnjah in podatkih, ki sem jih večinoma pridobil v času delovanja v misiji kot vodja (SNR) SIKON NTM – I (od februarja do avgusta 2006). Ta analiza je del naloge predvsem zaradi tega, ker z njo skušam prikazati določene dileme in odgovoriti nanje glede na povezave in delovanja mednarodnih sil v Iraku v letu 2006. Hkrati skušam prikazati tudi določene praktične izkušnje iz svojega delovanja v Iraku, kot del NTM - I, ki bodo, upam, uporabne predvsem mojemu delodajalcu, SV.

⁴⁹ Ob menjavi oz. sklenitvi nove pogodbe v naši bazi so se začeli pojavljati določeni dvomi, da je povečano število napadov na bazo izraz določenega pritiska varnostne službe, ki je izgubila posel in hotela nekako podaljšati svojo dejavnost. Tega jim poveljstvo, skupaj s koalicijo, ni moglo dokazati. Zanimivo pa, da je ta dvom sploh obstajal.

Grafikon 4.8: Prikaz delovanja MNF – I, NTM – I in SIKON NTM – I

Grafi grafikona 4.8 prikazujejo odvisnost oz. povezljivost koalicijskih sil in NTM – I ter posredno še SIKON NTM – I. Odvisnost NTM – I je največja na področju obveščevalnovarnostne dejavnosti, medtem ko se na področjih logistike in operativne zmogljivosti delno zmanjša. Naši pripadniki SIKON NTM – I so na navedenih območjih v še slabšem položaju, kar je zanje pri vsakdanjem delu izredno obremenjujoče. To kaže, da Slovenija v Iraku nima svojih enot znotraj koalicije in da smo logistično ter obveščevalno še bolj omejeni kot ostali pripadniki v NTM – I. Na podlagi mednarodnih sporazumov, kot je na primer Sporazum o nabavi in vzajemnih storitvah (US – SI-01), med ZDA in Slovenijo naj bi za to poskrbele ZDA, po drugih logističnih sporazumih pa tudi ostale članice NATO. Lepo zapisano, v praksi pa je to predvsem odvisno od dobre volje dveh neposredno vpletenih, vodje SIKON in osebe druge države pripadnice NATO oz. koalicijskih sil, ki to odobri ali pa ne.

Samostojnost glede na koalicijske sile je popolnoma razvidna samo na področju zakonitosti. Misija NTM – I ima zagotovljene mednarodnopravne okvire za svojo prisotnost in delovanje v Iraku (vabilo predsednika iraške vlade, določen mandat delovanja). Vsi ostali segmenti pa so na strani NTM – I pomanjkljivi. Odgovor, kdo jih dopolnjuje, pa se ponuja sam od sebe: koalicijske sile.

Za lažje predstavljanje ugotovitev grafov si pogledjmo drevo spremenljivk ocenjevanih področij, na katerih temeljijo grafični prikazi (glej tabelo 4.9).

Tabela 4.9: Drevo spremenljivk

Ocenjevane spremenljivke so temeljile na naslednjih predpostavkah:

- poslanstvo enot – ali so enote samostojne pri svojem delovanju ali podrejene, omenjena trditev je bila vezana na delovanje koalicijskih sil s predpostavko, da so koalicijske sile edina mednarodna sila v Iraku;
- mandat enot – je določen/ni določen; ali so bile sile enot vsaj uradno povabljene v Irak oz. ali imajo odobritev ZN – VS;
- vodenje in poveljevanje – urejeno/neurejeno; glede na to, ali je ureditev enot pregledna/enostavna ali zamegljena: dvojnost vodenja/nedorečenost vodenja, ki lahko povzroča težave;
- delovanje zvez – informacijske opreme – dobro/zadovoljivo/slabo, in sicer glede na to, ali zveze in informacijska oprema delujejo;
- usposobljenost – dobra/zadovoljiva/pomanjkljiva; ali usposobljenost enot ustreza poslanstvu oz. stanju v Iraku;
- obveščevalna dejavnost – deluje ali ne; ali ima enota v svoji sestavi službo, ki opravlja omenjeno dejavnost;
- varnost – dobro organizirana/nestabilna/slaba; kakšna je varnost mednarodne enote in kdo skrbi za njeno varnost;
- finance – odlične/zadovoljive/slabe; ali so finančna sredstva zadostna za delovanje mednarodnih sil glede na njihove cilje oz. zadane naloge;
- mobilnost – popolna/omejena/je ni; ali ima mednarodna sila razdelan, organiziran, sistem prevozov na prostoru in v prostor svojega delovanja;

- vzdrževanje – popolno/omejeno/vzdrževanja ni; ali je organizirano vzdrževanje sredstev, ki jih enota uporablja.

Pri ocenjevanju posameznih ocenjevanih spremenljivk (glej tabelo 4.9) sem po navedenih področjih upošteval tale merila:

- Poslanstvo sem ocenjeval z dvema ocenama, in sicer samostojno in podrejeno. Samostojno je pomenilo, da deluje brez določenih vplivov drugih, kar je v Iraku značilno za koalicijo, ne pa podrejeno, kar je značilno za NTM – I, ki je pri tem podrejena koaliciji, delno zaradi že prej omenjenih dejavnikov.
- Mandat sem ocenjeval z dvema ocenama, in sicer, da je določen ali da ni določen. Pri tem je ocena določen značilna za NTM – I, ki je omejena v trajanju in svojih nalogah ter ima priznano mednarodno legitimnost (povabilo iraške vlade, resolucija ZN). Tega za koalicijo ne moremo reči.
- Vodenje in poveljevanje sem ocenjeval z dvema ocenama, in sicer urejeno in neurejeno, pri čemer sem gledal predvsem na to, da je iz same strukture organiziranosti jasno, kdo je poveljujoči in da le-ta ne združuje več funkcij, kar mu lahko tudi onemogoči izpolnitev poslanstva. Z oceno urejeno sem ocenil koalicijo, kjer ni nobenih težav v zvezi s tem, po mojem mnenju si je namreč s svojim vplivom prisvojila tudi delno vodenje NTM – I, katero sem zato ocenil z oceno neurejeno.
- Zveze sem ocenjeval s tremi ocenami, in sicer kot dobre, zadovoljive in slabe. Pri tem sem oceno dobro dal koaliciji, ki je pri tem sposobna in nima težav. Oceno zadovoljivo sem dal NTM – I, ki je v letu 2006 izboljšala omenjene težave do te mere, da razen občasnih mrkov padca zvez ni. Slabo oceno sem dal našemu kontingentu, ker smo bili praktično odvisni od zvez, ki so nam jih zagotavljali drugi in pri tem nismo imeli lastne nacionalne povezave, ki nam jo omogočajo sredstva, ki jih ima SV, pa nam jih žal niso odobrili.
- Usposobljenost sem ocenjeval s tremi ocenami, in sicer z neprimerno, zadovoljivo in popolno. Vsi trije ocenjevani subjekti so bili ocenjeni z oceno zadovoljivo, ker naloge opravljajo skladno s svojimi sposobnostmi. Nihče pri tem ne izpolnjuje vseh svojih ciljev, da bi ga zato lahko ocenil, da je popolno usposobljen, in prav tako pri tem ne morem reči, da ne deluje v okolju in bi mu zato lahko dal popolno negativno – neprimerno oceno.

- Obveščevalno dejavnost sem ocenjeval z dvema ocenama, in sicer, ali je prisotna in deluje ali ni prisotna oz. je subjekt nima. O tem in o mojih ocenah subjektov sem že govoril .
- Varnost sem ocenjeval s tremi ocenami, in sicer kot nestabilno, slabo, dobro. Nestabilno oceno sem dal koalicijskih silam, ki so izredno ogrožene in vsakodnevno izpostavljene, so glavni cilj odpornikov in teroristov. Oceno slabo sem dal NTM – I, ker deluje znotraj baz in njeni pripadniki tako niso direktno izpostavljeni delovanju napadalcev. Nisem pa jih mogel oceniti z oceno dobro, ker kljub temu da omenjena enota ni imela žrtev, je bila večkrat napadena, kar negativno vpliva na delo misije in dosego ciljev poslanstva.
- Finance sem ocenjeval s tremi ocenami, in sicer so lahko odlične, če v celoti podpirajo delovanje, zadovoljive, če delno omogočajo delovanje in potrebujejo za delovanje pomoč nekoga drugega, in neprimerne, če ne omogočajo delovanja. Oceno odlično sem dal koaliciji, ki je pri tem več kot uspešna. NTM – I sem dal oceno zadovoljivo, ker so sredstva za delovanje velika, vendar neredna in premajhna za popolno samostojno delovanje oz. za uresničitev vseh zadanih ciljev.
- Mobilnost sem ocenjeval s tremi ocenami, in sicer s popolno, omejeno in da je ni. Popolno oceno sem dal koalicijskim silam, ki so kljub težkim varnostnim razmeram (nenehnimi napadi) vsakodnevno prisotne na ozemlju Iraka, tako na tleh kot tudi v zraku in na vodi (morje, reke). To jim omogočajo predvsem sposobne lastne zmogljivosti enot, ki jih imajo v Iraku. NTM – I je dobila oceno omejeno zato, ker je pri tem odvisna od koalicijskih sil, ima pa minimalne sposobnosti premika, mobilnosti (vozila), ne morem pa reči, da nima nobene premične mobilnosti.
- Vzdrževanje sem ocenjeval s tremi ocenami, in sicer s popolno, omejeno in vzdrževanja ni. Pri tem je oceno popolno dobila koalicija, omejeno pa NTM – I, ki je vzdrževanje opravljala s težavami prek kontraktorjev in za to ni imela svojih sposobnosti, kar je oteževalo delovanje. Našemu kontingentu sem pri tem dal negativno oceno, ker za naša sredstva nismo mogli zagotavljati vzdrževanja. Za to, na srečo ni bilo potreb, vendar tudi ne odobrenih potrebnih sredstev. Dogovori naj bi bili na podlagi sporazumov, ki pa so v takih situacijah bolj načelne narave kot pravilo.

Omenjena tabela nam še bolj detajlno prikazuje povezanost koalicijskih sil in NTM – I. Iz nje se da razbrati tudi pomanjkljivosti naših pripadnikov v Iraku. Še posebej je, gledano s strani

vodenja in poveljevanja, po nacionalni plati vprašljivo, ali sploh smemo govoriti o tem. Razen satelitskega telefona druge povezave na tem nivoju ni bilo. Omenjeni telefon pa je bil zaradi vojaških operacij dostikrat moten. Pri tem se postavlja tudi vprašanje varnostne ustreznosti. Žalostno je tudi to, da obstoječa sredstva v SV imamo, vendar je bil odziv za izdajo omenjenih sredstev negativen s strani pristojnih. Odgovor je bil, da jih potrebujejo za pomembnejše naloge. Tako je vojaška alpinistična odprava na Aljasko na podlagi te odločitve dobila ustrezno informacijsko opremo, medtem ko je za SIKON NTM – I ni bilo.

NTM – I je bil na začetku naše misije na istem nivoju kot SIKON. Stanje se je spremenilo na bolje v maju 2006, ko smo s pomočjo novejših informacijske opreme vzpostavili dokaj stabilno povezavo s svetom. Problem je bil v tem, da je bilo zaradi dislociranosti enot NTM – I izredno drago vzpostaviti samostojen NATO sistem (4 milijone evrov naj bi bila okvirna cena za povezavo in ustrezno informacijsko ožičenje med HQ NTM – I in FW HQ NTM – I AR, za razdaljo slabih 10 kilometrov).

Omenjeni sistem deluje z občasnimi izpadi, ki pa so posledica slabšega vzdrževanja in problemov z električno energijo. Na žalost pa večina komunikacij pri nas in v NTM - I temelji in se izvaja prek mobilnih aparatov, vendar se stanje na tem področju glede na povečano varnostno ogroženost spreminja.

Tabela 4.10: Vrednotenje variant

Variantna	Koaliacijske sile - Irak	NTM-Irak	NTM-I SICON
Poslanstvo	samostojno	podrejeno	podrejeno
Mandat	ni določen	določen	določen
Vodenje in poveljevanje	urejeno	neurejeno	neurejeno
Zveze	dobre	zadovoljive	slabe
Usposobljenost	zadovoljiva	zadovoljiva	zadovoljiva
Obveščevalna dejavnost	je	ni	ni
Varnost	nestabilna	slaba	slaba
Finance	odlične	zadovoljive	zadovoljive
Mobilnost	popolna	omejena	omejena
Vzdrževanje	popolno	omejeno	vzdrževanja ni

Vodenje in poveljevanje je sploh zanimiva zadeva, in sicer zaradi dejstva, da ima NTM – I koalicijskega poveljnika, je po mojem mnenju glede samostojnosti vodenja vse jasno. Pri samem delu na misiji je pripadniku SV vsakodnevno jasno, kdo ima škarje in platno – to so koalicijske sile. Prav tako nikoli dobro ne ve, v čem je razlika med nami in njimi. Največkrat

jo opazi šele ob podelitvi medalj Nato. Tudi naši poveljujoči so pripadniki držav, ki so del koalicije. Znajo pa omenjeno razliko poudariti Iračani, in sicer beseda koalicijskega kolega zaleže veliko bolj kot naša. NTM – I nima direktnega vpliva na organiziranje in poveljevanje iraških oboroženih sil. Koalicija, MNSTC – I, ga ima, saj neposredno vodi in nadzoruje razvoj iraških oboroženih sil in tudi močno vpliva na kadrovanje ter napredovanje.

Usposobljenost za naše delovanje je glede na oceno v Tabeli 4.10 zadovoljiva. Praktično se vsi v Iraku vsakodnevno učimo. To so razmere, ki so izredno specifične in nanje ne moreš biti v celoti pripravljen (težke vremenske razmere, druga kultura, okolje ...).⁵⁰ Ko se nekaj naučiš, te naslednji dan spet preseneti nekaj novega, predvsem so to napadalci, teroristi oz. odporniki, ki prav tako kot koalicija, uporabljajo Lesson Learn pravila.⁵¹

Obveščevalna dejavnost je bila za NTM – I tabu tema. V svoji organiziranosti sploh ne pozna klasičnega delovanja tega sektorja, ker nima teh informacij oz. lastnih zmogljivosti. Omenjeno jim skladno z voljo dostavlja MNF – I. Pripravljali so spremembe, vendar večjega napredka v času moje prisotnosti ni bilo, kar je še eden od pokazateljev podrejenosti NTM – I koaliciji.

Varnostno vprašanje je izredno zanimivo področje. Kdo je bolj ogrožen, koalicijske sile ali NTM – I? Glede na žrtve in napade je odgovor koalicijske sile. Moja primerjava pa je zajemala drugačno primerjavo, in sicer, da trenutno NTM – I AR varuje iraška vojska⁵² in delno zasebna varnostna služba. Iz izkušenj lahko povem, da je taka varnost za pripadnike, ki delujejo v taki bazi, izredno slaba rešitev. Problemov je še več. Eden od teh zajema tudi zagotavljanje varnosti s strani MNF – I, ki ni na istem nivoju, kot če gre, na primer, za

⁵⁰ Admiral Ulrich, poveljnik CTJF – Neapelj, je ponazoril razmere v Iraku in naše poslanstvo z letom potniškega letala, ki ga sestavljamo med letom na višini 10.000 metrov in nekako skušamo obvladovati let ter mogoče nekega dne varno pristati.

⁵¹ Primer je usmerjenost IED: za proženje omenjenih naprav so koalicijske sile in tudi NTM – I začeli uporabljati določene elektronske motilce, ki so prožili omenjene naprave pred vozili in onemogočali proženje. To so spoznali tudi napadalci in spremenili čas proženja naprav oz. so se vrnili na bolj mehanske načine proženja. Podoben primer je s prebojnostjo IED: da so povečali prebojnost oklepa, so ugotovili, da to lahko dosežejo z usmerjeno prebojno kroglo iz svinca, ki ima dokaj veliko prebojnost. Omenjeno usmerjeno kroglo pa ustavi, oz. zmanjša njeno hitrost, neprebojno steklo. Problem teh modifikacij na vozilih koalicije je v tem, da smo že zdavnaj prekoračili obremenitev vozil in imamo zato vsakodnevno veliko okvar. Vozila izgledajo kot premikajoče se, okorne trdnjave.

⁵² Ob sprejemu dolžnosti varovanja baze Ar Rustahmija je iraška enota v letu 2006 pokazala veliko mero iznajdljivosti in uprizorila mirno demonstracijo, ker že več kot dva meseca ni dobila plačila od pristojnega ministrstva. Na srečo so bila denarna sredstva že na poti, tako da so se demonstracije mirno končale v slabih štirih urah. Naenkrat pa so na plan prišle še ostale zahteve po dodatnem denarju, po napredovanjih, boljših bivalnih razmerah, opremi.

njihove lastne sile. Tudi na tem področju se kaže odvisnost od MNF – I. V primeru napada na pripadnike NTM – I je edina za to usposobljena enota MNF – I.

O finančni odvisnosti NTM – I do MNF – I je malo težje govoriti. Dejstvo je, da ima MNSTC – I praktično neomejen proračun, medtem ko se proračun NTM – I zmanjšuje in je omejen. Potrebe v Iraku so izredno velike. K temu pripomore še slabo stanje varnosti in korupcija na vsakem koraku. Ker je NTM – I v zadnji fazi svojega predvidenega delovanja,⁵³ se sredstva s strani Nato manjšajo, lahko zatrdim, da so minimalna. Nato financira samo še delovanje pripadnikov NTM – I, medtem ko so večji finančni zalogaji prepuščeni MNSTC – I.

Mobilnost je za pripadnike NTM – I izredno omejena in v popolni odvisnosti od MNF – I. Nato v Iraku nima svojih letal ne helikopterjev, prav tako ima omejeno število ustreznih vozil. Prevoze zunaj baz lahko opravlja samo s spremstvom, varovanjem, MNF – I. Pri prevozih pa se MNF – I ravna po svojih pravilih in kot pripadnik nekoalicijskih sil pristaneš na prednostnem repu .

Glede vzdrževanja oziroma logistične oskrbe obstaja že staro pravilo SIKON, da kar vzameš v matični državi v letalo, to imaš. Pri tem se boriš za vsako stvar kot lev in na večino prošenj dobiš negativen odgovor. Čeprav moram priznati, da nas je pri tej misiji logistika pred odhodom pozitivno presenetila in nam zagotovila večino zahtevanih sredstev. Koalicija ima vzdrževanje dokaj dobro urejeno in jim ga zagotavljajo civilna kontraktorska podjetja. Odvisnost NTM – I od MNF – I je kljub temu še vedno velika.

Problem logistične oskrbe, zvez, obveščevalno-varnostne službe in tudi usposobljenosti bi bil lahko za pripadnike SIKON NTM – I lažje rešljiv, če bi bili pred odhodom na obveznem izvidovanju (pravilo tople postelje). Zaradi težav s prevozi in minimalnim časom za pripravo smo se podajali, kot že dostikrat v primeru majhnih in oddaljenih misij, v neznano in slepo verjeli v določene nepreverjene podatke iz druge roke.⁵⁴

⁵³ Po podatkih , ki smo pridobili od NATO v času delovanja v Iraku, naj bi se misija končala julija 2007. So se pa že v tem času kazali interesi, predvsem s strani Iračanov, za podaljšanje misije. Na to kaže tudi povečevanje predvidenih delovnih mest v NTM – I, čeprav prehajamo že v drugo fazo misije in je to tako imenovana tranzicija, usmerjanje in opazovanje dela iraških pripadnikov in enot (prva faza je bilo vodenje – neposredno poučevanje).

⁵⁴ Neposredne informacije smo pridobili od enega od britanskih častnikov, ki je navajal, da se je treba cepiti proti steklini in ustrezno zaščititi proti malariji. Po ustrezni zaščiti smo na kraju samem ugotovili, da omenjene zaščite sploh ne potrebujemo, ker je bilo komarjev v predelu, kjer smo bili locirani, minimalno. Psi v tako izoliranem svetu, v kakršnem smo živeli in delovali (prostovoljni zapor), pa tudi nisi srečal.

Če na kratko povzamem, primerjava pokaže naslednje ugotovitve:

- povezanost med koalicijskim silami in NTM – I je popolna, lahko govorimo o tem, da je NTM – I organizacijski del enot koalicijskih sil;
- navedeno ugotovitev še bolj potrjuje ocena operativne in logistične zmogljivosti primerjanih subjektov, ki so popolne samo s strani koalicije, ostala dva subjekta pa sta NTM – I delno, SIKON NTM –I pa popolnoma odvisna od koalicije;
- v Iraku od mednarodnih sil deluje samo koalicija, še posebej, če pogledamo, da ima samo ona omejeno izdelano in delujočo obveščevalno dejavnost. NTM – I je odvisen od dobre volje koalicije, direktna povezava z iraško stranjo pa praktično ne obstaja oz. ne deluje. Vse se opravlja prek MNSTC – I, ki je del MNF – I;
- če govorimo o upravičenosti/zakonitosti prisotnosti primerjanih enot, je le-ta samo na strani pripadnikov NTM – I (povabilo iraške vlade, resolucija VS, časovno določen mandat).

Omenjeno poglavje bi lahko zaključil, da sem bil v Iraku koalicijski pripadnik, pa tega naglas v javnosti še ne morem povedati. Absurdno je tudi to, da koalicijo vodijo pripadniki ZDA in VB, pripadniki teh držav pa so istočasno tudi poveljujoči v NTM – I. Ali je mogoče govoriti o zlorabi NTM – I za cilje koalicije oz. že omenjenih držav, pa je drugo vprašanje.

V nadaljevanju bom predstavil dejavnost sil, ki so se bojevale proti iraški vladi v letu 2006 in jo sestavljajo pripadniki terorističnih in odporniških skupin. Na kratko bom predstavil skupine, njihovo število, uspešnost delovanja in vpliv na varnostno stanje v Iraku. Poglavje bom zaključil s primerjalno kvantitativno analizo delovanja teroristov in odpornikov.

5 SILE, KI NASPROTUJEJO IRAŠKI VLADI

Pri obravnavi sil, ki nasprotujejo iraški vladi, bom prevzel (meni najbližjo) ameriško klasifikacijo tako imenovanih subverzivnih skupin, ki so jih v letu 2006 za Irak delili na (spletna stran CSIS 2007b):

- iraške odpornike,
- pripadnike in privržence nekdanjega režima,
- teroriste, med katere se prištevajo večinoma tuji borci.

Skupni cilj vseh skupin naj bi bil, da vojaki koalicije čimprej zapustijo Irak in boj proti današnji iraški vladi, njenim organom in silam.

Pri analizi razlik v metodah delovanja odporikov in teroristov je praktično nemogoče narediti določene zaključke, kajti podatki, na katerih temelji majhno število raziskav, so zgolj domneve, predvidevanja. Sam sem jih opravil večinoma na podlagi informacij, ki sem jih dobil v Iraku. Vsi javno dostopni podatki govorijo o tem, da so metode več ali manj enake, v osnovi se razlikujejo samo v cilju, pa še tu so bile v letu 2006 določene podobnosti. Žal je to delno že tudi moj odgovor na vprašanje, zakaj koalicija med eno in drugo skupino nasprotnikov ne dela večjih razlik.

Leto 2006 je bilo s strani odporniških skupin izredno aktivno. Samo na območju Bagdada so MNF – I januarja 2006 zabeležile 1100 napadov IED, decembra 2006 pa 5900. Od tega so jih koalijske sile januarja 2006 odkrile 500, decembra 2006 pa že 3350 IED (spletna stran CSIS, 2007b).

5.1 DELOVANJE ODPORNIKOV V IRAKU

Delovanje odporikov v Iraku sem združil v tri smiselne skupine:

- iraški odporniki,
- pripadniki in privrženci nekdanjega režima,
- pripadniki iraških milic.

Iraški odporniki v letu 2006 predstavljajo največji segment današnjih protiiraških sil. Po narodnosti naj bi bili večinoma sunitski Arabci. Vsem je skupna borba proti koalijskim silam in v letu 2006 vedno bolj tudi proti ISF, ki jih štejejo za okupatorje, zadnje pa predvsem za izdajalce lastnega naroda. Omenjene skupine naj bi bile večinoma sunitske in naj bi imele stike z verskimi dostojanstveniki ter posameznimi verskimi inštitucijami. Še posebej naj bi imeli stike z Association on Muslim Scholars (v nadaljevanju AMS), ki uživajo velik ugled med sunitskim delom prebivalstva. Izvajali naj bi predvsem napade srednjega obsega. Za to skupino naj bi bilo značilno, da naj ne bi bila njena tarča civilno prebivalstvo. Distancirali naj bi se tudi od delovanja teroristov v Iraku.

Med pripadnike in privrženca nekdanjega režima se uvrščajo člani režima Sadama Huseina in vladajoče stranke Baas.⁵⁵ Med njimi so praktično vsi, ki so izgubili službo in privilegije po vojni leta 2003 in se zavzemajo za vrnitev položajev. V tej skupini napadalcev vera ni bistvena, imajo skoraj neomejena finančna sredstva, dobro logistično oskrbo ter veliko znanja in izkušenj. Običajno je težko ločevati med sunitскими odporniki/sektaši in elementi nekdanjega režima, večina analitikov govori, da so verjetno povezani. Tarča njihovega delovanja naj bi bili pripadniki koalicijskih sil in vsi, ki sodelujejo z novimi iraškimi oblastmi.

Oborožene milice v Iraku predstavljajo veliko varnostno tveganje, pri čemer sta zelo aktivni predvsem dve šiitski milici:

- Mahdijeva vojska: gre za milico oz. oboroženo skupino pod vplivom upornega šiitskega verskega vodje Moqtade al Sadra. Milica je vpletena v več izbruhov nasilja, zlasti na območju Bagdada (Sadr City) in Basre.
- Badr: pripada šiitski stranki Vrhovni svet islamske revolucije v Iraku (SCIRI). Njena osnovna dejavnost naj bi bila humanitarne narave, vendar postaja vedno bolj dejavna v južnem delu države, v okolici Basre in Bagdada. Veliko njihovih članov naj bi bilo tudi pripadnikov policijskih enot. Ti pripadniki naj bi usmrtili več sunitov, in sicer zaradi zločinov iz prejšnjega režima. Suniti jim očitajo tudi vpliv in logistično oskrbovanje iz Irana.

Zanimivo pri obeh milicah je to, da tekmujeta med seboj za prevlado in večji vpliv med pripadniki šiitskih Arabcev. Na severu države moram omeniti še kurdsko milico Pešmerga (vodita oz. ustanovili sta jo obe vodilni kurdski politični stranki, Domoljubna zveza Kurdistan – PUK in Kurdska demokratična stranka – KDP). Sestavljajo jo Kurdi, tesno sodeluje s koalicijo, vključena je v ISF in naj bi bila po določenih podatkih zametek kurdskih oboroženih sil (spletna stran CSIS 2007: b).

Navedene milice do maja 2006 niso predstavljale neposredne nevarnosti za koalicijske sile. V maju 2006 se je to delno spremenilo, kar je bilo posledica akcij koalicije proti določenim milicam, predvsem zaradi želje po njihovi razorožitvi, pri čemer so zaprle nekaj njihovih voditeljev. Rezultati so bili napadi na iraške policijske postaje in napadi na koalicijske sile ter

⁵⁵ Za omenjene skupine zasledimo izraza Sadamisti in FRE – Former Regime Elements. Brezpredmetno je pri tem dodati, da gre za pripadnike sunitских Arabcev.

ostale pripadnike ISF oz. policijske sile v njihovem območju delovanja. Milice so še vedno usmerjene v izvajanje sektaškega nasilja. V svoji sestavi imajo tako imenovane skupine smrti, na svojem področju so odgovorne za ugrabitve, nasilje, izvajajo eliminacijo političnih voditeljev nasprotnih skupin.⁵⁶ Navedeno ne velja za kurdske milice, ki so dejavne predvsem pri etničnem čiščenju severnega dela Iraka, še posebej so v letu 2006 le-to izvajale v okolici Kirkuka in Mosula; podobno čiščenje izvajajo šiitske milice v Basri in njeni okolici.

Število odpornikov, ki jih prikazuje tabela 5.1, je zgolj domneva, kajti pravega števila ne poznamo. Različni inštituti imajo različne številke (npr. raziskave CSIS govorijo o številu od 5000 do 15.000). Prikazane številke vsebujejo tudi paravojaške sektaške enote, milice. Zanimiv je upad števila iz leta 2004 glede na leto 2005 in ponovno povečanje za 50 % v letu 2006.

Tabela 5.1: Domnevno število odpornikov v Iraku od NOV 2003 do OKT 2006

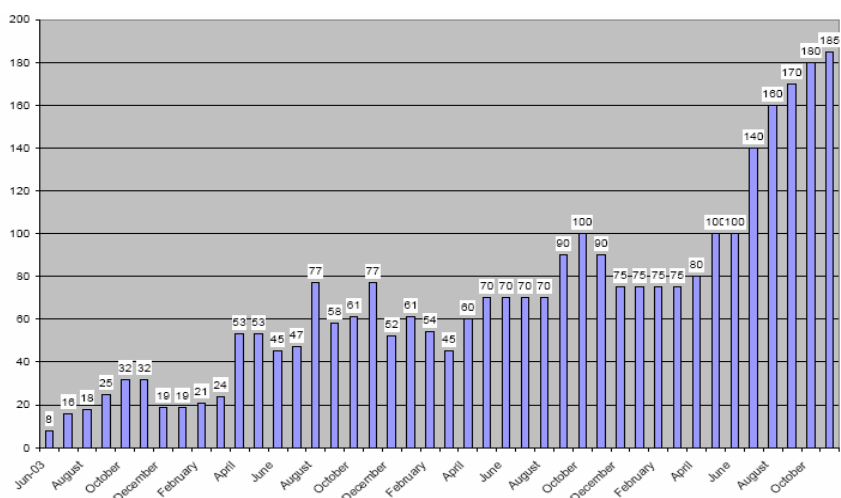
Leto	Domnevno število odpornikov v Iraku
2003	5.000
2004	20.000 +
2005	15.000 – 20.000
2006	20.000 – 30.000

Vir: Prirejena letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Trend števila dnevni napadov odpornikov in milic v Iraku se je v letu 2006 vse bolj povečeval in je skoraj za več kot 100 % večji od leta 2005. V grafikonu 5.2 so prikazani vsi planirani napadi ne glede na njihovo uspešnost izvedbe.

⁵⁶ Predvsem milice in nekatere odporniške skupine naj bi imele po podatkih iraškega ministrstva za finance tudi velike dobičke pri trgovini z nafto. Po podatkih ministra dobijo tudi do 50 % od vsega dobička na kriminalen način (spletna stran CSIS 2007g).

Grafikon 5.2: Število dnevnih napadov odpornikov in milic v Iraku

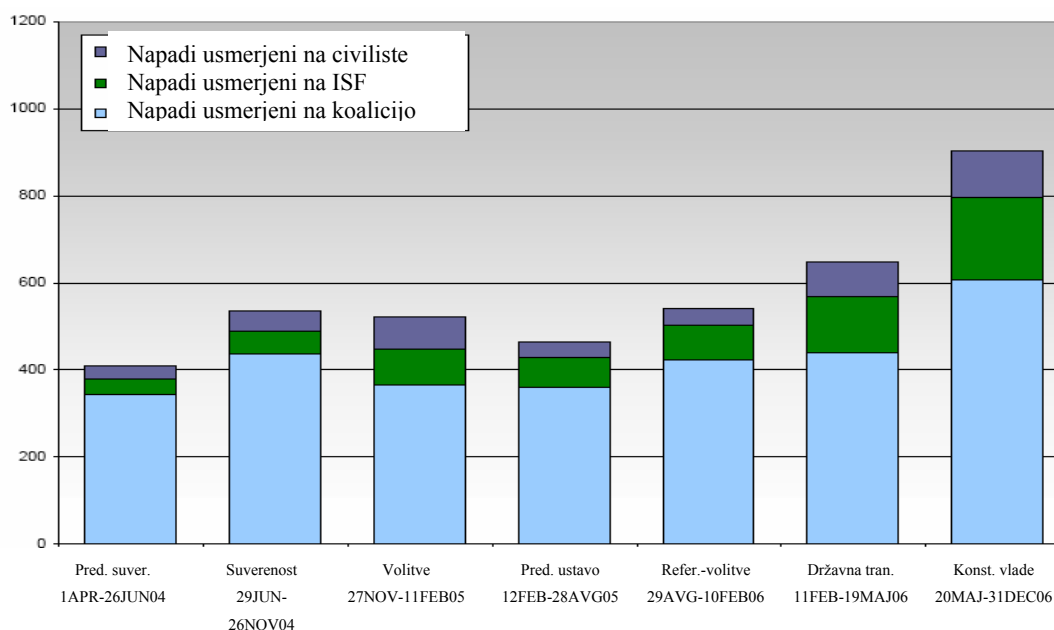

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Prav sektaško nasilje, izvedeno prek omenjenih milic, naj bi bilo največji vir varnostne nestabilnosti v Iraku leta 2006. Pri tem koalicija upravičeno izvaja pritiske na vlado, da za razpustitev milic ni naredila v letu 2006 skoraj nič. Podatki koalicije kažejo, da se je vpliv milic na ISF, predvsem na policijske sile ter na ministrstvo za notranje zadeve, v letu 2006 še okrepil.

Metode delovanja odpornikov se vse od začetka delovanja bistveno ne spreminjajo. Bistveno pa se je spremenilo število napadov. Grafikon 5.3 prikazuje tedensko število napadov odpornikov na civiliste, ISF in koalijske sile. Zanimivo je, da je razmerje med temi tremi tarčami s strani odpornikov vedno usmerjeno proti koalijskim silam, pa čeprav imajo te sile najmanj žrtev. Trend povečanja napadov raste predvsem proti koalijskim silam, glede na leto 2005 je število napadov naraslo za približno 43 % in ISF ter v letu 2006 tudi proti civilistom, kar je verjetno posledica delovanja sektaškega nasilja. Grafikon prikazuje, da je skupno povečanje števila tedenskih napadov naraslo iz leta 2005 za 120 % in znaša že več kot 900 napadov tedensko.

Grafikon 5.3: Tedensko število napadov odpornikov od aprila 2004 do decembra 2006

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Zgornji grafikon prikazuje tudi povezanost aktivnosti s posameznimi pomembnimi državnimi dogodki. Določene povezanosti sam ne vidim, razen tega, da se je število napadov povečevalo ob koncu leta 2006, kar ni posledica teh dogodkov, ampak drugih (nezadovoljstvo sunitov, povečanje aktivnosti proti njim, predvsem s strani koalicije ...).

5.3 DELOVANJE TERORISTOV V IRAKU

Teroristi in tuji borci predstavljajo številčno najmanjšo skupino med silami, ki nasprotujejo iraški vladi. Po številu žrtev in napadih pa gre za najnevarnejšo in najdejavnejšo skupino. Osrednji akter med terorističnimi skupinami je še vedno Al-Kaida, za katero se uporabljata tudi imeni Al-Kaida v Mezopotamiji ali Al-Kaida v deželi dveh rek. Do junija 2006 jo je vodil Abu Musab al-Zarkawi, ki je bil ubit v letalskem napadu koalijskih sil na hišo blizu mesta Bakube (Strmčnik 2006: 40). Zanimivo je, da se po uboju Zarkawija stanje delovanja skupine oz. varnostno stanje ni spremenilo, prav nasprotno, v avgustu 2006 je dejavnost teroristov začela občutno naraščati in varnostno stanje se je začelo slabšati.

Ostale teroristične skupine so še Ansar al-Sunna (druga najdejavnejša skupina, ki ima določene stične točke z Al Kaido, predvsem na taktični in operativni ravni) in z njo povezane Ansar al-Islam, Jaish al Mohammed ter druge. Pod njihovim okriljem delujejo tudi borci, džihadisti, ki prihajajo iz tujine.

Organizacijska strategija Al-Kaide je oblikovanje kaligata, katerega del je bil tudi Irak, ter izgon vseh tujih sil iz države. Spoštujejo stroga islamska pravila. Ta skupina protiiraških sil je običajno še vedno odgovorna za velike napade (samomorilski napadi, vse vrste IED ...), ki povzročajo največ žrtev med civilisti, koalicijo in pripadniki ISF ter državnimi uslužbenci. Za njih so povsem legitimne tarče predvsem šiitski prebivalci, ki jih zaradi verske usmerjenosti štejejo med nevernike. Dodobra izrabljajo sektaško napetost in napade v svoj prid in s tem dosegajo svoje cilje.

Tabela 5.4 ne prikazuje točnega števila tujcev v odporniških skupinah v Iraku. Pokazatelj s terena naj bi govorili o tem, da so samomorilci večinoma tujci.⁵⁷ Število tujcev naj bi dokaj enakomerno naraščalo v skupinah odporikov do predstavljenega števila, ki se giblje od 800 do 2000. Večinoma naj bi prihajali iz bližnjih držav, največ iz Alžirije 600 (20 %), nekaj manj iz Sirije. Še vedno pa jih pride največ v državo prav prek Sirije. Na žalost so podatki že nekoliko zastareli, saj so iz leta 2005 in delno iz sredine 2006 (spletna stran CSIS, 2007g in Strmčnik 2006).

Tabela 5.4: Domnevno število tujcev v odporniških skupinah v Iraku od januarja 2004 do novembra 2006

Leto	Domnevno število tujih odporikov v Iraku
2004	1000
2005	700–2000
2006	800–2000

Vir: Prirejena tabela temelji na podatkih Letne analize Iraka za leto 2006 – Iraq Index. (spletna stran The Brookings Institution 2007).

⁵⁷ Raziskave na področju profilov samomorilcev govorijo o tem, da gre za višje izobražene osebe, srednjih let, ki motiv za dejanje najdejo večinoma v veri – islamu. Po podatkih CSIS naj bi bilo kar 90 % samomorilcev tujcev, članov teroristične skupine Al-Kaida (spletna stran CSIS 2007).

Metode delovanja se od predhodnih obdobj niso bistveno spremenile. Spremenila se je delno samo taktika, ki se prilagaja taktiki delovanja koalicijskih sil in ISF. Ne morem se znebiti mnenja, da so sile, ki delujejo proti vladi, vedno za korak pred koalicijo oz. ISF. V letu 2006 je največjo spremembo v boju proti koaliciji prineslo ostrostrelno delovanje, zoper katerega ni prave obrambe kljub novim zaščitnim ukrepom. Po načinu delovanja in učinkovitosti so še vedno na prvem mestu IED oz. njena prebojna različica,⁵⁸ premične različice (vozila, paketi), zasede, samomorilski napadi ter javno zelo odmevne, ugrabitve. Dejstvo je, da se tako teroristi kot ostali odporniki izogibajo neposrednemu soočenju s koalicijskimi silami oz. ISF, ampak se raje usmerjajo v lažje tarče na način, da ne pride do direktnega stika. Še posebej na to pazijo teroristi, ker jih je malo in si ne morejo privoščiti večjih izgub.

Pri vsem tem je koaliciji najtežje, da ne more predvideti napada oz. ene stalne oblike uspešnega boja, niti ne, kako na te napade ustrezno reagirati. Nasprotnik je praktično neviden, ko se enkrat pojavi in udari, ga na tistem mestu ni več. Še huje je, ker to negativno vpliva na psihično stanje pripadnikov sil, zoper katere je usmerjeno tako delovanje. V takih razmerah ne pomaga nič, ne tehnološko-bojna prevlada ne visoka motiviranost ne usposobljenost. Dejstvo je, da je vedno lažje napadati, kot pa se uspešno braniti, še posebej, če so razmere, v katerih deluješ, tuje, in če je varnostno stanje takšno, kot je v današnjem Iraku.

5.4 PRIMERJAVA MED DELOVANJEM TERORISTOV IN ODPORNIKOV

Primerjavo med delovanjem teroristov in odpornikov sem opravil s pomočjo kvantitativnega programa DEXI. Uporabil sem naslednje primerjalne elemente: poslanstvo – cilje, vodenje – organizacijo, učinkovitost, logistično zagotovitev – financiranje, usposobljenost in nosilno primerjavo, torej kaj vse to pomeni za varnostno stanje Iraka v prihodnosti.

⁵⁸ Prebojni usmerjeni naboji na osnovi svinca, različica IED, so se pojavili v letu 2006 in so občutno povečali ranljivost koalicijskih vozil. Zanimivo je, da jih ne ustavi niti dodaten jekleni – kompozitni material na bojnih vozilih, ampak le dodatno neprebojno steklo.

Tabela 5.5: Ocenjevalna matrika teroristov in odpornikov v Iraku za leto 2006

Varianta	TERORISTI	ODPORNICI
Poslanstvo	nejasno	jasno
Vodenje	srednje	jasno
Usposobljenost	visoka	zadovoljiva
Učinkovitost	velika	velika
Logistika	delujoča	delujoča

Ocenjevalna matrika teroristov in odpornikov v Iraku za leto 2006, tabela 5.5, prikazuje ocene posameznih nosilnih primerjanih elementov glede na primerjano posamično varianto.

Poslanstvo sem ocenjeval s stališča poslanstva terorističnih organizacij in odpornikov. Ocene sem opredelil glede na jasno ali nejasno poslanstvo. Jasno poslanstvo naj bi bilo tisto, ki ga zavzame primerjana skupina in nima večjega vpliva iz tujine, je lastno prebivalcem Iraka znotraj meja Iraka, npr. sunitske odporniške skupine. Nejasno oceno je dobila primerjana skupina, če prej navedenega nima, oz. je lahko poslanstvo usmerjeno in odvisno od zunanjih vplivov ter ima neki višji cilj, ki ni usmerjen samo na območje Iraka, npr. Al Kaida – širitev islama, borba proti nevernikom.

Vodenje sem ocenjeval na podlagi treh ocen stanja vodenja, in sicer kot nejasno, srednje jasno in jasno, pri čemer je bila ocena nejasno namenjena skupini, ki nima vodje in je prepuščena bolj posameznikom. Srednjo oceno naj bi dobile skupine, ki imajo svoje vodenje prilagojeno trenutnim potrebam, skupine delujejo in se ustanavljajo glede na akcije in nimajo stalne strukture. Jasno vodenje je ocena za skupino, ki ima stalno jedro, vodstvo, ki se ne spreminja. Skoraj vse je vodeno enolinijsko/hierarhično s strani enega voditelja, kar je značilno, npr. za sektaške voditelje – skupine.

Usposobljenost je bila vrednotena s tremi ocenami, in sicer je lahko nezadovoljiva, zadovoljiva in visoka. Pri tem nezadovoljiva pomeni, da je taka skupina praktično neuspešna in za cilj oz. uporabnika nima večjih uspehov. Zadovoljiva pomeni za skupino, da potrebuje določeno usmerjanje usposobljenih pripadnikov od zunaj oz. da se elementi bojevanja skupin ponavljajo in ni novih oblik delovanja. Visoka usposobljenost velja za skupino, ki z majhnim

številom pripadnikov ter z majhnimi sredstvi uspešno dosega svoje cilje oz. delovanje in ciljno skupino, proti kateri deluje, drži vedno v določeni višji pripravljenosti. Prav tako omenjena skupina skrbi za razvoj delovanja glede na postopke ciljnega nasprotnika.

Učinkovitost sem ocenjeval na podlagi dveh ocen, in sicer visoko in nizko. Pri tem sem primerjal predvsem žrtve civilnega prebivalstva, učinkovitost napadov glede na delovanje in sredstva, ki jih ima posamezna skupina.

Logistika je bila ocenjevana z dvema ocenama: delujoča in nedelujoča. Delujoča omogoča zadostno, učinkovito delovanje skupine, medtem ko nedelujoča tega ne omogoča. V Iraku teh težav nimajo sunitske milice, odporniške skupine, ki naj bi imele po nekih podatkih skoraj neomejena sredstva za svoje delovanje, in sicer od prejšnje vladajoče elite, stranke Baas. Pri šiitih je stanje drugačno, in sicer so odvisni predvsem od pomoči Irana.

Končna tabela 5.6 stanja skupne primerjave med teroristi in odporniki je izredno zanimiva, saj prikazuje naslednje:

- Glede na prihodnost Iraka je teroristično delovanje usmerjeno proti obstanku Iraka v mejah in v nekakšni demokratični obliki, kot je to zamišljeno za bližnjo prihodnost. Odporniki hočejo kljub borbi za različne cilje, odvisno kateri sektaški skupini pripadajo, ohraniti Irak delno tak, kot je oz. naj bi bil v eni celoti. Bojujejo se za čim večji vpliv ter politično moč svoje skupine proti drugim.
- Poslanstvo teroristov oziroma terorističnih skupin ni čisto jasno, največkrat je to kaos, zastraševanje, usmerjeno proti komurkoli, ali povečevanje sektaškega nasilja. Cilj je samo eden, in sicer poslabšanje varnostnih razmer do te mere, da pride do destabilizacije razmer ter do razpada nekako stabilnega Iraka in do nastanka države tradicionalnih islamskih vrednot. Stremijo k povezavi več držav Bližnjega vzhoda. Odporniško poslanstvo temu nasprotuje in vsem je jasno, da se sledi vodji posamezne sektaške skupine. Če to vemo, nam je tudi vnaprej znano, da si posamezne skupine prizadevajo dobiti moč ter nadvlado nad ostalimi skupinami znotraj Iraka.
- Vodenje teroristov je bilo ocenjeno za srednje organizirano, in sicer gre za praktično nežive enote skupine, ki se ustanavljajo glede na namen, akcijo, in niso ves čas prisotne na območju delovanja. Prav tako je njihovo vodenje delno prepuščeno posameznikom, ki vodijo posamezno akcijo in se prilagajajo razmeram

in ciljem. Ko je akcija opravljena, skupina razpade. To je tudi največja težava koalicije, da se ne more uspešneje boriti proti teroristom. Še preden zaznajo teroristično dejavnost na določenem območju, te skupine praktično ni več, niti ni vodje ali česarkoli, proti čemur bi se lahko borili. V klasičnem boju zoper znanega nasprotnika je to razmeroma lažje. Odporniki imajo razdelano vodenje znotraj Iraka in se navezuje na prejšnjo alinejo. Če vemo, kateri pripadnik spada v katero sektaško skupino, vemo tudi, kdo je vodja. Ti vodje pa ne dopuščajo neke samostojnosti pri delovanju, ampak so vsi pripadniki usmerjeni k istemu cilju, istemu vodji in dosledno upoštevajo njegova navodila.

- Učinkovitost obeh primerjanih subjektov je bila ocenjena z maksimalno oceno, s čimer se ne strinjam popolnoma, saj imam občutek da bi dal vsaj zaenkrat višjo oceno glede na vložena sredstva in število pripadnikov ter uspehe akcij teroristom in ne odpornikom.
- Logistična ocena obeh subjektov je maksimalna predvsem s stališča, da glede na vložena sredstva in cilje sledi željam obeh subjektov. Mogoče je tukaj delno previsoka ocena za teroristične skupine, za katere se mi zdi, da njihova logistika, kljub vsemu ni tako dobro razdelana in neomejena, kot to velja za posamezne odporniške skupine (npr. Sadamiste).
- Usposobljenost teroristov je izredno visoka in v to oceno ne dvomim, saj lahko z majhnim številom pripadnikov in z minimalnimi izgubami dosegajo dobre rezultate. Sledijo spremembam taktike bojevanja koalicije in se prilagajajo ciljem, ki so njihova tarča. Glede odpornikov je ocena zadovoljiva in je po mojem mnenju realna. Kaže pa na to, da so tudi znotraj sektaških skupin razlike v usposobljenosti in se še v situacijah učijo na svojih napakah. Pri tem je zaskrbljujoče, da se v določenih primerih učijo tudi od teroristov.

Kakorkoli že gledamo na opravljeno primerjalno analizo, so rezultati zanimivi in kažejo na kompleksnost in izredno težko rešljivo nalogo, ki čaka varnostne sile Iraka v prihodnosti. Kdo sploh in predvsem, kako je mogoče to nestabilno situacijo, polno različnih interesov, najprej umiriti in kasneje dokončno ukiniti? Odgovor je samo eden in verjetno tiči nekje v prebivalcih Iraka, ki bodo morali do tega priti sami in ustaviti stanje, za katero so večinoma krivi, hote ali nehote, tudi sami.

Tabela 5.6: Primerjalni rezultati teroristov in upornikov v Iraku za leto 2006

V naslednjem poglavju bom skušal analizirati žrtve v letu 2006, in sicer med pripadniki koalicijskih sil v Iraku, ISF in civilnim prebivalstvom ter delno žrtve na strani odpornikov in teroristov. Prav zadnji podatki so pomanjkljivi, ker gre za ugibanja, ki nimajo velike teže.

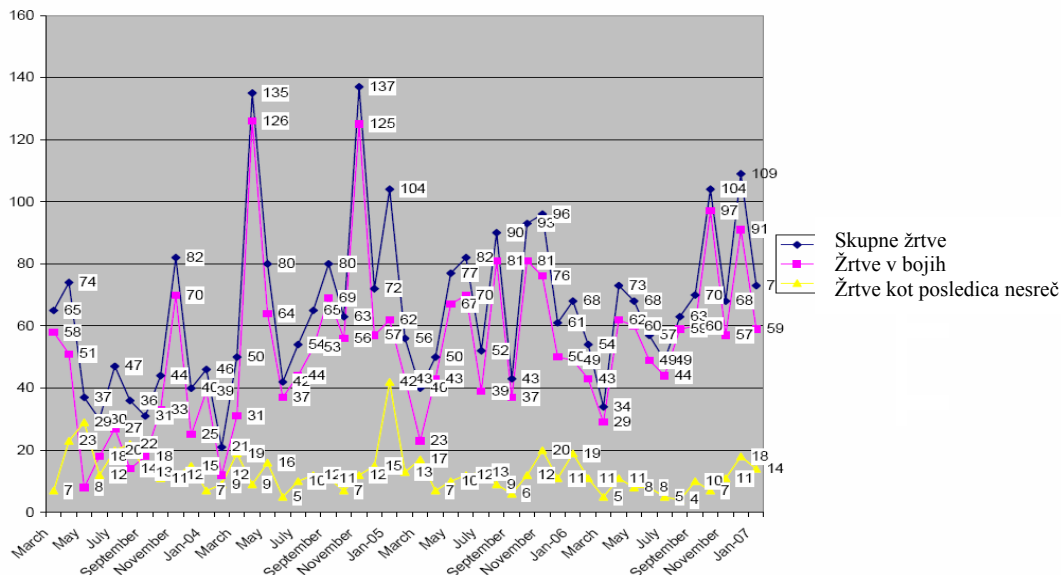
6 ANALIZA VSEH ŽRTEV V IRAKU V LETU 2006 GLEDE NA OBDOBJE 2003–2005

Analizo vseh žrtev v Iraku za leto 2006 glede na predhodna leta je bilo v bistvu težje prikazati, kot sem sprva pričakoval. Na to vpliva predvsem veliko različnih podatkov, delno netočnih ter različno obravnavanih. Vsaka primerjava obravnava drugo število ter drugo skupino žrtev. Iz vsega predelanega gradiva navajam samo tiste rezultate, ki se mi zdijo najbolj relevantni in prikazujejo varnostno stanje Iraka v letu 2006 v primerjavi z obdobjem 2003–2005 in so skladni s predstavljenimi skupinami v specialistični nalogi.

Najsistematičnejši in najtočnejši podatki prihajajo s strani koalicijskih sil, ZDA. Vseh ameriških vojaških žrtev naj bi bilo do januarja 2007 3.065, od tega jih je umrlo v napadih oz. v bojih z nasprotniki 2.466, 599 smrtnih žrtev pa je bilo posledica nesreč. Od tega je bilo 59 % navedenih padlih ameriških vojakov samo v dveh provincah, in sicer v Bagdadu in Al Anbaru. Omenjeni podatki so grafično prikazani v grafikonu 6.1, kjer lahko za leto 2006 razberemo, da se je skupno število ameriških žrtev v drugi polovici leta 2006 povečalo za

30 % (spletna stran The Brookings Institution 2007). Te žrtve so predvsem posledica operacij koalicijskih sil in ISF za ponovno osvoboditev Bagdada in vzpostavitev kontrole nad njim.

Grafikon 6.1: Ameriške vojaške žrtve v Iraku od MAR 2003

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Še natančnejši pregled ameriških žrtev je razviden iz tabele 6.2, ki prikazuje ameriške žrtve glede na vzrok. Iz te tabele je razvidno, da se je v letu 2006 število žrtev zmanjšalo minimalno za 23 pripadnikov. Največ žrtev je še vedno zaradi IED (36 % oz. 1126) in sovražnikovega ognja (31 % oz. 970 pripadnikov).

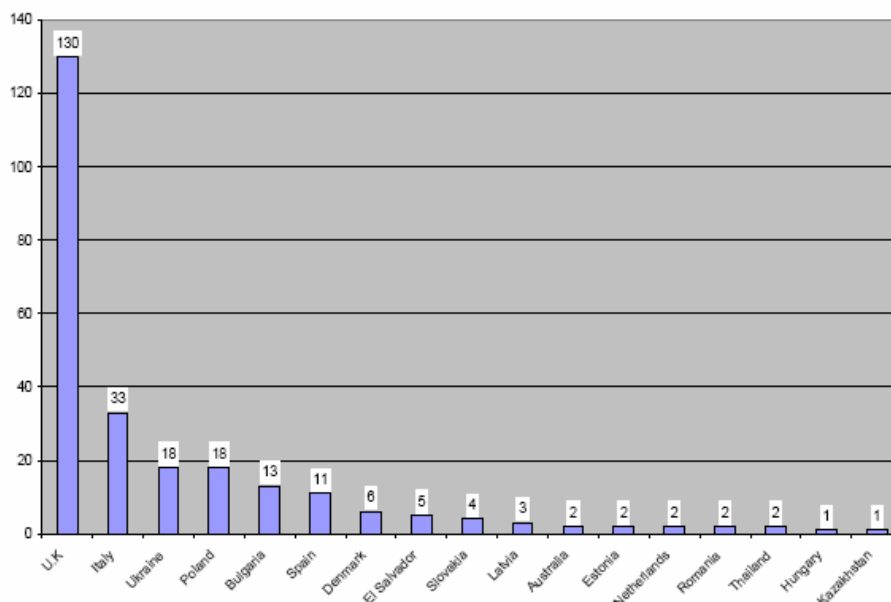
Tabela 6.2: Vzroki ameriških vojaških žrtev v Iraku od MAR 2003

Leto	IED	Avtobombe	Minometi	Rakete, granate	Padec helikopterja	Nasprotnikov ogenj	Ostali razlogi	SKUPNO ŠTEVILO
2003	67	1	12	24	63	168	151	486
2004	189	57	56	33	24	376	113	848
2005	408	56	33	16	41	158	134	846
2006	427	16	8	7	28	243	94	823
SKUPNO	1091	130	109	80	156	945	492	3003
	36.3%	4.3%	3.6%	2.7%	5.2%	31.4%	16.4%	

Vir: Prirejena tabela, na podlagi podatkov Letne analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Tabela 6.2 prikazuje minimalno zmanjševanje žrtev med pripadniki ameriških sil od leta 2004, kar je tudi delno pričakovano, še posebej, če upoštevamo napore navedenih enot po dodatni zaščiti in novih oblikah taktike bojevanja proti napadalcem. Glede na leto 2005 se je v letu 2006 povečalo število mrtvih zaradi IED in zaradi nasprotnikovega ognja, predvsem zaradi delovanja ostrostrelcev, medtem ko se je število mrtvih zaradi IED, avtobomb, minometnega ognja, granat in raket, zmanjšalo tudi za 200 %. Prav tako je treba omeniti, da je bil največji napredek glede na leto 2005 v ostalih razlogih, največkrat so bile to posledice prijateljskega ognja oz. neupoštevanje varnostnih procedur pri rokovanju z orožjem in samomori.⁵⁹

Grafikon 6.3: Ostale koalijske žrtve od MAR 2003 do JAN 2007

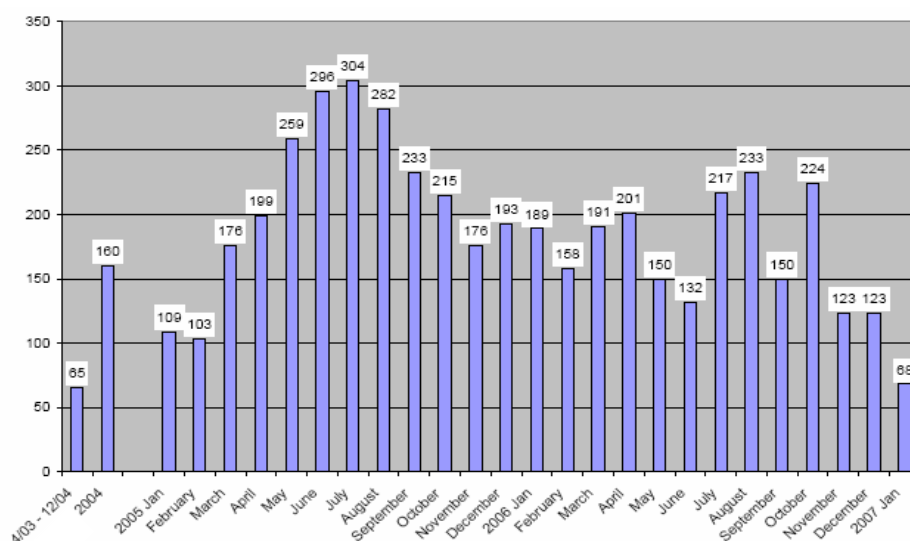
Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

⁵⁹ Samomori med pripadniki ameriške vojske so dokaj pogost pojav, po naših izkušnjah je bilo v naši bazi AR med Američani, kjer je bilo okoli 1.500 pripadnikov, v razdobju pol leta, v letu 2006 šest samomorov. Razlogov je verjetno več, največkrat pa so vzroki: preobremenitev posameznih pripadnikov in strokovno neustrezna pripravljenost na izredno zahtevne pogoje dela, stalni psihični pritiski s strani nasprotnika, ki te vedno nekje pričakuje in tako povečuje na pripadnika pritisk, ki je prisoten povsod, tudi v bazah koalicije. Ne vem, če te kdorkoli lahko pripravi na to, da je okoli 70 % napadov na konvoje, brez katerih misija ne more delovati, usodnih za prvo vozilo v konvoju in si pač ti določen za prvi avto. Poleg tega pa več, da ustrezne zaščite za napad ni, karkoli boš že naredil.

Večkrat sem občudoval te fante in bil pogosto tudi presenečen glede na njihovo mladost ter prepričanje, da se jim ne bo ničesar zgodilo. Sem pa lahko večkrat na dan videl, kako fizično in stresno utrujajoče je omenjeno delo, ko so prihajali konvoji v bazo. Večina moštev je takoj po prihodu iskala samo senco in se nemo sesedla ob vozilu ter iskala samo sebe, vedoč, da jih že kmalu čaka nova naloga. Počitka te ekipe nimajo in skoraj ni vozila, ki ni bilo napadeno oz. poškodovano od nasprotnikovega ognja. Še hujši primeri so konvoji iraške vojske, ki so slabo planirani in še slabše zaščiteni. Imeli smo primere, ko so umirali po napadu na konvoje zaradi neupoštevanja osnovnih varnostnih navodil: nošenja čelade, neprebojnega jopiča, pomanjkanja prve pomoči (izkrvavitve).

Skupno število žrtev koalicijskih sil, ki ne vključuje ameriških pripadnikov, je do vključno januarja 2007 štelo 253 pripadnikov. Omenjeno število žrtev po posameznih koalicijskih državah prikazuje grafikon 6.3. Pri tem je število žrtev tudi izraz glede na število pripadnikov, ki jih zagotavljajo posamezne države, glede na naloge, ki jih opravljajo, in stanje varnosti območja, na katerem le-to opravljajo.

Grafikon 6.4: Žrtve pripadnikov ISF od leta 2003 do DEC 2006

Vir: Letna analiza Iraka za leto 2006 – Iraq Index (spletna stran The Brookings Institution 2007).

Žrtve ISF (glej grafikon 6.4, prikazujejo zanimiv pojav, namreč, da se je število žrtev glede na leto 2005 kar občutno zmanjšalo, in sicer kar za 17,9 %: iz 2.545 v letu 2005 na 2.091. Odgovor lahko najdemo v tem, da so policijske in delno tudi vojaške enote vedno bolj povezane z odporniki in je zato žrtev manj, pri tem verjetno deluje predvsem naveza med paravojaškimi enotami, policijo in sektaškimi skupinami. Lahko pa je vse to zmanjšanje tudi izraz boljše usposobljenosti ter opremljenosti pripadnikov ISF. Prav v to zadnje, na podlagi praktičnih izkušenj, dvomim, saj so npr. ob napadu na konvoj ISF trije vojaki umrli zaradi banalnih, ozdravljivih strelnih ran. Razlog za smrt je bil, da na vozilih oz. med pripadniki napadene enote ni bilo osnovne prve pomoči, ki bi ranjenim vojakom preprečila izkrvavitev.

V povprečju je bilo v letu 2005 na strani koalicije, ZDA, sedem mrtvih civilistov na teden, v prvi polovici 2006 štirje na teden in v avgustu 2006 le še eden na teden (spletna stran The

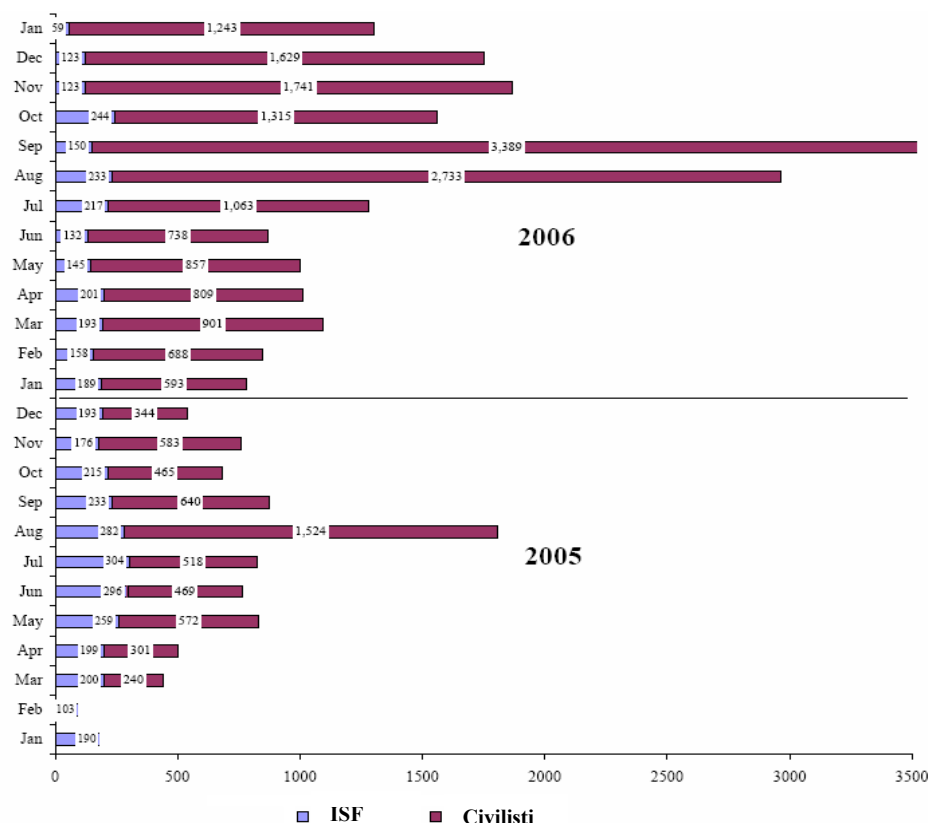
Brookings Institution 2007). Omenjeno zmanjšanje žrtev na strani koalicije je velik napredek in lahko pripomore k splošnemu boljšemu sprejemanju koalicijskih sil s strani prebivalcev Iraka. Žrtve med civilisti so bile v letu 2005 tako velike predvsem zaradi večjega števila bojnih operacij v bolj naseljenih območjih in zaradi napačne strategije, ki je upravičevala taktiko najprej uniči in se zavaruj, potem sprašuj in se vprašaj, kdo je napadel in od kod si bil napaden, ne glede na to, na koga streljaš. Pri tem koalicija, predvsem ZDA, ni izbirala sredstev, prav tako je bila delno v to prisiljena, saj so teroristi pogosto uporabljali civilne prebivalce za kritje svojih dejanj. Pri tem teroristi še vedno ne izbirajo, ali gre za otroke ali starejše prebivalce, ko hočejo uresničiti naloge.

Grafikon 6.5 prikazuje povečanje skupnega števila žrtev za leto 2006 glede na leto 2005 skoraj za 100 %, predvsem na račun žrtev civilnega prebivalstva, medtem ko se je število padlih pripadnikov ISF zmanjšalo. Drugače so si odporniki v letu 2006 izbirali bolj tako imenovane mehke tarče, in sicer nezavarovane civiliste, vojake oz. pripadnike ISF na urjenju oz. ob rekrutiranju, državne uslužbenke, policiste. Število mrtvih, tako imenovanih težjih tarč, se je glede na število napadov relativno minimalno povečalo, še posebej, če gledamo pripadnike ISF (spletna stran CSIS 2007b).⁶⁰

Skupno število civilnih žrtev je bilo od začetka vojne do 15. decembra 2006 od 53.000 do 59.000. Točnega števila žrtev ne ve nihče. Iraško MNZ prikazuje za 75 % večje število. Problem je tudi v tem, ker nekateri v to število štejejo tudi pripadnike ISF in civilne osebe, mrtve zaradi ostalih nasilnih dejanj. Tabela 6.5 vsebuje vse civilne žrtve, ki so posledica vojne kot tudi nasilja. Po podatkih UN naj bi bila končna številka, če temu prištejemo tudi ISF, 70.100.

⁶⁰ Pri primerjavah dveh različnih inštitutov lahko razberete iz tabel 6.4 in 6.5, da je število žrtev ISF po The Brookings Institution v določenih mesecih večje od CSIS oz. tudi manjše, čeprav oba uporabljata podobne vire.

Grafikon 6.5: Žrtve med civilnim prebivalstvom in pripadniki ISF za leti 2005 in 2006

Vir: Letna analiza Iraka v letu 2006 (spletna stran CSIS 2007b).

Števila žrtev med odporniki in teroristi nisem zasledil. The Brookings Institution navaja v eni od raziskav podatke o skupnem številu mrtvih in prijetih odpornikov, število le-teh naj bi bilo v letu 2006 povprečno 2.300 na mesec, kar naj bi bilo za približno 300 več kot v letu 2005. Vendar v opombah dodaja, da so podatki samo približna, groba ocena. Zanimivo je tudi to, da v poznejših analizah ta tabela ni bila več predstavljena.

7 SKLEP IN VERIFIKACIJA HIPOTEZ

Če v zaključku specialistične naloge analiziram in primerjam svoje ugotovitve z ugotovitvami mojega predhodnika, ki je obravnaval razmere v Iraku v letih 2003 in 2005, g. Matjaža Strmčnika (2006: 89–94), se varnostne razmere niso bistveno spremenile. Spremenile so se le toliko, da je bilo varnostno stanje v letu 2006 še slabše in izhod iz krize je videti vedno bolj

oddaljen. Kdaj in kako se bo vse rešilo, če se sploh bo, ne more napovedati nihče. Je pa napredek v tem, da o rešitvi vsi vpleteni, domnevam, vedno bolj razmišljajo in se težav tudi vedno bolj zavedajo. Na žalost se ne ozirajo na civiliste, ki trpijo in si želijo, da se te morije in občutka nenehne nevarnosti za vedno iznebijo.

Prvo trditev iz hipoteze *v Iraku vlada državljanska vojna* bi lahko v celoti potrdil. Že površen prelet podatkov analize stanja govori o tem. V moj prid govorijo tako delno tradicionalni politologi kot tudi ideologi novejšje dobe, kot je dr. Anton Bebler, pa tudi definicija Karin Axell, *Journal of Peace Research*, ki klasificira spopade glede na število žrtev (Enciklopedija Slovenije 2000: 316). Irak je že zdavnaj presegel vse navedene normative navedene definicije za vojno (več kot 1.000 žrtev). Vendar, realno gledano, ali gre za vojno, kakšno obliko vojne, v kolikšnem obsegu? To so že širša vprašanja, na katera nisem odgovoril niti ni bil to cilj moje naloge. Dejstvo je, da je Irak v izredno slabi varnostni situaciji, ki jo lahko pojmuje kakorkoli že, sam bi uporabil izraz državljanska vojna omejenega obsega. Pomembneje je, da bi bilo bolje, če bi se večina analitikov ukvarjala s tem, kako najprej omejiti in kasneje dokončno ustaviti to varnostno stanje. Ali res vsi vpleteni nismo zmožni kljub znanju in sredstvom, ki jih imamo, prepričati Iračanov, naj končno položijo orožje in začnejo novo življenje po toliko letih diktatorstva? Ali je res želja po moči, vladanju, mržnji do drugega, delno drugačnega, tako močna, da prevlada nad razumom? Ali je res edina prava velesila, ZDA, sposobna zaradi slabih naftnih zalog in zamer iz preteklosti ter zaradi ekonomsko-političnih nagibov zrežirati začetek vojne in zatem pred očmi celega sveta prevzeti Irak in ustvariti novo kolonialno državo? Kje so pri vsem tem ZN? Morda bi ta organizacija, če bi bila aktivnejša in bi imela lastne močnejše vojaške sile, lahko nekako rešila Irak. Na način, ki ga izvajata koalicija in ISF danes, pa bo to izredno težko. V primeru še večje eskalacije po celotnem Iraku se lahko zgodi totalna državljanska vojna, ki pa zagotovo ne bo ostala samo pri državljanski, saj so apetiti sosednjih držav po zlatu 21. tisočletja izredno veliki.

Druge hipoteze, da je *neustrezno delovanje koalijskih sil poglavitni razlog za slabe varnostne razmere v Iraku v letu 2006*, ne morem ne potrditi ne ovreči. Dejstvo je, da ima koalicija še vedno škarje in tudi velik del platna. Po zmagi koalicije nad Sadamovim režimom in v obdobju 2003–2005 bi lahko na to hipotezo pritrdilno odgovoril, danes žal ne. To pa predvsem zato, ker se je po volitvah 2005 oblikovala prva iraška vlada, ki pod delnim nadzorom koalicije vlada in upravlja državo ter ima svoje sile, ISF, ki štejejo kar veliko število pripadnikov. Le-ti bi morali narediti več na tem področju. Menim, da gre del odgovornosti za izboljšanje razmer tudi nanje kot tudi na vse ostale Iračane. Iračani bi se

morali boriti za boljše varnostne razmere, ne pa samo gledati na individualne interese, lastno preživetje. Ironija pri tem je, da ima Irak v delno normalnih razmerah znotraj svojih meja dokaj velik potencial, da si gospodarsko dokaj hitro opomore. Ni vse samo nafta, ampak tudi kmetijstvo. Da pa bi uživali te sadove, bo treba najprej stabilizirati varnostne razmere in potem graditi državo, polno medsebojnih razlik, v boljšo, skupno prihodnost. Ob tem bi še enkrat poudaril, če se koalicija danes umakne iz Iraka, bi bile varnostne razmere še slabše. Rešitev bi bila postopni umik koalicijskih sil, učinkovitejše delovanje ISF, sodelovanje vseh vpletenih sil, brez navzočnosti teroristov in tujih interesov, predvsem sosednjih držav in tudi ZDA, kar pa je malo verjetno.

Tretje hipoteze, da je *vpliv teroristov pri povečanju sektaškega nasilja velik*, ne morem potrditi, prej bi to trditev lahko ovrzel, saj omenjeni podatki niso dosegljivi. Vse analize oz. pridobljeni podatki enačijo odporne in teroriste, oziroma njihovih dejanj ne ločujejo, jih ne obravnavajo v smeri moje hipoteze. Na podlagi predelanega gradiva in lastnih izkušenj lahko samo sklepam, da teroristi verjetno občasno izrabljajo sektaško napetost v svoj prid, za lastne interese, npr. da preusmerijo oz. razširijo aktivnosti koalicije in ISF tudi na nekoga drugega. Mogoče pri posameznih namernih zaostritvah sektaškega nasilja tudi sodelujejo, in sicer za pridobitev določenih uslug iraških Sunitov, če vemo, da je večina teroristov v Iraku članov oz. simpatizerjev Al Kaide, ki se borijo tudi proti šiitom, katere imajo za nevernike. Po mojem mnenju povečanje sektaškega nasilja ni njihov prvotni cilj. Lahko sklepam, da je do teh dejanj prišlo predvsem v prejšnjih letih in ne toliko v letu 2006. Je pa res, da teroristi ne izbirajo žrtev in če hočejo nestabilnost v določeni regiji, bodo udarili po najbolj ranljivem, lahkem cilju, torej po civilnih prebivalcih. Žrtve so lahko tako šiiti kot suniti ali pa Kurdi.

Četrta hipoteza, da je *delovanje odporikov in teroristov usmerjeno na iraške varnostne sile, kar se kaže v številu žrtev med njihovimi pripadniki*, ne zdrži in jo lahko ovržem, saj lahko na podlagi žrtev ISF vidimo, da je večina žrtev na strani civilistov, šele zatem so pripadniki ISF in, kot tretji, pripadniki koalicijskih sil. To vse nam spet potrdi že povedano, da odporniki, podobno kot teroristi, iščejo in delujejo na najlažjo, nezaščiten tarčo, civiliste in prek njih nekako dosega želene. Nestabilen Irak je njihova priložnost za doseg ciljev.

Glede prihodnosti Iraka je izredno težko reči, kaj bi lahko naredili. Pridružujem se predlogom za postopni umik koalicijskih sil iz Iraka in nastanek, ustanovitev, treh samostojnih držav znotraj mej današnjega Iraka: Kurdiv, Šiitov in Sunitov. Omenjeni predlog pa lahko uspe

samo s soglasjem vseh vpletenih strani ter s podporo zunanjih dejavnikov (Sirije in predvsem Irana). Le tako bi lahko prišlo do boljše varnostne situacije v regiji, kar pa bo izredno težko dosegljivo. Kakšna je vloga NTM – I pri vsem tem, lahko rečem, da je politično lahko velika, realno pa je iz varnostnega vidika, žal, zanemarljiva.

Zveza Nato v obdobju hladne vojne v Evropi dejansko ni načrtovala delovanja zunaj ozemlja svojih članic, vendar se v novem evropskem varnostnem okolju to že izvaja pri reševanju konfliktov v Afganistanu, delno v Iraku, tudi zunaj ozemlja članic.

Vse naštetu pomeni, da dobivajo evropske članice zveze Nato večji vpliv v poveljniški strukturi pa tudi možnost, da v okviru zveze Nato ukrepajo v nekaterih operacijah brez udeležbe ZDA (Grizold in Ferfila 2000: 244–245).

NTM – I na območju Iraka deluje pod močnim vplivom koalicijskih sil ZDA. Po eni strani glede na varnostne okoliščine, ki so v Iraku, drugače tudi ne gre. Vendar menim, da bo kdaj v prihodnosti mogoče drugače.

Glede na pestrost članic EU, ki delujejo tudi znotraj Nata, pa je zaradi različnih interesov izredno težko pričakovati kakšno večjo spremembo v bližnji prihodnosti. Ameriškemu vplivu na vodenje Nata se bomo kot članica izredno težko izognili. Njihova logistično-ekonomska moč je vidna prav v Iraku in to je tudi eden izmed pokazateljev, da Nato brez Amerike ne zmore, vsaj v tem trenutku, uspešno opravljati bojnih misij zunaj okvirov Evrope. Omenjeno trditev mi je dala izkušnja v Iraku, delno tudi zaključki specialistične naloge.

Obramba države se v današnjih varnostnih okoliščinah ne zagotavlja več zgolj na njeni meji, ampak precej prej, v mednarodnem okolju. Smisel članstva Slovenije v Natu in v EU (še posebej njeni evropski varnostno-obrambni politiki) ni samo v zagotavljanju najvišje možne ravni nacionalne varnosti ob sprejemljivi ceni ter ob najmanjši stopnji tveganja. Gre tudi za politično vlogo in prepoznavnost Slovenije v Evropi in v svetu ter za možnost sodelovanja in enakopravnega soodločanja pri odločitvah, ki oblikujejo širši mednarodni varnostni prostor. Obrambna moč države je tudi orodje zunanje politike in kot taka je v neposredni soodvisnosti z zunanjepolitičnimi ambicijami sodobnih držav (Grizold 2005: 185). Zato kljub dokaj grenki osebni izkušnji podpiram našo prisotnost v Iraku in v podobnih misijah, saj tako pridobivamo dragocene izkušnje za nadaljnji razvoj SV in hkrati pripomoremo k uveljavitvi Slovenije v

svetu. Upam le, da bo država, ki je naš delodajalec, predvsem pa naši ekonomisti, kaj iztržila iz tega⁶¹ in da bodo pridobljene izkušnje uspešneje služile pri razvoju SV.

Svojo specialistično nalogo bi rad končal s stavkom ameriškega generala slovenskega rodu, Franka Gorenca, v letu 2006 poveljnika največje letalske baze Anaconda v Iraku v bližini mesta Balad (severnozahodno od Bagdada), ki je v intervjuju z novinarjem Dela dejal: »V Iraku sem zato, da mogoče mojim otrokom ne bo treba nekoč opravljati tega mojega dela!«

⁶¹ V svoji karieri sem bil že drugič na misiji, kjer nisem imel nikakršnih nacionalnih usmeritev, kar je glede na ostale pripadnike, s katerimi sem deloval, prej posebnost kot pravilo. V končni fazi, žal, živimo v materialnem ekonomskem svetu. Spoznanja iz misij so velikokrat vse prej kot pa v samem duhu misije, vedno je v ozadju neki dobiček, vojne so denar in denar, dobiček, so vojne in kar je najbolj absurdno, naše delo, znanje in dobiček žanje nekdo drug in ne matična država.

SEZNAM LITERATURE

ČLANKI V REVIJAH OZIROMA ZBORNIKIH

1. Anžič, Andrej (2002): *Mednarodni terorizem – varnostni izziv in dileme*. Ljubljana: publikacija Teorija in praksa 39 (3), 454–466.
2. Bebler, Andrej (2005): *Sodobno vojaštvo in družba*. Ljubljana: FDV.
3. Born, Hans (2003/2006): *Parlamentarni nadzor nad varnostnim sektorjem – načela, mehanizmi in praksa*; Priročnik za člane parlamenta št. 5. Ljubljana: DZ RS.
4. Garb, Maja (2006): *Sodelovanje policije v postkonfliktni obnovi Iraka – je vloga slovenske policije opazna*, Slovenski dnevi varstvoslovja št. 7. Ljubljana: FPVV.
5. Gorjanc, Maja (2006): *Loščenje stare strategije*. Ljubljana: Dnevnik, 28. oktober 2006: 6.
6. Grizold, Anton in Ferfila, Bogomil (2000): *Varnostne politike velesil*. Ljubljana: FDV.
7. Grudnik, Aleš (2006): *Sociološke posebnosti pripadnikov iraških varnostnih sil na urjenju v JIPTC*. Slovenski dnevi varstvoslovja (7). Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
8. Jane's (2007): *Iraq's escalating insurgency*. Jane's Terrorism and Security Monitor. London, januar 2007, str. 4-5.
9. Korade, Dragica (2007): *Vislice, mobitel in kultura*. Maribor: Večer, 10. januar 2007, str. 8.
10. Kunič, Jožef (2007): *Smrt na internetu*. Maribor: Večer, 10. januar 2007, str. 8.
11. Malešič, Marjan (2002): *Nacionalna mednarodna varnost*. Ljubljana: FDV.
12. Mcconnell, Michael (2007): *Ta vojna je izgubljena*. Ljubljana: Dnevnik, 21. april 2007: 6.
13. Osojnik, David (2006): *Analiza objektivnih dejavnikov vojne v Iraku*, diplomsko delo. Ljubljana: FDV.
14. Papler, Peter (2006): *Privatizacija vojaškega poklica*. Slovenski dnevi varstvoslovja (7). Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
15. Svete, Uroš (2006): *Quo vadis, Irak*. Slovenska vojska. Ljubljana: MORS.
16. Šorl, Mihael (2006): *Grozeča balkanizacija Iraka*. Ljubljana: Dnevnik, 13. januar 2006: 7.
17. Vižitin, Žiga (2006): *Usposabljanje iraških policistov*. Revija Obramba 38 (3):7–9. Ljubljana: Defensor.
18. Žabkar, Anton (2004a): *Marsova dediščina*. Ljubljana: FDV.
19. Žabkar, Anton (2003b): *Operacija iraška svoboda*. Revija Obramba 3/03, Ljubljana: Defensor.

20. Žabkar, Anton (2003c): *Operacija iraška svoboda*. Vojaškošolski zbornik 2. Ljubljana: MORS.
21. Žabkar, Anton (2003d): *Prva analiza vojaške operacije v Iraku*. Slovenska vojska, Ljubljana: MORS.
22. Žgajner, Damjan (2006): *Delovanje slovenske policije v Jordaniji*. Slovenski dnevi varstvoslovja (7). Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede.

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

23. Bowyer, Richard (1999): *Dictionary of military terms*. Great Britan: Peter Collin Publishing.
24. Buhin, Luka (2005): *Človeške izgube oboroženih sil ZDA v izbranih vojnah*, diplomsko delo. Ljubljana: FDV.
25. Furlan, Branko in drugi (2006): *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Defensor.
26. Grizold, Anton (1998): *Perspektive sodobne varnosti: Institucionalizacija zagotavljanja mednarodne varnosti*. Ljubljana: FDV.
27. Grizold, Anton (1999): *Evropska varnost*. Ljubljana: FDV.
28. Grizold, Anton (2005): *Slovenija v spremenjenem varnostnem okolju: K razvoju obrambno-zaščitnega sistema: Izzivi in spodbude*. Ljubljana: FDV.
29. Hajnšek, Sašo (2005): *Vpliv urbanega okolja na sodobno bojevanje*, diplomsko delo. Ljubljana: FDV.
30. Huntington, Samuel P. (1993/2001): *Spopad civilizacij in preoblikovanje svetovnega reda*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
31. Ferjančič, Helena (2005): *Slovenija in boj proti terorizmu*, seminarsko delo. Poljče: MORS.
32. Javornik, Marjan (1987/2000): *Enciklopedija Slovenije – 14. zvezek*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
33. Jazbec, Milan (2002): *Diplomacija in varnost – Razvoj in približevanje procesov*. Ljubljana: Vitrum.
34. Purg, Anton (1997): *Boj proti mednarodnemu terorizmu*. Ljubljana: Visoka varnostno policijska šola.
35. Russett, Bruce in Starr, Harvey (1992): *Svetovna politika*. Ljubljana: FDV.

36. Slovenska akademija znanosti in umetnosti (1991): *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: DZS.
37. Strmčnik, Matjaž (2006): *Analiza varnostnih razmer v Iraku po padcu Sadama Huseina* – diplomska naloga. Ljubljana: FDV.
38. Štefančič, Marcel. jr. (2004): *Busheva šifra*. Ljubljana: UMco.
39. Šterbenc, Primož (2005): *Šiiti: Geneza, doktrina in zgodovina odnosov s suniti*. Ljubljana: FDV.
40. Zupančič, Rok (2006): *Ameriška okupacija Iraka* – diplomska naloga. Ljubljana: FDV.

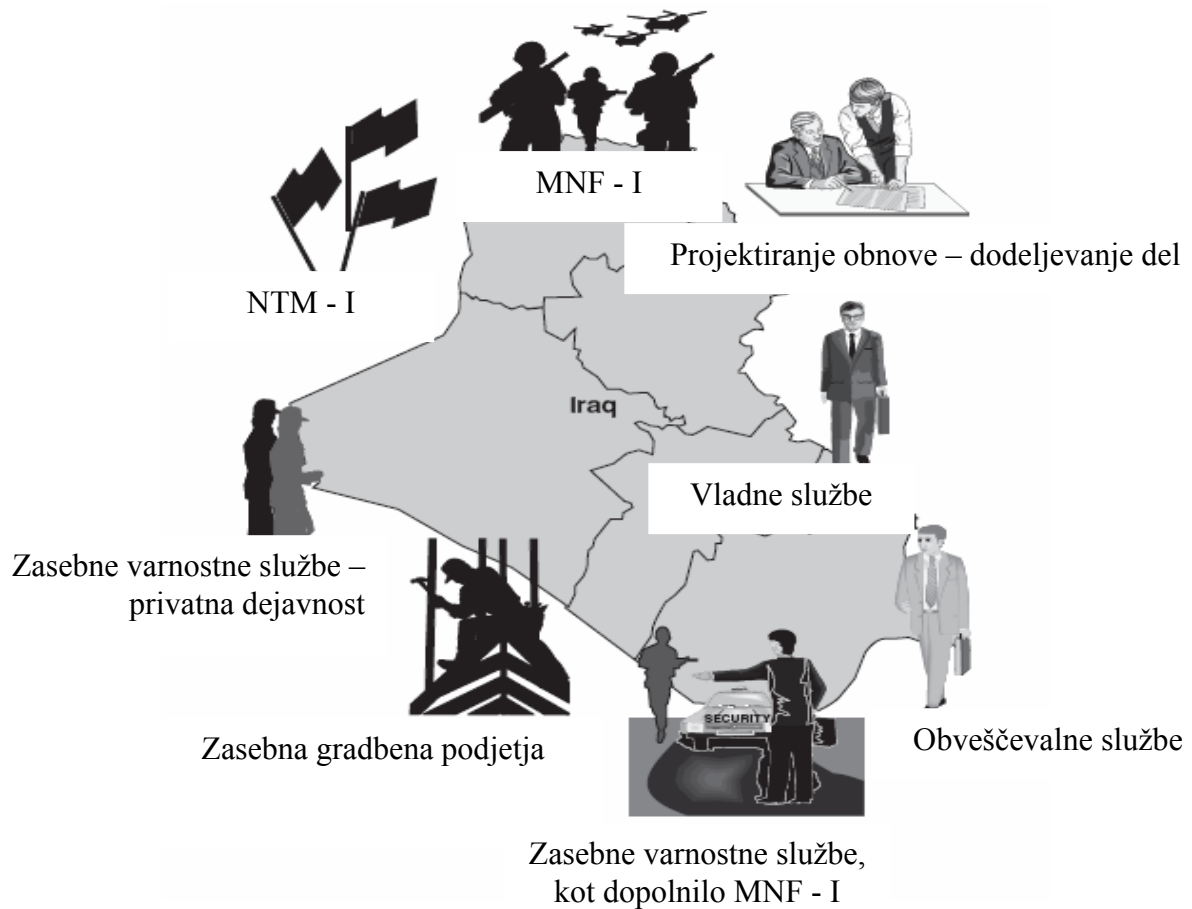
INTERNETNI VIRI

41. Best, Richard A. Jr. (2005): *U.S. Intelligence and Policymaking: The Iraq Experience*
Dostopno na:
<http://fpc.state.gov/documents/organization/58268.pdf> (12. januar 2007).
42. Cordesman, Anthony H., Davies, Emma, Burton, Brian in Jahja, Iskandar. (2006-2007): *Center for Strategic & International Studies*. Dostopno na:
 - a. *Looking beyond the surge* (2007):
http://www.csis.org/index.php?option=com_csis_pubs&task=view&id=3659
(4. april 2007).
 - b. *Iraq's sectarian and ethnic violence and the evolving insurgency* (2006):
http://www.csis.org/index.php?option=com_csis_pubs&task=view&id=3642
(28. december 2006).
 - c. *Iraqi force development and the challenge of civil war* (2006):
http://www.csis.org/index.php?option=com_csis_pubs&task=view&id=3621
(30. december 2006).
 - d. *Options for expanding Iraqi forces: Goals and realities* (2006):
http://www.csis.org/index.php?option=com_csis_pubs&task=view&id=3570
(02. november 2006).
 - e. *Iraq: Milestones, benchmarks, and real world* (2006):
http://www.csis.org/index.php?option=com_csis_pubs&task=view&id=3559
(30. oktober 2006).

- f. *Reconstruction in Iraq: The uncertain way ahead* (2007):
http://www.csis.org/index.php?option=com_csis_pubs&task=view&id=3715
 (2. marec 2007).
 - g. *Iraq's evolving insurgency and the risk of civil war* (2007):
http://www.csis.org/component/option,com_csis_pubs/task,view/id,3706/type
 (26. marec 2007).
43. Global Security Organisation (2007): *Iraq Coalition Troops*. Dostopno na:
http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_orbat_coalition.htm (12. januar 2007).
44. Iraq Body Count (2007): *Iraq Body Count*. Dostopno na:
<http://www.iraqbodycount.org/> (2. januar 2007).
45. Iraq Coalition Casualty Count (2007): *Iraq Coalition Casualty Count*. Dostopno na:
<http://icasualties.org/oif/> (4. januar 2007).
46. Ministry of Defence USA (2007). *Reports to Congress*. Dostopno na:
- a. *Measuring Stability and Security in Iraq* (2006):
<http://www.defenselink.mil/pubs/pdfs/9010Quarterly-Report-20061216.pdf>
 (12. januar 2007),
 - b. *Measuring Stability and Security in Iraq* (2007):
http://www.defenselink.mil/home/pdf/9010_March_2007_Final_Signed.pdf
 (4. april 2007).
47. MORS (2006): *Operacije SV v letu 2006*. Dostopno na:
<http://www.slovenskavojska.si/poklicna/misije/index.htm>, (3. oktober 2006).
48. Multi-National Force – Iraq (2007). *Multi-National Force – Iraq*. Dostopno na:
http://www.mnfiraq.com/index.php?option=com_content&task=view&id=20&Itemid=11
 (12. januar 2007).
49. Multi-National Security Transition Command – Iraq (2007). *Multi-National Security Transition Command – Iraq*. Dostopno na:
<http://www.mnstci.iraq.centcom.mil/mission.htm> (2. januar 2007).
50. NATO (2006). Dostopno na:
- a. *NATO'S assistance to Iraq: Who is in charge?* (2006):
<http://www.nato.int/issues/iraq-assistance/command.html> (12. oktober 2006).
 - b. *NATO trains over 1.000 Iraqi officers* (2006):
<http://www.nato.int/docu/update/2006/01-january/e0118a.htm> (10. oktober 2006).

51. O'Hanlon, Michael E. in Campbell, Jason H. (2007): *Iraq Index. Tracking Variables of Reconstruction & Security in Post-Saddam Iraq*. The Brookings Institution. Dostopno na: www.brookings.edu/iraqindex (2. februar 2007).
52. The Coalitional Provisional Authority (2006): *Development of the Iraqi Forces*. Dostopno na: http://www.cpa-iraq.org/pressreleases/20040417_air_force.html (10. oktober 2006).
53. United States Department of State (2007): Iraq. Dostopna na: <http://fpc.state.gov/fpc/c7688.htm>, (10. januar 2007).
54. United States Government Accountability Office (2005): *Rebuilding Iraq: Actions Needed to Improve Use of Private Security Providers*. Dostopno na: <http://gao.gov/cgi-bin/getrpt?GAO-05-737> (12. januar 2007).
55. Praprotnik, Rok (2005): *Pomoč Iraku državna tajna*. Dnevnik, 16. februar. Dostopno na: http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,35,43834, (15. oktober 2006).
56. Radio televizija Slovenija (2006): *Slovenski vojaki gredo v Irak*. Dostopno na: http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=rnews&op=sections&func=read&c_menu=1&c_id=98419 (1. oktober 2006).

PRILOGA A: Raznovrstnost področij delovanja v Iraku – koalicijsko pojmovanje

Vir: <http://gao.gov/cgi-bin/getrpt?GAO-05-737> (12. januar 2007).
Spec_lokov